

JUANËAN 'A UPÍ BANA

Nucën Papa Diosan Bana uni 'iá

¹ Nucën Papa Diosan ñu unioisama pain 'aínbi ca aín Bana 'iacëxa. Aín Bana ax ca Nucën Papa Diosbë 'iacëxa, ax ca Nucën Papa Diosbi 'iacëxa.

² Usa 'ain ca ñu uniocëma pain 'ain aín Bana, ax Nucën Papa Diosbë 'iacëxa.

³ Aín Banáinshi ca camabi ñu uniacëxa. Nucën Papa Diosan Bana 'áima 'ia 'ain ca ñu 'áima 'ianan ñancáishi 'itsíanxa.

⁴ A bana anúan Nucën Papa Diosan nëtë 'inan 'aish ca camabi ñu 'imainun uníxribi ènë nëtënu bucuia. Usai 'i ca an 'imicëx unicama sinánñu 'icëen.

⁵ Ñunshin 'atimanën 'imicëxun unin 'aisama 'iti sinaniabi ca Nucën Papa Diosan Bana ax upíira 'ixun uni upí 'inun 'imia. Usaquian 'imia ca ñunshin 'atimanën a cuati uni upí 'iaxma 'inun quixun Nucën Papa Diosan bana a nëtëníma.

⁶ Uni achúshi ca 'iacëxa Juan caquin anëcë. A ca Nucën Papa Diosan ènë menua unun xuacëxa.

⁷ Ax ca Nucën Papa Diosan Bana, an 'uchañuira 'icëbi uni aín nuitu upí 'imiti, ax ucëbëa ami catamënum camabi uni a ñuixuni uacëxa.

⁸ Juan, ax ca an uni aín nuitu upí 'imiti ama 'iacëxa. Usa 'aíshbi ca axa uti ainra uni aín nuitu upí 'imiti, a unicama ñuixunuán Nucën Papa Diosan ènë menu xucë 'iacëxa.

⁹ An aín sinan upíira 'ixun uni upí 'imiti axa uti ñuiquin ca Juanën unicama ñuixuancëxa.

10 An aín sinan upíira 'ixun uni upí 'imiti ax ca ñené menu 'iacëxa. Usa 'ixun an Nucën Papa Diosbëtan camabi me 'imainun camabi ñucama unio 'icëbi ca unicaman, ui cara ax 'icë quixun 'unánma 'icën.

11 Ñené nötenu 'icë unicaman ca an unio 'ixunbi, atubë 'inúxa ucëbi biisama tancëxa.

12 Usa 'ixunbi ca uicamax cara ami sinánan ami catamëtia, acama Nucën Papa Diosan bëchicëa 'inun 'imiacëxa.

13 Unían aín xanumi bëchicë tuá ax ca unishi 'ia. Unin bëchicënëxa usa 'aínbi ca usama Nucën Papa Diosan bëchicëcama 'icën. Ax ca aín cushínshia aín bëchicë 'imicë 'icën.

14 Nucën Papa Diosan Bana a ca bëtsi tuásaribi 'inun xanun bacéancëxa, uni 'inun. Nucën Papa Diosan sinánsaribi 'ixun ca ñené menu 'icë unicama abë 'ixun nuibacëxa. Ax aín Bëchicë Achúshi 'aish aín Papa Diossalibi 'aish aín sinan upíira upí cananuna ísacën.

15 Usa 'ain ca Juan, an uni nashimicë, an Nucën Papa Diosan Bana ñui munuma banaquin cacëxa:

—Ñenex ca a ñuiquin ésaquin 'en mitsu caëxancë a 'icën: Axa 'ë caxu uti uni ax ca 'ësamaira 'icën. 'Ex 'icëma pain 'ain ax pain 'ia 'aish ca 'ësamaira 'icën.

16 An ca aín sinan upíira 'ixun ax 'icësaribitinu nun sinan upí 'inun nuibaquin ñequinma nu 'aquinia.

17 Uisai cara Nucën Papa Diosan uni 'iti 'icë quixun ca Moisésnën nucën raracama 'unánmiacëxa. Usa 'aínbi ca axira uxun Jesucristonën asérabi nuibaquin aín 'ucha tërénquin Nucën Papa Dios cuëëncësabi oía aín uni 'inun 'imiaxa.

18 Uinu 'icë unínbì ca Nucën Papa Dios isáma 'icëñ. Aín Bëchicë Achúshi, axa aín Papabë 'icë, an cuni ca uisa cara Nucën Papa Dios 'icë quixun nu 'unánmiacëxa.

I. JESUCRISTONËAN GALILEA ME 'IMAINUN JUDEA MENUXUN BANA ÑUIXUAN (1.19-12.50)

Juanëan Jesùs ñuia

(Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)

19 Usa 'ain ca Jerusalénu 'icë judíos unicaman ax caraisa ui 'icë quixuan Juan ñucátanun, sacerdote-camacëñun levita unicama xuacëxa.

20 Xucëx cuanx bëbaxuan ñucácëxun ca parántisama tanquin Juanën cacëxa:

—'Ex cana Cristoma 'ain.

21 Cacëxun ca cacëxa:

—¿Ama 'aish caina ui 'ain? ¿Elías caina 'ain?

Quixuan cacëxun ca cacëxa:

—'Ex cana ama 'ain.

Cacëxun ca ñucátëcëancëxa:

—¿An Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixunti uni, axa uti a caina mix 'ain?

Cacëxun ca —ama cana 'ai —quixun cacëxa.

22 Usaquin cacëxunbi ca catëcëancëxa:

—¿Uiira caramina mix 'ain? An nu xucë unicamanu cai cuanun ca mix caramina ui 'ai quixun nu cat.

23 Cacëxun ca Juanën cacëxa:

—'Ex cana axa anu uni 'icëma menuax munuma banacë uni a 'ain, èsai qui: “Nucën 'Ibu ca aia, camina axa anun uti bai mëníoquin racanati 'ain”. An ènë bana cuënëo, Isaías, an Nucën Papa Dios

quicë bana unicama ñuixuncë, axa quiásabi oi cana 'ëx 'in.

24 Axa usaquin Juan ñucati cuancë unicamax ca fariseo unicaman xucë 'iacëxa.

25 Usa 'ixun ca Juan catëcëancëxa:

—¿Mix Cristoma 'ianan Elíasma 'ianan an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixunti, axa uti ama 'ixunbi caina min uisa cupí unicama 'unpaxan nashimin?

26 Cacëxun ca Juanën cacëxa:

—'En cana uni 'unpaxan nashimin, 'aínbi ca mitsúnmì 'unáncëma uni achúshi mitsubë 'icëen.

27 Ax 'ësamaira 'aish ca mitsúnmì 'unánun 'ë caxu aia. 'Ex 'iisama pain 'ain, ax pain 'iá 'aish ca 'ësamaira 'icëen. Axa upíira 'aish cushiira 'ain cana 'ëx asaribima 'aish ami rabini a 'urama 'itima 'ain. Usai 'iquin cana aín taxacabi tubuxuntima 'ain.

28 Jordán 'ucëmanan 'icë Betábara cacë éma anuxuan unicama nashimicë, anu cuanx ca unían xucë unicama usai Juanbë banacëxa.

Carnero 'icësarbitia unin 'ucha cupí bamati, Cristo, a ñuicë bana

29 Usaquin unicama coónxun ca Juanën Jesús aia isacëxa. Aia isi ca quiacëxa:

—Ca is, ënëx ca unin 'ucha cupí carnero bamati 'aínbia ax bamacë cupí Nucën Papa Diosan camabi unin 'ucha térënti a 'icëen.

30 Ënëx ca a ñuiquin 'esai quiquin 'ën mitsu cacë a 'icëen: Axa 'ësamaira uni ax ca 'ë caxu aia. 'Ex 'icëma pain 'ain ca ax pain 'iacëxa. Usa 'aish ca 'ësamaira 'icëen. A ñuiquin 'ën mi cacë, a ca ux 'icëen.

31 'Enribi cana a 'unáncëma 'ain, 'aíshbi cana Israel unicaman uisa uni cara quixun a 'unánun 'unpaxan uni nashimi uan.

32-33 Usaquin catancëxun ca, ësai ca 'iaxa quixun Juanën unicama ñuixuancëxa:

—'En a 'unáncëma 'icëbi ca Nucëن Papa Diosan 'en 'unpaxan uni nashiminun xuquin 'ë caxa: "Uni achúshinua 'en Bëru Ñunshin Upí ubútancëx 'iruia camina isnuxun 'ain. Ainra ca uni 'en Bëru Ñunshin Upíbëa 'inun 'imiti 'icën". Usaquin ca 'ë caxa. An 'ë cacësabi oquin cana Nucëن Papa Diosan Bëru Ñunshin Upía ñumacuru tinax naínuax ubútancëx a uninu 'iruia isan.

34 Usaquin isun cana —ax ca Nucëن Papa Diosan Bëchicë 'icë —quixun camabi uni cain.

Usaquin ca Juanën cacëxa.

Jesusan aín 'unánmicë unia 'inun a pain caísa uni

35 Usaquier coon ca Juanbë aín 'unánmicë uni rabë 'iacëxa.

36 Abë 'icë ca Jesús cuainia isquin Juanën cacëxa:

—Ca is, carnero 'icësaribiti unin 'ucha cupí bamanuan Nucëن Papa Diosan xua a ca ux 'icën.

37 Usaía quia quaquin ca Juanën 'unánmicë uni rabëtan Jesús nuibiancëxa.

38 Nuibiancëxun caxu bësuquin isquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Añu caramina barin?

Cacëxun ca ñucácëxa:

—¿Uinu cara min 'iti 'ic, rabí? (Rabí quicë bana, ax ca an uni 'unánmicë uni qui quicë 'icën.)

39 ¿Uinu 'icë cara min 'iti 'ic? quixun cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Isi cuanun ca ut.

Cacëx cuanxun ca aín 'iti isacëxa, istancëx ca bari xupíbucëbëa baquishti 'urama 'ain abë 'iacëxa.

⁴⁰ Juanën cacëxun cuaquian Jesús nuibiancë uni rabëtax ca bëtsix Simón Pedronën xucën Andrés 'iacëxa.

⁴¹ Jesusan 'itinuax cuanxun ca Andrésnën aín xucën Simón Pedro bariquin méraxun cacëxa:

—Mesías cananuna isan.

Mesías quicë bana, ax ca Cristo, axa utia judíos unicaman caíncë a qui quicë 'icën.

⁴² Cabianquin ca aín xucën Jesúsnu buáncëxa. Buáncëx bëbaia isquin ca Jesusan bëñachaquin cacëxa:

—Mix camina Juanën bëchicë, Simón, a 'ain. 'Aishbi camina Cefas caquin anëcë 'iti 'ain.

Cefas quicë bana, ax ca Pedro qui quicë 'icën.

Jesusan Felipe 'imainun Natanael abë cuanun ca

⁴³ Usaquian Pedro coon pëcaracëbë, Galilea menu cuanti sinani cuanquinbi ca Jesusan Felipe méracëxa. Méraquin ca cacëxa:

—'En mi 'unánminun ca 'ëbë cuani ut.

⁴⁴ Felipe Betsaida ëmanu 'icë uni 'ain, ca Andrés 'imainun Pedroribi, anu 'icë uni 'iacëxa.

⁴⁵ Usaquian Jesusan cacëx cuanxun ca Felipenën Natanael cacë uni bariquin méraquin cacëxa:

—A ñuiquian Moisés 'imainun an Nucën Papa Diosan sinánmicëxun uni bana ñuixuncë unicaman cuënëo, a uni cananuna méraxun. Ax ca Jesús, Nazaretnu 'icë uni, Josénën bëchicë, a 'icën.

⁴⁶ Felipenën cacëxun ca Natanaelnën cacëxa:

—¿Nazaret ëmanu cara ñu 'unáncë uni 'iti 'ic?

Cacëxun ca Felipenën cacëxa:

—Usa ca mi isnun ca 'ébë cuani ut.

⁴⁷ Cabianquin buáncëxa Natanael aia isi ca Jesús quiacëxa:

—U unix ca asérabi Israel uni upí 'icën, uni paráncëma ca ux 'icën.

⁴⁸ Quia ca Natanaelnën cacëxa:

—¿Uisaxun caramina 'ë 'unan?

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mi caia Felipe cuancëma pan 'aínbi cana mi higuera tanáinua isan.

⁴⁹ Cacëxun ca Natanaelnën cacëxa:

—Mix camina Nucën Papa Diosan Bëchicë 'ianan Israel unicaman 'apu 'ain.

⁵⁰ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Higuera tanáinua cana mi isan 'en mi cacëxun caramina bërí, 'enëx ca Nucën Papa Diosan Bëchicë 'icë quixun 'ë sinanin? Minmi 'ë iscësamaira oquin camina 'en ñu 'aia isnxun 'ain.

⁵¹ Ésaquinribi ca Jesusan Natanael cacëxa:

—Asérabi cana mitsu cain, naí panárabëcëbëtan camina uni 'inx 'ëx anuax uá, 'ë manáminuaxa Nucën Papa Diosan ángelcama cuaruanan ubutia isnxun 'ain.

2

Unin xanu biti nëtëa Jesús Canánu 'iá

¹ Rabë nëtë 'iónxa pëcaracëbëtan ca Galilea nëtënu 'icë éma, Caná cacë, anuxun uni achúshinën aín bëchicë xanu bimiti 'ain, aín aintsi 'ibucama pi unun quixun aín uni camiacëxa. Anu ca Jesusan titaribi 'iacëxa.

² Usa 'ain ca Jesúsrivi aín 'unánmicë unicamabë aribia camicëx cuanx anu 'iacëxa.

3 Anu 'ixun ca unicaman cëñucëxa vino 'aíma 'ain aín titan Jesúscaracëxa:

—Vino ca 'aíma 'icën, ca cëñúaxa.

4 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisati caramina 'ë usaquin cain? Anun 'en ñu 'ati nêtë ca 'icëma pain 'icën.

5 Cacëxun ca aín titan an piti 'ináncë unicama cacëxa:

—'En tuacëan mitsu cacësabi oquin ca 'at.

6 Anu ca 'iacëxa mëcën achúshi 'imainun achúshi maxax 'acë ñutë, anu anúan judíos unicama mëchucati 'unpax nanti. A ñutëcama sapi ca veinte 'ianan treinta galones 'unpax anu 'aruti 'iacëxa.

7 Usa 'ain ca Jesusan an piti 'ináncë unicama cacëxa:

—Ñutënu ca 'unpax buácat.

Cacëxun ca usoquin 'acëxa.

8 Usaquin 'aia ca cacëxa:

—Buácabianquin ca fiesta 'ibunu buántan.

Cacëxun ca Jesusan cacësabi oquin buáncëxa.

9 Buáncëa fiesta 'ibun, Jesusan 'unpax 'icëbi vino ocë, a tanquin, uinua bëcë cara quixun 'unaniambi ca an ñutënu buácabianquin buáncë unicama ainshi 'unáncëxa. Usa 'ain ca fiesta 'ibun an xanubiti uni cuënxun cacëxa:

10 —An fiesta 'acë unin ca vino upí pain 'inántancëxun a cëñuia vino asábitanishi uni 'inania. Usa 'aínbì camina min bërì 'atimatani pain 'inántancëxun vino upí 'inanin.

11 Usoquin ca Jesusan Galilea menu 'icë ëma, Caná, anuxun aín sinanëinshi 'atabaquin uni itsin 'acëma ñu 'acëxa, uni itsin cushisamaira ca

aín cushi 'icë quixuan unicaman 'unánun. Usaquinian ñu 'aia isi ca aín 'unánmicë unicama ami catamëacëxa.

¹² Usaquin 'atancëx ca aín tita 'imainun aín xucéantu 'imainun aín 'unánmicë unicamabë Jesús Capernaúm émanu cuancëxa. Cuanx bëbatancëx ca 'itsama nëtëinshi anu 'iacëxa.

*An ñu marucë unicama Jesusan chiquían
(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)*

¹³ Pascua anúan judíos unicaman carnero 'ati nëtëa 'urama 'ain ca Jesús Jerusalénu cuancëxa.

¹⁴ Cuanx bëbax anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsíquinbi ca an ñu marucë unicaman vaca bënë 'imainun carnero 'imainun ñumacuru acama maruia isacëxa. Isanan ca anuxuan curíqui cambioquin bicë, anua unicamaribi tsócë isacëxa.

¹⁵ Acama isquin ca anun rishquiti itsi mëníoquin, anua 'icë carnero 'imainun vaca bënë 'imainun an marucë unicamaribi chiquíancëxa. Chiquíanan ca an curíqui cambioquin bicë unin curíqui rëúquin, anua curíqui nancë ñucama chashcacëxa.

¹⁶ Usonan ca an ñumacuru marucë unicamaribi cacëxa:

—Énua ca mitsun ñucama buántan. Anuxun 'ën Papa rabiti xubu camina anuxun ñu maruti xubusa 'inun ésaquin 'atima 'ain.

¹⁷ Usaquinian Jesusan caia cuáquin ca aín 'unánmicë unicaman Nucën Papa Ðiosan bana cuënëo ésaí quicë a sináncëxa: “Ex anun rabanan bamaquinbi cana anuxun mi rabiti xubu upí oquin bërúanti 'ain”. Usaquin sinánquin ca —a banaxa quicësabi oquin ca 'aia —quixun sináncëxa.

18 Usaquin 'aia isquin ca judíos unicaman Jesús cacëxa:

—¿Minmi ësoquin 'acë ax ca asábi 'icë quixúnu nun 'unánun caramina añu ñu nun isnun 'ati 'ain?

19 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mitsúnmì tēncapatiabi cana ënë xubu 'ën rabë 'imainun achúshi nêtéinshi 'atècënti 'ain.

20 Cacëxun ca judíos unicaman cacëxa:

—Cuarenta y seis baritian ca nucën chaitiocëcaman ënë xubu 'acëxa. Usa 'aínbi ¿caramina min rabë 'imainun achúshi nêtéinshi 'atècënti 'ain?

21 Ésaquian atun cacë 'aínbi ca Jesús quicë bana ax, axbi ñuiacati quicë 'iacëxa.

22 Usa 'ain ca aín 'unánmicë unicaman bamaxa Jesús baísquitëcëan usaquian judíos unicama cacë a bana sináncëxa. Sinánan ca —Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca cëmëma 'icë —quixun sinánan —Jesusan nu cacë bana axribi ca cëmëma 'icë —quixun sináncëxa.

Unicaman sináncë ñucama Jesusan 'unan quicë bana

23 Pascua anun carnero 'ati nêtén Jerusalénu 'ixuan Jesusan uni itsin 'acëma ñu 'aia isi ca 'aisamaira uni —an ca asérabi Nucën Papa Diosan cushin ñu 'aia —quixun sináncëxa.

24 Usaía 'icëbëtanbi ca camabi unían aín nuitu mëu sináncë a 'unáncë íxun, Jesusan —asérabi ca 'ëmi sinanima —quixun 'unáncëxa.

25 An ca unían cacëxunmabi camabi unin sinan 'unáncëxa.

3

Nicodemoa Jesús isi cuan

¹ Fariseo uni achúshi ca Nicodemo caquin anëcë 'iacëxa. Ax ca judíos unicaman 'apù achúshi 'iacëxa.

² Usa 'ixun ca anu ñantan cuanxun Jesùs cacëxa:

—Unían mix camina cushiira 'ai quixun 'umánun camina uinu 'icë unínbia 'acëma ñu 'ain. Nucën Papa Diosa abëma 'ain ca uinu 'icë unínbì minmi 'acësoquin ñu 'atima 'icën. Usa 'ain cananuna 'unan, Nucën Papa Diosan ca minmi nu 'unánminun ënë menu mi xuacëxa quixun.

³ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Asérabi cana 'ën mi cain, axa aín cushin bacéntëcëncëma uni ax ca Nucën Papa Diosnan 'itima 'icën.

⁴ Usaquierian cacëxun ca Nicodemonën cacëxa:

—¿Uisax cara béráma cania 'aish uni bacéntëcënti 'ic? ¿Amiribishi cara aín titan pucunu atsíanz bacéntëcënti 'ic?

⁵ Nicodemonën cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Usama ca. Asérabi cana 'ën mi cain, 'unpax 'imainun Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan bacéntëcëncëma uni ax ca Nucën Papa Diosnan 'itima 'icën.

⁶ Axa xanunuax bacéncë, ax ca unishi 'ia; axa aín Bëru Ñunshin Upitan bacéncë uni, ax ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíñu 'ia.

⁷ Nucën Papa Diosan cushin camina bacéntëcëncë 'iti 'ai quixun 'ën mi cacëx ratúaxma ca 'it.

⁸ Uinuax cara suñu bëëqui banaquiania camina cuatin, 'ixunbi camina isima, uinuax cara a suñu aia, uinu cara cuania quixun. An ñu shaícaianu suñu iscëma usuribi oquin cananuna Nucën Papa

Diosan Bëru Ñunshin Upitan uni bacëntëcënmia isiman.

⁹ Cacëxun ca Nicodemonën Jesús catëcëancëxa:

—¿Uisa 'aish cara usai 'iti 'ic?

¹⁰ Cacëxun ca Jesusan Nicodemo cacëxa:

—¿Mix an Israel unicama 'unánmicë 'ixunbi caramina 'ën mi cacëxun uisai qui quicë cara quixun cuatiman?

¹¹ Asérabi cana mi cain, nun 'unáncë ñu ñuianan nun iscë ñuribi ñui cananuna nux quin. Quiabi camina nun bana ca asérabi 'icë quixun sinaniman.

¹² ¿Enë menu 'icë ñu 'ën ñuia cu aquinma caramina uisaxun 'ën naínu 'icë ñu ñuia cuati 'ain?

¹³ Uinu 'icë unínbia anu 'icë ñu 'unáncë 'áimabi cana 'ën cuni anuax uá 'ixun 'unani.

¹⁴ Moisésnëan anu uni 'icëma menuxun manë 'acë runu, camabi unin isnun, i nitsínxun anu nansaribi oquin ca uni 'inux Nucëن Papa Diosnuax uá 'icë, 'ë unin 'ati 'icën,

¹⁵ uinu 'icë unix cara 'ëmi catamëtia axa nêtëtimoi Nucëن Papa Diosnan 'inun.

Nucëن Papa Diosan ënë menu 'icë unicama nuibacë bana

¹⁶ Camabi uni asérabi nuibaquin ca Nucëن Papa Diosan aín Bëchicë achúshi ënë menu xuacëxa, uicamax cara ami catamëtia axa nêtëtimoi abë 'inun.

¹⁷ Nucëن Papa Diosan ca aín Bëchicë an ënë menu 'icë unicama aín 'ucha cupí 'uchonun xuáma 'icën. Ama, ënë menu 'icë unicama aín 'ucha térënquin ainan 'inun iëminun quixun ca xuacëxa.

¹⁸ Aín Bëchicëmia catamëcë uni ax ca Nucëن Papa Diosan 'uchocë 'ima. Usa 'aínbì ca axa ami catamëcëma uni ax aín Bëchicë achúshi ami

catamëcëma cupí Nucën Papa Diosan aín 'uchá
cupí castícantishi 'icën.

¹⁹ Axa ami sináncëma unicamax ca aín 'uchá
cupí Nucën Papa Diosan castícantishi 'icën, atúan
an aín sinan upíra 'ixun uni upí 'imiti ax uánbi
ami catamëisama tanquin 'atima ñu 'atishi cuëencë
cupí.

²⁰ An ñu 'atima 'acë unicaman ca an 'aia
unin isti rabanan xabánuñun 'ati cuëenquinma
bëánquibucënuñun ñu 'aia.

²¹ Usa 'aínbi ca an Nucën Papa Dios cuëencësabi
oquin 'acë uni, an 'aia isquian –an ca Nucën Papa
Diosan 'aquincëxun ñu 'aia –quixun unin 'unánun
xabánuñun ñu 'aia.

Amiribishia Juanën Jesús ñuitëcëan bana

²² Usa 'ain ca Jesusan aín 'unánmicë unicamabë
Judea menu 'icë èmacamanu cuantancëx anu 'ixun
uni nashimiacëxa.

²³⁻²⁴ Nashimimainun ca Juanënribi sipuacëma
pain 'ixun Enón caquin anëcë éma, anua 'itsa 'un-
pax 'ain, anuxun uni rícuatsincë nashimiacëxa.
Enón cacë éma ax ca Salim caquin anëcë éma
'urama 'iacëxa.

²⁵ Usa 'ain ca judío uni achúshinëx Juanëan
'unánmicë unicamabë, aín raraxa quiásabi
oquin Nucën Papa Diosan cuëenun ñu 'ati ñui
cuëbicanancëxa.

²⁶ Usai cuëbicananquiani anu cuanxun ca Juan
cacëxa:

—A ñuiquinmi nu cacë uni axa mibë Jordán 'ucë
manan 'icë, Jesús, an unicama nashimicëbë ca
camabi unix anu rícuatsinia.

²⁷ Cacëxun ca Juanën cacëxa:

—Uinu 'icë unínbì ca Nucën Papa Diosan 'im-icëxunma usa ñu 'atima 'icën.

²⁸ Mitsun camina, Cristoma cana 'ai 'ëx quia cuan. Nucën Papa Diosan ca 'ë caxua ax unun 'ëx pain rëcuéncuatsini unun 'ë xuaxa.

²⁹ Èsa ca. Ainan 'inúan unin bicëx ca xanu ainan 'ia. Ainan 'iti xanu bitsia uni cuëëni banaia cuati ca axa abë nice uníxribi cuëënia. Usaribiti cana 'ëx —unicaman ca Jesusan bana cuatia —quixunmi mitsun 'ë cacëxun cuati chuámarua taní cuëënin.

³⁰ Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan usai ca 'iti 'icë quixun ñuíasabi oi, axira 'ësama cushiira 'ain camabi unix 'ë éanan anuishi cuanti 'icën.

Axa naínuax ucë uni ñuicë bana

³¹ Axa naínuax uá, an unio ñucamabë sénénma cushiira 'aish ca bëtsi unisamaira 'icën. Unían bëchicëxa bacéncë uni an ca unishi 'ixun ènë menu 'icë ñuishi ñuia. Axa Nucën Papa Diosnuax uá, ax ca an unio ñucamabë sénénma cushiira 'aish bëtsi unisamaira 'icën.

³² An ca an iscë ñucama ñuianan, an cuacë banacamaribi ñuia, ñuabi ca uinu 'icë unínbì aín bana ca asérabi 'icë quixun sinanima.

³³ Usa 'ainbì ca axa aín bana cuati ami catamëcë uni, an —Nucën Papa Diosan banax ca asérabi 'icë —quixun sinánan —ca usa 'icë —quixun unicama ñuixunia.

³⁴ Usai 'inun ca Nucën Papa Diosan aín Bëru Ñunshin Upí ñonquinma aín Bëchicë 'inania. Usaquian 'ináncëxun ca an xucëxa ucë uni, Jesús, an aín Bëru Ñunshin Upitan sinánmicë 'ixun Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin unicama bana ñuixunia.

35 Nucën Papa Diosan ca aín Bëchicë nuibaquin axa aín 'ibu 'inun camabi ñu a 'ináncëxa.

36 Axa aín Bëchicëmi catamëcë uni, ax ca ainan 'aish Nucën Papa Diosbë nëtëtimoi 'ia. Usa 'aínbì ca axa Nucën Papa Diosan Bëchicëmi sinántisama tancë uni, ax ainanma 'aish Nucën Papa Diosbë nëtëtimoi 'ima. A uni ca Nucën Papa Diosan aín 'ucha cupí 'aisamaira oquin castícancë 'iti 'icën.

4

Samaritana xanubë Jesús bana

1 Fariseo unicaman ca –Juanën 'unánmicë unicama 'itsaribi 'aínbì ca Jesusan 'unánmianan nashimicë unicamaxira 'aisamaira 'icë –quixuan ñuicania cuacëxa.

2 Usa 'aínbì ca Jesusanma aín 'unánmicë unicaman cuni uni nashimiacëxa.

3 Usaquier fariseo unicaman cuacëxun 'unánbiani ca Jesús Judea menuax amiribishi Galilea menu cuantëcëancëxa.

4 Anu cuanti sinani ca Jesús Galilea nëtënu cuani Samaria 'abiani cuancëxa.

5 Cuanx ca Jacobnëan aín bëchicë José 'inan me 'urama 'icë ëma, Sicar cacë, anu bëbacëxa.

6 Bëbatancëx ca Jacobnëan naëa 'unpax anu 'ain, Jesús 'uran cuanbaiti cuainsama taní, baria xamárucëbë, a rapasu tsóbuacëxa.

7-8 Tsóbutancëxa anu tsómainun ca aín 'unánmicë unicama a pití ñu bitsi Jesús ébiani cuancëxa. Cuan ca Samaria nëtënu 'icë xanu achúshi 'unpax bitsi uacëxa. Chumu bëi aia isquin ca Jesusan cacëxa:

—¿'È ca 'unpax 'anun 'inan?

9 Cacëxun ca a xanun cacëxa:

—¿Uisati caramina mix judío uni 'ixunbi 'ëx samaritana xanu 'icëbi 'unpax 'inánun quixun 'ë Cain?, judíos unicamax samaritano unicamax nuibanancë 'aínmabi.

¹⁰ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—En mi 'unpax ñucácë 'aínbi camina ui carana 'ai quixun 'ë 'unaniman. 'Ë 'unánan aña cara Nucën Papa Diosan mi 'inánti 'icë quixun 'unáncë 'ixun camina 'ë ñucátsian. Ñucácëxun cana anúnmì nëtëtimoi Nucën Papa Diosnan 'iti 'unpax mi 'inántsian.

¹¹ Cacëxun ca cacëxa:

—Anua 'unpax biti ènëx ca némin 'icën. Anun 'unpax biti ñuñuma camina 'ain. ¿Uinua caramina anun 'ëx nëtëtimoi Nucën Papa Diosnan 'iti 'unpax a biti 'ain?

¹² ¿Nucën rara Jacóbsamaira caina mix 'ain? An ca ènë anua 'unpax biti naëacëxa, naëxun ca 'acëxa, 'anan ca aín bëchicëribi 'amianan a rabucucë ñuinacamaribi 'amiacëxa. Jacobnën aín rëbúnquicamanribia 'anun naëa 'icë cananuna nunribi ènë 'unpax 'ain.

¹³ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—An ènë 'unpax 'acë uni, ax ca amiribishi shimatëcënia.

¹⁴ Usa 'aínbi ca an 'en 'ináncëxun 'unpax 'acë uni, ax amiribishi shimatëcëntima 'icën. Me 'ucë méúcüaxa chiquitia 'unpax xobucësaribiti ca 'en 'ináncë 'unpax nëtëtimu uninu 'iti 'icën. Usaía 'icëbë ca uni nëtëtimoi Nucën Papa Diosnan 'iti 'icën.

¹⁵ Usaquier cacëxun ca xanun cacëxa:

—A 'unpax ca 'ë 'inan. Amiribishi shimali 'unpax bitsi utëcénunma ca 'ë 'inan.

¹⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Min bënë cuënbëtsini ca abë utan.

17 Cacëx ca —'ëx cana bënëñuma 'ai —quiacëxa. Quia ca Jesusan cacëxa:

—Usa ca. Bënëñuma cana 'ai qui camina cëmëiman.

18 Mix camina mëcën achúshi bënëñu 'iacën. Usa 'aínbi ca axa bërí mibë 'icë uni ax asérabi min bënëma 'icën. Usa 'ain ca —bënëñuma cana 'ai —quiaxmi quicë ax cëmëma 'icën.

19 Cacëxun ca xanun cacëxa:

—Bërí cana mix caina ui 'ai quixun 'unanin. Mix camina an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë uni a 'ain.

20 Samaria unicama nun raran ca tucu ënuxun Nucën Papa Dios rabiacëxa. Usa 'aínbi camina mitsux quin, Jerusaléñuxun ca unin Nucën Papa Dios rabiti 'icë quiax.

21 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Asérabi cana mi cain, anúnmì ënë tucunuxunmabi, Jerusaléñuxunmabi anumi mitsux 'icëñuxunbi, Nucën Papa Dios rabiti nëtë ca aia.

22 Mitsun camina ui caramina rabi quixun 'unaniman. Nun cananuna ui caranuna rabi quixun 'unanin. An uni Nucën Papa Diosnan 'inun iémiti, ax ca judío uni 'iti 'icën. An usaia 'inun mënío, a cananuna nun rabin.

23 Anúan an Nucën Papa Dios rabicë unix asérabi ami sinani ax cuëñësabi oi 'iti cuëñquin a rabiti nëtë ca aia, bërí ca a nëtë 'icën. Usaquian unin a rabiti ca Nucën Papa Dios cuëñnia.

24 Nucën Papa Dios, ax ca unima 'aish nami, imi, xo, acamañuma 'icën, a ca unin isima. Usa 'ain ca

an Nucën Papa Dios rabicë unin asérabi ami sinani ax cuëëncësabi oi 'iti cuëënquin a rabiti 'icën.

25 Cacëxun ca xanun cacëxa:

—Mesías, Cristo cacë, ax ca uti 'icë quixun cana 'unan. Ax uquin ca nun nu 'unánun camabi ñu ñuixunti 'icën.

26 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—A cana 'ëx 'ain, abë camina banain.

27 Caçëbëbi ca aín 'unánmicë unicama utëcëancëxa. Uquin xanubëa Jesús banaia isi ratúquinbi ca uinu 'icë unínbi —¿añu caramina cuëënin? —canan —¿añu ñui caramina a xanubë banain? —quixun cáma 'icën.

28 Usa 'ain ca a xanun aín ñutë tsónbijani aín émanu cuanx bëbaquin anu 'icë unicama cacëxa:

29 —'Ebë banaquin ca achúshi unin 'ëx usai 'icëcama ñuiquin 'ë caxa. Ënëx sapi ca asérabi Cristo 'icën, ca isi ut.

30 Usaquierian xanun cacëxa ca a émanu bucucë unicama anua Jesús 'icë anu rikuatsiancëxa.

31 A xanúa cuancëbëtan ca aín 'unánmicë unicaman Jesús —camina pití 'ai —quixun cacëxa.

32 Cacëxunbi ca Jesusan cacëxa:

—Mitsun 'unáncëma pitíñu cana 'ëx 'ain.

33 Cacëx ca aín 'unánmicë unicamax —bëtsi unin sapi ca a pití bëxuanxa —quiax canancëxa.

34 Canania isquin ca Jesusan cacëxa:

—An ënë menu 'ë xuá axa cuëëncësabi oquin 'anan an a 'anun 'ë ca, a sënëonuxun 'ai cana 'ëx picësa 'ain. Usaquin 'ën 'acëx ca ax 'ën pití ñusa 'icën.

35 Esoquierian cacëbëbia a émanu 'icë unicamax aia isquin ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Mitsux camina quin, rabé 'imainun rabé 'uxë cëñúcëbëa shaínquibutia cananuna ñu bimi biti 'ain. Usa 'aínbì cana 'ën mitsu cain, ca is, axa ucë unicama ènëx ca anun biti nëtë sénencëbëtan aín 'ibun binuan bimi pëcëti sénencësaribi 'icën.

³⁶ An uni 'ëmi catamënun 'aquincë uni an ca aín cupí bitsia. A unin 'aquincëxa 'ëmi catamëcë unicama ax ca xëníbua 'aínbì Nucëن Papa Diosnan 'ia. Usa 'ain ca an paían 'ën bana uni ñuixuncë unicamabë an 'ëmi catamënun uni 'aquincë unicamaxribi cuëënti 'icën, atúan 'ënan 'inun uni 'aquincë cupí.

³⁷ Usa 'ain ca ésai quicë banax asérabi 'icën: Bëtsi unian 'apácëxa pëcëtia ca bëtsi unin bimi bitsia.

³⁸ Mitsúnmi bëtsi unian 'unánmicë unicama 'ëmia catamënun upí oquin 'aquinun cana mitsu xuan. Uni raírinéan 'unánmicë 'icëbi camina mitsun a unicama upí oquin 'ëmia catamënun 'imian.

³⁹ Usai Jesús aín 'unánmicë unicamabë bana-mainuan a xanun cuanxun —a unin ca 'ëx usai 'icëcama ñuiquin 'ë caxa —quixun cacëx ca a émanu 'icë samaritano uni 'itsáxira —Jesús ax ca Nucëن Papa Diosnuax ucë 'icë —quixun sinani Jesúsmi sináncëxa.

⁴⁰ Ami sinánquin a isi cuanxun ca Jesús cacëxa:

—Nubé pain camina 'i cuanti 'ain. Cacëx cuanx ca atubé rabé nëtën 'iacëxa.

⁴¹ 'Ixúan, bana ñuia cuati ca samaritano 'itsáxira —asérabi ca ax Nucëن Papa Diosnuax ucë 'icë —quixun 'unani ami sináncëxa.

⁴² Usai 'iquin ca a unicaman a xanu cacëxa:

—Minmi nu cacëxun cuaxunbi cananuna bëri nunbi aín bana cuaquin 'unanin, asérabi ca ax Cristo, an camabi menu 'icë uni Nucëن Papa Diosnan 'inun iëmiti, a 'icë quixun.

An 'apu ñu mëëxuncë unin bëchicëa Jesusan pëxcüa

43 Usa 'ain ca rabë nëtë anu 'itancëx Jesús anuax cuanx Galilea nëtënu bëbai cuancëxa.

44 Cuanux ca quiacëxa:

—An Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë uni a ca anuaxa canicë nëtënu 'icë unicaman aín bana cuaisama tania.

45 Usai quiax cuanxa Galilea nëtënu bëbaia ca anu 'icë unicaman upí oquin Jesús biacëxa. A unicamax Pascua anun carnero 'ati nëtë 'ain, Galileanuax Jerusalénu cuancë 'ixun ca an ñu 'aia iscë 'ixun a unicaman aín nëtënu bëbaia cuëenquin Jesús biacëxa.

46 Usa 'ain ca Galilea nëtënu 'icë éma Caná, anuxuan béráma 'unpax vino ocë, anu Jesús bëbacëxa. Bëbamainun ca 'apun uni achúshi aín bëchicënëx Capernaúm émanu 'insincë 'iacëxa.

47 Usa 'ain ca Jesús Judea nëtënuax Galilea nëtënu bëbaia quixuan unin ñuia cuabiani cuanxun 'apun unin mëraquin Jesús cacëxa:

—'En bëchicë ca 'insianxa, ca bamatisa 'icën. A camina 'ë pëxcuxuni cuanti 'ain.

48 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mitsun camina 'ën, uni itsin 'acëma ñu 'aiashi istisa tanin. 'En usa ñu 'acëbëtanma camina, ëx cana asérabi Nucën Papa Diosnuaxa uá a 'ai quixun sinántisama tanin.

49 Cacëxun ca 'apun unin cacëxa:

—'En bëchicë ca nëtëtisaira 'icën. Nëtëcëmaishi camina a isi cuanti 'ain.

50 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Min bëchicë ca ñuima, asábi ca, ca istan.

Cacëx ca —asérabi ca pëxcúti 'icë —quixun sinánbiani cuancëxa.

⁵¹ Usa 'ain ca baían cuania mërananquinquin an ñu mëëxuncë unicaman cacëxa:

—Min bëchicë ca ñucëma 'icën, asábi ca.

⁵² Cacëxun ca a tuacën papan cacëxa:
—¿Uinu bari 'ain cara 'ën bëchicë aín 'insin nëtëonx?

Cacëxun ca —imëishi bari cuainacëcëbë ca aín 'itsis nëtëonxa —quixun cacëxa.

⁵³ Usaquian cacëxun ca a tuacën papan —Anu bari 'ain ca Jesusan 'ë, min bëchicë ca ñuima, ca pëxcutia quixun 'ë coonxa quixun sináncëxa. Usaquin sinani ca aín xubunu 'icë unicamabë —asérabi ca Jesús Nucën Papa Diosnuax ucë 'icë —quiax ami sináncëxa.

⁵⁴ Usaquin ca Jesusan Judea nëtënuax cuantancëxun Galilea menuxun béráma 'acësa oquin uni itsin 'acëma ñu 'atëcëancëxa.

5

'Ian Betesda cacë, a rapasunuxuan Jesusan nicuainquinbi tancëma uni pëxcüa

¹ Usotancëx ca anúan judíos unicaman Nucën Papa Dios rabiquin piti nëtë 'ain, Jesús Jerusalénu quantëcëancëxa.

² Jerusalénu cënëa aín xëcuë achúshi, Oveja cacë, a bëtánain ca unin 'acë 'ian 'iacëxa. Ax ca hebreo banan Betesda caquin anëcë 'iacëxa. A 'ian rapasu, anua uni niti, anu ca mëcën achúshi itá nitsíncë 'aish manan tapuñu 'iacëxa.

³ Ax ca a témú bucuxuan uni 'insíncëcama, bëxuñu 'imainun aín niti bëtsicë 'imainun

racábucë, acaman ángelnëan 'unpax cubínmia caíncë 'iacëxa.

⁴ Caíncëxuan uisa nëtën cara 'ibutia, a nëtën 'ibúxun ángelnën a 'unpax cubínmicëbë caísa ax paían anu butucë, uisa 'insínñu cara, a uníxbi pëxüacëxa.

⁵ Usa 'ain ca anu 'icë uni achúshi treintiocho baritia 'insíncë 'iacëxa.

⁶ Ax anu racácë isquin ca —'uran ca ënë uni usai 'ixa —quixun 'unánquin Jesusan cacëxa:

—¿Caramina pëxcútisa tanin?

⁷ Cacëxun ca 'insíncë unin cacëxa:

—'Unpax cubíncë nëbëtsi an 'ë butúnti uni ca 'áima 'icën. Usa 'ain ca 'ëx cuancëma 'aínshi 'ë rëtibiani cuanx, uni itsix pain 'unpax cubíncënu butuia.

⁸ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Niruquin anumi racácë min bacëti bibiani ca cuantan.

⁹ Usaquier Jesusan cacëxëshi ca a uni aín 'insíncë pëxcúacëxa. Pëxcúquin aín bacëti bibiani ca cuancëxa.

Anun ñu mëétima nëtë 'áinbia anua racácë aín bacëti bibiani,

¹⁰ cuania isquin ca judíos unicaman 'insíncë 'aíshbia pëxcúcë uni cacëxa:

—Ënë nëtëx ca anun ñu mëétima nëtë 'icën. Ënë nëtën camina anumi racácë ñu 'iábiantima 'ain.

¹¹ Cacëxun ca cacëxa:

—An 'ë pëxcucë uni an ca, anumi racácë min bacëti bibiani ca cuantan, quixun 'ë caxa.

¹² Quixuan cacëxun ca atun cacëxa:

—¿Ui uni cara min bacëti bibiani ca cuantan quixuan an mi cacë, ax 'ic?

13 Cacëxunbi ca 'aisamaira uni anu 'aían Jesús 'uri cuan, ui unin cara a pëxcüaxa quixun 'unánma 'icën.

14 Usa 'ain ca a pëxcucë uni a anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun mëraquin, Jesusan cacëxa:

—Ca is, bëri camina pëxcúcë 'ain. Usa 'ain camina mix 'iásamairai 'insíntecënti rabanan amiribishi 'uchatëcëntima 'ain.

15 Usaquian Jesusan cacëxun, ax ca Jesús 'icë quixun sinánbiani cuanxun ca a unin judíos unicama, —Jesusan ca 'ë pëxcüaxa —quixun cacëxa.

16 Usa 'ain ca anun ñu mëëtima nëtëan uni pëxcucë cupí, judíos unicamax Jesús 'acatsi quiax 'ësénancëxa.

17 'Esénaniabi ca Jesusan atu cacëxa:

—'En Papan 'acësaribi oquin cana 'ën 'ain.

18 Usaía Jesús quia cuati ami nishquin ca judíos unicaman ësaquin sináncëxa, —Usai qui ca Nucën Papa Dios ax isa aín papa 'icë quianan ax isa Nucën Papa Diossalibi 'icë quia. Usaquin sinani ca anun ñu mëëtima nëtëan uni pëxcucë cupí ami nishanan, usaía quicë cupíribi ami nishquin, a 'acatsi quiax 'ësénancëxa.

Jesusan aín Papabëtan ñu 'a

19 Usa 'ain ca Jesusan atu cacëxa:

—Asérabi cana mitsu cain, 'ëx Nucën Papa Diosan Bëchicë 'ixunbi cana 'ënbi ñu 'aiman. 'En Papan ñu 'aia isquin cuni cana 'enribi 'ain. 'En Papan bëtsi bëtsi ñu 'acëbëtan cana 'ëx aín Bëchicë 'ixun 'enribi an 'acësaribi oquin 'ain.

20 'En Papan ca 'ëxira aín Bëchicë 'icë nuibaquin an 'acë ñucama 'ë ismia. An ca mitsúnmi iscësamaira ñu, a isími mitsux ratúti, a 'ë isminuxun 'aia.

21 'En Papan ca uni bama abi baísquimitancëxun axa tsónun 'imiti 'icën. Usaribiquin cana 'ex aín Bëchicë 'ixun 'imitisa tanquin 'enribi tsónun uni 'imiti 'ain.

22 'En Papax ca uicamax cara aín 'ucha térencë 'icë quianan uicamaxribi cara 'uchañu 'icë quiax quima. Usa 'ixun ca 'ex aín Bëchicë 'icë usoquin 'anun 'ë cuni 'imiaxa,

23 a rabicésaribi oquían camabi unin 'ëribi rabinun. An aín Bëchicë 'icë 'ë rabicëma, an ca 'en Papa an 'ë xuá, aribi rabima.

24 Asérabi cana 'en mitsu cain, axa 'en bana cuati an 'ë xuá ami sináncë uni, ax ca ainan 'aish nëtëtimoi Nucën Papa Diosnan 'ia. A cupía Nucën Papa Diosnan 'itima 'icëbi aín 'uchacama térencë cupí 'uchañuma 'aish ca bamatancëxbi nëtëtimoi Nucën Papa Diosbë 'iti 'icën.

25 Usa 'ain cana asérabi mitsu cain, ca uti 'icën, anúan aín 'ucha cupí bamacësa 'ixunbi unicaman 'en bana cuati nëtë. 'En bana unin cuati nëtë, a nëtë ca enëx 'icën. Usa 'ain ca an —asérabi ca aín bana 'icë —quixun 'ë 'unánquin 'ex quicësabi oquin ñu 'acë unicama ax, aín 'ucha térencë cupí Nucën Papa Diosnan 'aish, nëtëtimoi abë 'iti 'icën.

26 Usa 'inun ca Nucën Papa Diosan, enë nëtënu tsónan ainan 'aish aín nëtënuribi abë 'inun uni 'imia. An ca aín Bëchicë 'enribi usaribi oquin uni 'iminun 'ë 'imiaxa.

27 Uni 'inux anuax uá cupí ca uicamax cara aín 'ucha térencë 'icë isanan uicamax cara 'uchañu 'icë isnun, Nucën Papa Diosan 'ë 'imiacëxa.

28 Usa 'ain ca 'en mi ñuixuncëxun cuati ratúaxma 'it. Anúan 'ex ucëbëtan 'en bana cuati, bama unicama baísquiti nëtë ca uti 'icën.

29 Baísqui ca anu maían anuax chiquíti 'icën. An upí ñu 'á unicamaxa Nucën Papa Diosbë nëtëtimoi 'inux baísquimainun ca an ñu 'atima 'á unicamax aín 'ucha cupí 'uchocë 'inux baísquiti 'icën.

Nucën Papa Diosan Jesús xuá ñui quicë bana

30 Ësaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—'Ën cana 'ënbi sinánquin ñu 'aiman. 'Ën Papán 'ë cacësabi oquin cana 'ën, cara castícancë 'iti 'icën, cara castícancë 'itima 'icë quixun uni cain. 'Ëx cuëëncësoquin 'aquinma cana an 'ë xuá, axa cuëëncësabi oquin ñu 'ain. Usa 'ain ca 'ën uni cacë banax asábi 'icën.

31 'Ëxbi, usa cana 'ëx 'ai quiax quia ca unin 'ën bana ca asérabi 'icë quixun 'unántima 'icën.

32 Usa 'aínbi ca axa 'ë ñui quicë ax Nucën Papa Dios 'icën. 'Ë ñuia quicë bana ax ca asérabi 'icë quixun cana 'unanin.

33 Mitsun camina 'ë ñuiquian a ñucánun quixun Juanu uni xuan. Xucëx cuanxun ca ñucáxa, ñucácëxuan Juanën 'ë ñuiquin cacë bana ax ca cëmëma 'icën.

34 Uisai cara uni 'ë ñui quiti 'icë usai quicëbëtanbi cana 'ënbi, 'ën bana ca asérabi 'icë quixun 'unanin. 'Ën cana Juanëxa 'ë ñui quicë banami sinánun mitsu sinánmin, a bana sinanimi Nucën Papa Diosnan 'inux 'ëmi catamëti iénun.

35 Unían upí oquin isnuan bëánquibucë 'aínbi lamparínën pëcacësaribi oquin ca Juanën 'ë ñuiquin uni bana ñuixuanxa. Usaquian ñuixuncëbë camina mitsux bënëtishi aín bana cuati cuëëan.

36 Juanëan 'ë ñuiquin mitsu cacë 'ixun camina an cacësabi oquin 'ën 'aia isquin upí oquin 'unánti 'ain, Nucën Papa Diosan ca 'ë xuacëxa quixun.

37 Mitsun aín bana cuacëma 'ixunmi uisa cara ax 'icë quixun iscëma 'aínbi ca Nucën Papa Dios, an 'ë xuá, aín banax 'ë ñui asérabi quia.

38 Nucën Papa Diosan xucë 'icëbimi mitsun 'ën bana cuacëma 'ain cana 'unanin, camina aín bana mitsun nuitunën sinánquin cuacëma 'ai quixun.

39 Uisari caramina ainan 'aish xénibua 'aínbi abë 'iti 'ai quixun 'unánuxon camina Nucën Papa Diosan bana cuënëo upí oquin isin. Usa 'aínbi ca a bana 'ë ñuia quicë 'icën.

40 A banaxa usai 'ë ñui quicë 'aínbi camina ainan 'aish Nucën Papa Diosbë 'inux 'ëmi catamëisama tanin.

41 Unían 'ë rabiti cana sinaniman.

42 'En cana mitsu 'unan. Mitsun nuitunënbi camina Nucën Papa Diosmi sinanima cana 'unanin.

43 'Ex 'en Papan xucëx uá 'icëbi camina mitsun 'ën bana cuaisama tanin. Usa 'ixunbi camina Nucën Papa Diosan xucëxmabia axbi ucë unin bana cuati 'ain.

44 Nucën Papa Dios axëshi Dios 'ixun mitsu upíoti cuëënima camina mitsúxbi upíonani rabi-ananti cuëënin. ¿Nucën Papa Diosan mitsu upí otí cuëëncëma 'aish caramina uisax 'ëmi catamëti 'ain? Camina 'itima 'ain.

45 'En isana mitsumi Nucën Papa Dios manóin quixun sinánxunma ca 'at. Moisésnëan cuënëo bana, ax isa upí 'icë quiáxmi quicë, ax 'ë ñui quicë 'aínbimi 'ëmi sináncëma cupí camina 'uchocë 'iti 'ain.

46 Moisésnëan 'ë ñuiquin cuënëo 'ain camina an

cuënëo bana ca aserabi 'icë quixun sináncë 'aish 'ëmiribi sinántsian.

⁴⁷ Usa 'aínbì camina Moisesnëan cuënëo bana cuaisama tancë 'ixun 'ëx quicë bana cuatima 'ain.

Usaquin ca Jesusan judíos unicama cacëxa.

6

*Jesusan 'itsa uni pánceñun tsatsa pimia
(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)*

¹ Usatancëx ca Jesús parúnpapa, Galilea canan Tiberíadesribi cacë, a 'ucë manan cuancëxa.

² Cuancëbë ca an uni itsian 'acëma ñu 'anan uni 'insíncë pëxcuia iscë unicama Jesús nuibiani cuancëxa.

³ Usa 'ain ca anuax matánu mapëracëtancëx aín 'unánmicë unicamabë Jesús tsóbuacëxa.

⁴ Pascua anúan judíos unicaman carnero 'ati nëtë 'urama 'ain ca Jesús 'imainun aín 'unánmicë unicama matánu 'iacëxa.

⁵ Anuxun 'aisamaira uníxa a nuibëtsini aia isquin ca Jesusan Felipe cacëxa:

—¿Uinua caranuna a ñëe unicama pimiti pán biti 'ain?

⁶ An uisoquin cara 'ati 'icë quixun 'unánquinbi ca Jesusan uisai cara quia cuacatsi quixun usaquin Felipe cacëxa.

⁷ Cacëxun ca Felipenën cacëxa:

—Doscientos curíqui cupí bicëxbi ca pán achúshi achúshi camabi uni 'ináncëx sënëntima 'icën.

⁸ Caia ca aín 'unánmicë uni itsi, Simón Pedronën xucën, Andrés cacë, an Jesús cacëxa:

⁹ —Énu ca xu achúshi 'icën. Ax ca cebada 'acë pán mëcën achúshi 'imainun rabë tsatsañu 'icën. 'Aishbi ca ënëx 'itsaira uni pimitisama 'icën.

10 Quixuan cacëxun ca Jesusan, anua basi 'itsaira 'ain, aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Unicama tsóbunun ca cat.

Usaquian Jesusan cacëxuan aín 'unánmicë unicaman cacëx ca 'aisamaira uni, cinco mil unisa 'aish, tsóbuacëxa.

11 Tsóbuau ca Jesusan pán bixun, Nucën Papa Dios pain —asábi ca —catancëxun aín 'unánmicë unicama an unicama 'inánun quixun 'ináncëxa. 'Ináncëxun ca axa tsócë unicama pán mëtícaquin 'ináncëxa. 'Inánan ca tsatsaribi usai 'iisa 'aínmabia anu 'icë pucháquian pinun unicama 'ináncëxa.

12 'Ináncëxun piia camabi uni puchácëbëtan ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Pán tëocëcëñun ca tsatsa tëocëcama bit, masóxunma.

13 Cacëxun ca mëcën achúshi 'icëbia unin piquin tëocë cebada 'acë pán a mëcën rabë 'imainun rabë caquí buácaquin biacëxa.

14 Uساquian Jesusan 'aia isi ca anu 'icë unicamax quiacëxa:

—Asérabi ca ënë uni axa Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuni utinu nun caíncë, a 'icën.

15 Usai quiquier atun a 'apu 'iminuxun biisa tancëxun 'unani ca Jesús axëshi unicama ébiani matánu cuantëcëancëxa.

*Jesús parúnpapa camánanëni
(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)*

16 Matánu Jesús cuan ca bari atsíncëbëa bëánquicëbë aín 'unánmicë unicama parúnpapa cuëbi cuancëxa.

17 Cuantancëx ca nuntinu cëñúruquiani, 'ucë manan 'icë Capernaúmnu cuani cuancëxa. Bari

cuabúcëbë bëánquicëbëbia Jesús aiama obiani ca aín 'unánmicë unicamax cuancëxa.

¹⁸ Cuancëbëtanbi ca 'aisamairai bëquiquin suñúanën baca bëchúancëxa.

¹⁹ Usocëbëbi parúnpapa cuëbínuax cuani cinco kilómetrosa 'ixun ca aín 'unánmicë unicaman parúnpapanubi nikuatsinia aia Jesús isacëxa. Isi ca racuéira racuéacëxa.

²⁰ Racuëtiabi ca Jesusan cacëxa:

—Racuéaxma ca 'it. 'È cana 'ain.

²¹ Usaquian cacëx cuëenquin, nuntinu Jesús 'arubiani cuanx ca anu cuanti sinánbiania cuancë parúnpapa 'ucë manan bénëtishi bëbacëxa.

Unicaman Jesús baria

²² Jesusan 'unánmicë unicama parúnpapa 'ucë manan cuan ca an pán picë unicama anubi 'iacëxa. Usa 'ixun ca pëcaratancëxun sináncëxa: Achúshi nuntishi ca énu 'iònxa, 'imainun ca aín 'unánmicë unicamaxa a nuntinu 'irucëbëbi Jesús nuntinu 'iruima 'iònxa.

²³ Usaquian sinánmainun ca Tiberias émanuax uni raíriribi manë nunti raírinën cuanx, anuxuan Jesusan Nucën Papa Dios —asabi ca —catancëxun pán uni pimioncë, a 'urama bëbacëxa.

²⁴ Usa 'ain ca axa anu bérúcë unicama an bariquinbi Jesúscëñun aín 'unánmicë unicamaribi 'aímocëxa. 'Aímobiani ca axa Tiberiasnuax ucë manë nanticamanu cëñúruquiani Capernaúm émanuribi Jesús bari cuancëxa.

Aín unicamax ca ami catamëcë 'aish Jesúsbë 'ia quicë bana

²⁵ Usa 'ain ca 'ucë manan cuanxun bariquin mëraquin Jesús cacëxa:

—¿Uinsaran caramina ñu uan?

26 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Asérabi cana 'én mitsu cain, 'én pán pimicëx puchonx camina a sinánbëtsini 'é bari uan. Ui carana 'ëx 'ai quixunmi mitsun 'unánun, uni itsían 'acëma ñu 'én 'acë a isunbi camina ui carana 'ëx 'ai quixun sinaniman.

27 Axa chëquiti piti binuxuinshi camina ñu 'atima 'ain. Usa 'ain camina ainan 'aish Nucën Papa Diosbë nëtëtimoi 'inuxun 'ëmi catamëquin axa cuëëncësabi oquin 'ati 'ain. Usaími 'inun mitsu 'iminun ca 'ëx uni 'inux anuax uá, Nucën Papa Dios, an 'é 'imiacëxa.

28 Cacëxun ca a cacë unicaman cacëxa:

—¿A 'acëbëa Nucën Papa Dios cuëënen caranuna añu 'ati 'ain?

29 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Nucën Papa Dios ca cuëënia, mitsúxmi an ñu unun xuá 'aínmi 'ëmi catamënen.

30 Cacëxun ca cacëxa:

—¿Nuxnu mimi sinánun caramina añu nun isnun 'ati 'ain? ¿Añu caramina 'ati 'ain?

31 Nucën raracaman ca anu uni 'icëma menuxun pánsa piti, maná cacë, piacëxa, cuënëo bana èsai quicësa oquin: “Nucën Papa Diosan ca naínua 'ibúmiquin unicaman pinun, pán 'ináncëxa”.

32 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Én cana asérabi mitsu cain, an naínua 'ibúmiquin unicama pán 'inan ax ca Moisésma Nucën Papa Dios 'iacëxa. An a pán 'inan 'aínbi ca Ñucën Papa Diosan bërí 'ináncë ax ca anúan uni asérabi upiti tsótí a 'icën.

33 Nucën Papa Diosan uni 'inan piti ax ca axa naínuax uá 'é 'icën. Usa 'aish cana 'ëx an ainan

'aísha Nucën Papa Diosbë 'inun ënë nëtënu 'icë unicama 'imiti a 'ain.

34 Cacëxun ca unicaman cacëxa:

—A piti camina camabi nëtënu 'inánti 'ain.

35 Cacëxun ca Jesusan atu cacëxa:

—'Ex cana anúan uni asérabi upiti tsótì a 'ain. Panánxun piisa tanan shimaxun 'unpax 'aisa tania uni bëñecë, usaribitia ax Nucën Papa Diosbë upí 'iisa tani bëñecë uni, ax ca 'ëmi catamëti amiribishi bëñetëcëntima 'icëñ.

36 Axa 'ëmi catamëcë uníxa usa 'aínbi cana 'ën mitsu cacë usaribi oquin mitsu catëcënin, mitsun 'ën ñu 'aia isquinbi camina ui carana 'ëx 'ai quixun sinaniman.

37-38 'Ex cuëencësabi oquin 'ai cana uáma 'ain. An 'ë xucë, axa cuëencësabi oquinshi 'ai cana uacëñ. Usa 'ain ca ui unicama cara Nucën Papa Diosan 'ënan 'inun sinánmiä acamax ca 'ëmi catamëti 'icëñ. Axa 'ëmi catamëcë uni, a cana —camina 'ënan 'itima 'ai —quixun catima 'ain.

39 An 'ë xuá 'ën Papa, ax ca an 'ënan 'inun sinánmicë unicamaxa abë 'iti cuëëni, achúshira uníxbia abë 'ima 'iti cuëëníma. Usa 'aish ca an 'ëmi sinánmicë unicama bërúantancëxun, ënë nëtë cëñúcëbëtan 'ën baísquimiti cuëënia.

40 An 'ë xuá ax ca cuëënia, aín Bëchicë, 'ëmi catamëcë unicamax nëtëtimoi abë 'iti. A unicama cana 'ën ënë nëtë cëñúcëbëtan abë 'inun baísquimiti 'ain.

41 —'Ex cana Nucën Papa Diosan naínua 'ibúmiquin uni 'inan piti, a 'ai —quiáxa Jesús quicëbë ca judíos unicamax ami nishi Jesús ñui

42 quicancëxa:

—¿Josénën bëchicë, Jesús, ama cara ënëx 'ic?
Nun cananuna aín tita 'imainun aín papa 'unan.
¿Uisacatsi cara —'ëx cana naínuax uan —quiax quin?

43 Usaía quia ca Jesusan cacëxa:

—Usai banaxma ca 'it.

44 Uinu 'icë uníxbi ca axbi 'ënan 'inux 'ëmi catamëtima 'icën. 'En Papa, an 'ë xuá, an sinánmicëx cuni ca uni 'ëmi sinani 'ënan 'inux 'ëmi catamëti 'icën. 'Emia catamëcë 'icë cana ënë nëtëa cëñúcebëtan baísquimiti 'ain.

45 An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicama achúshinën ca èsaquin cuënëocëxa: "Nucën Papa Diosan ca camabi uni 'unánmiti 'icën". A unían cuënëosabi oi ca ui unicaman cara Nucën Papa Diosan sinánmicëxun 'unania, acamax ca 'ëmi catamëtia.

46 Uinu 'icë uníxbi ca Nucën Papa Dios iscëma 'icën. Axa anuax uá 'einshi cana a isacën.

47 Asérabi cana 'ën mitsu cain, axa 'ëmi sinani 'ëmi catamëcë unicamax ca ainan 'aish xëníbua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'ia.

48 'Ex cana anúan uni Nucën Papa Diosbë upí 'iti a 'ain.

49 Mitsun raracamax ca anu uni 'icëma menuxun Nucën Papa Diosan 'ináncë maná cacë ñu pibi bamatimoi tsoóma 'icën.

50 Usa 'aínbi cana 'ëxribi naínuax ucë pán unin piá usuribi 'ain. Aín nami cushi 'aish upí 'inuxun ca unin ñu piia, usuribiti ca uni upí 'aish xëníbua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'inux 'ëmi catamëti 'icën.

51 'Ex cana naínuax uá 'aish anúan uni Nucën Papa Diosbë 'iti a 'ain. Usa 'ain ca axa 'ëmi catamëcë uni ax ainan 'aish xëníbua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'ia. Uníxa ainan 'aish

xënibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'inun cana 'ëx bamatsianxmabi bamati 'ain.

52 Quixuan cacëx ca judíos unicama ñucacanani quiacëxa:

—¿Uisa 'ixun cara ënë unin anu nun pinun nu pimiti 'ic?

53 Usai canania 'unánquin ca Jesusan cacëxa:

—Asérabi cana 'ën mitsu cain, uni 'inux anuax uá 'ain, 'ëmi catamëquinma 'ën nami picëmasa 'ianan 'ën imiribi xëacëmasa 'aish camina asérabi xënibua 'aínbi Nucën Papa Diosnan 'itima 'ain.

54 'Ex bamacë cupí 'ëmi catamëti ca uni xënibua 'aínbi Nucën Papa Diosnan 'iti 'icën.

55 Usa unicama cana 'ën ënë nëtë cëñúcëbëtan baísquimiti 'ain. Axa asérabi 'ëmi catamëcë uni ax ca 'ën nami picësa 'ianan 'ën imi xëacësa 'icën. 'En imi 'apati 'ëx bamacë cupí ca usai 'iti 'icën.

56 Ui unix cara 'ëmi catamëti 'ën nami pianan 'ën imi xëacësa 'icë, ax ca 'ëbë 'icën, 'ëxribi cana abë 'ain.

57 Nucën Papa Dios, an 'ë xuá, ax ca bamatimoit tsotia. Ax 'ëbë 'ain cana an 'imicëx 'ëxribi tsotin. Usaribiti ca 'ëmi catamëquian an 'ë picësa uni axribi 'ën 'imicëx 'ëbë 'aish 'ëx 'icësaribiti tsótí 'icën.

58 'Ex cana naínuaxa uá pitisa 'ai quiax cana 'ëx quin. 'Ex cana mitsun raracaman piá manásama 'ain. Mitsun raracamax ca maná cacë ñu pibi bamatimoit tsoóma 'icën. Usa 'aínbi ca an 'ëmi catamëquin 'ë picësa uni ax ainan 'aish xënibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'iti 'icën.

59 Capernaúm ëmanuxun ca Jesusan anua judíos unicama timëti xubunuxun usai quiquin a banacama ñuixuancëxa.

Anúan uni xénibua 'aínbi Nucën Papa Diosnan 'iti bana

60 Usa 'ain ca an Jesusan bana ñuia cuacë unicama 'aisamaira 'ain raírinëx quiacëxa:

—Axa usai quicë bana ax ca cuaisama 'icën. ¿Uin cara a cuati 'ic?

61 Usaía canania 'unánquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Mitsúunmi cuacëx cara ènë bana cuaisama 'ic?

62 ¿Ènë bana cuaqinma caramina uisaxun mitsun 'ëx anuax uá anu cuantëcënia isquin sinánti 'ain?

63 'Ex ènë menu 'aish uni 'icë cupíshima 'ëx bamatancëx baísquiti cupí camina ainan 'aish xénibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'iti 'ain. 'En a ñuiquin mitsu cacë ñucama ax ca anúnmi 'ëmi catamëti 'en sinánsaribi 'aish xénibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'iti, a 'icën.

64 Usa 'aínbi camina micama raírinëx asérabi 'ëmi sinani 'ëmi catamëcëma 'ain.

Ésaquin ca Jesusan bana ñuixunquin an cuacë unicama cacëxa, uicamax cara ami catamëtima quixun 'unánan uin cara a uni 'inánti 'icë quixun béráma 'unáncë 'ixun.

65 Catancënxun ca ésaquinribi Jesusan cacëxa:

—Usa 'ain cana mitsu can, Nucën Papa Diosan sinánmicëxma ca uinu 'icë uníxbi 'ëmi sinani 'ëmi catamëtima 'icën.

66 Usaquierian cacëx ca an abë niquin aín bana cuacë unicama 'aisamaira 'aíshbi raírinëxa tiquimainun raírinëxribi Jesús ébiani abë nitëcënimma cuancëxa.

67 Usa 'ain ca atúxa cuan Jesusan mëcën rabë 'imainun rabë aín 'unánmicë unicama a cacëxa:

—¿Mitsúxribi caramina cuainsa tanin?

68 Quixuan cacëxun ca Pedronën cacëxa:

—¿Ui uninu caranuna aín bana cuanux cuanti 'ain? Minshi camina anun nu Nucën Papa Diosbë nêtëtimoi 'iti bana nu ñuixunin.

69 Nux mimi catamëquin cananuna 'unan, mix camina axa uti nun caíncë, Cristo, Nucën Papa Dios, axa bamatimoi tsócé, aín Béchicë a 'ain.

70 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿'En carana 'en 'unánmicë uni 'inun micama mëcën rabë 'imainun rabë caísama 'ain? Usai 'inun caísa 'aíshbi camina micama achúshinëx ñunshin 'atimanën 'apun sinánmicë 'ain.

71 Usai ca Simonan bëchicë, Judas Iscariote, an aín 'unánmicë unicama achúshi 'ixunbi a uni 'inánti, a ñui Jesús quiacëxa.

7

Aín xucëncaman —Jesús ca Nucën Papa Diosan Bëchicë 'icé —quixun sinánma bana

1 Usaquin bana ñuixuntancëx ca judíos unicamaxa a 'acatsi quiax 'ësénania 'unax, Judea nêtënu 'icé émacamanu cuainsama taní Galilea nêtënu 'icé émacamanushi nitsi anubi Jesús 'iacëxa.

2 Usa 'ain ca Nucën Papa Dios rabinuxa, judíos unicamax anun Jerusalénu timëti 'utanu 'iti nêtë, a 'urama 'ain,

3 aín xucëantun Jesús cacëxa:

—Ñeuax ca Judea nêtënu cuantan, anuxunmi ñu 'aia an min bana cuacë unicaman isnun.

4 Camabi unían a 'unánti cuëënquin ca unin unéxun ñu 'aima. Usa 'ain camina ami 'acë ñucamaribi Jerusalénu timëcë unicaman isnun 'ai cuanti 'ain.

5 Aín xucëñ 'ibu 'ixunbi aín bana cuaisama tanquin ca usaquin cacëxa.

6 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'En anun usaquin ñu 'ati nëtë ca ucëma pain 'icëñ. Usa 'ain ca mitsux cuainsa taní cuantan, camabi nëtëx ca mitsúnmi anun ñu 'ati asábi 'icëñ.

7 Axa Nucëñ Papa Diosmi sináncëma unix ca mitsumi nishima, 'ëmi cuni ca nishia. 'En —ñu 'atima camina 'ai —quixun cacë cupí ca atux 'ëmi nishia.

8 'Ex anun anu 'iti nëtë ca 'icëma pain 'icëñ. Usa 'ain cana cuaniman. Mitsux ca cuantan.

9 Quixun aín xucéantu catancëx ca Jesús Galileanu tiquiacëxa.

Anun anu timëti 'utanu 'iti nëtëan Jesús Jerusalénu 'iá

10 Usaquin cacëxa aín xucéantu cuanbi ca Jesús atu caxu cuancëxa, unían —ax ca Jesús 'icë —quixun 'unánunmaishi.

11 Cuanx bëbacë ca Jerusalénu timëcë judíos unicaman —¿uinu cara a uni 'ic? —cananquin Jesús bariacëxa.

12 Bari ñucacanania unicama raírinëx —ax ca upí uni 'icë —quicëbëbi ca uni raírinëx, —usama ca. An ca camabi uni parania —quiacëxa.

13 Quibi ca judíos unicaman 'apucamami racuëti, atúan cuati rabanan unéaxëshi canancëxa.

14 Usaía quimainun ca anun Nucëñ Papa Dios rabinux timëcë nëtëa sënëncëma pain 'ain, Jesusan anuxun Nucëñ Papa Dios rabiti xubunu atsínxun bana ñuixuancëxa.

15 Nuixunia cuati ca judíosnëñ 'apucamax ratuti quiacëxa:

—¿Uisa 'ixun cara ënë unin nun cushicaman 'acésaribi oquin quirica 'acé 'ixúnmabi uisai cara cuënëo banacama quia quixun 'unanx?

16 Quia ca Jesusan cacëxa:

—'En uni ñuixuncë bana ënëx ca 'ënbi sináncëma 'icën. An 'ë xuá, an 'ë sinánmicë ca ënëx 'icën.

17 Uinu 'icë unin cara Nucën Papa Dios cuëenun ñu 'aisa tania, an ca 'ën carana Nucën Papa Diosan 'ë sinánmicë bana ñuin, carana 'ënbi sináncë bana ñui quixun 'unánti 'icën.

18 Axa anbi sinanx banacë uni ax ca unían a rabinun quixun sinanishi banaia. 'Aínbì ca an ñuiquin uni canun quixuan a xuá ashia unin rabiti cuëencë uni an cuni cëmëquin uni paranya.

19 Moisésnën ca uisai cara Nucën Papa Diosan uni 'iti 'icë quixuan unin 'unánun aín bana cuënëocëxa. ¿Usa cat? Usa 'aínbì camina achúshi unínbì a bana quicësa oquin 'aiman. ¿'Ex Nucën Papa Diosan bana quicësabi oi uá 'icëbëbi caramina uisa cupí 'ë 'acatsi quin?

20 Cacëxun ca judíos unicaman cacëxa:

—Mix camina ñunshin 'atimañu 'ain. ¿Uix cara mi 'acatsi quin?

21 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Anun ñu mëëtima nëtëen 'ën uni pëxcucë a camina sinanin.

22 Moisésnën ca —judíos unicamax ca chamaratsu 'icëishi judío 'icë 'unántiocë 'iti 'icë —quixun cuënëocëxa. Cuënëoíbi ca ax pain usai ca uni 'iti icë quiax quiáma 'icën, aín rarax pain ca usai ca uni 'iti 'icë quiax quiacëxa. Anun aín bëchicë bacënxancë 'unántioti nëtë axa anun ñu mëëtima nëtë 'aínbì ca a nëtëen unin aín bëchicë 'unántioia.

23 ¿Mitsun bëtsi nëtën 'acësaribi oquin anun ñu mëëtima nëténribi Moisés quicësabi oquin 'ati cupí, tuá judío 'icë 'unánti ocë 'aíshbi caramina uisa cupí anun ñu mëëtima nëtën 'en uni pëxcucëbë 'ëmi nishin?

24 Bëtsi unían ñu 'aia isi camina bënëtishi —an ca ñu 'atima 'aia —quiax quitima 'ain. Usai 'iquinma camina munu upí oquin sinánquin 'unánti 'ain, usoquin 'ati cara asábi 'icë, cara asábima 'icë quixun.

—'Ex cana Nucën Papa Diosnuax uacën —quiáxa Jesús quia bana

25 Usa 'ain ca Jerusalénu 'icë uni raírinëx quiacëxa:

—¿A 'acatsi quiáxa ami 'ësénancë uni, ama cara ënëx 'ic?

26 Ca is, camabi unin ismainuan cacëxunbi ca 'apucaman uisaquinbi caima. ¿Ënëx ca asérabi Cristo, ax utinu nun caíncë a 'icë quixun cara atun 'unánx?

27 Cristo aia ca unin 'unántima 'icën, uinuax cara aia quixun. Usa 'aínbì cananuna nun uinuax cara Jesús ënëx uaxa quixun 'unanin.

28 Ësaía canania cuauquin ca Jesusan anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun bana ñuixuni munuma banaquin cacëxa:

—Mitsun camina 'ë 'unan, uinuax carana uan quixun camina 'unanin. Usa 'aínbì cana 'ëx, 'ëxbi ucëma 'ain. Aín banaxa nëtëtimoi asérabi, an xucëx cana uacën. An 'ë xuá a camina mitsun 'unani-man.

29 Anuax uá 'ixun cana 'en a 'unan. An ca ënu unun 'ë xuacëxa.

30 Usaquian cacëxun sipuanuxun biisa tanquinbi ca anúan a unin biti nëtëa sënëncëma pain 'ain achúshira unínbì biáma 'icën.

31 Judíos unin 'apucaman ami nishquin Jesús biisa tancëbëbi ca 'aisamaira unix ami sinani quiacëxa:

—¿Ënë unían unin 'acëma ñu 'acësamaira oquin cara axa utinu nun caíncë, Cristo, ax uquin 'ati 'ic?

Fariseo unicaman Jesús binun quixun policía xua

32 Ësaía 'aisamaira uni Jesús ñui quia ca fariseo unicaman cuacëxa. Cuan ca acamabëtan judíos sacerdotenën cushicaman sipuanuinsa bitánun quixun aín suntárucama xuacëxa.

33 Xucëxa cuancëbë ca anu 'icë unicama cai Jesús quiacëxa:

—'Eora pain ënu mitsubë 'itancëx cana an 'ë xuá anu cuanti 'ain.

34 Uinu carana 'ëx cuani, anu camina mitsux cuantima 'ain. Usa 'ain camina bariquinbi cuania 'ë mératima 'ain.

35 Quicëbë ca judíos 'apucamax ñucacanani quiacëxa:

—¿Uinu cara ënë uni nun mératimo cuanti 'ic? Bëtsi bëtsi ëma, anua griego banan banacë unicama 'icë, anua nun aintsi raíri cuancë, anu sapi ca Jesús anu 'icë judíosma unicama bana 'unánmi cuanti 'icën.

36 ¿Uisai quicë cara an ësaquin nu cacë bana ënëx 'ic: “Uinu carana 'ëx cuani, anu camina mitsux cuantima 'ain. Usa 'ixun camina bariquinbi cuania 'ë mératima 'ain”?

Anúan unix Nucëñ Papa Diosbë 'iti bana

37 Anúan judíos unicama Nucën Papa Dios rabinux Jerusalénu timécë nëtëcama sënënuxa pëcaracë nëtë ax ca a nëtëcamasamaira 'iacëxa. A nëtën ca nirui munuma banaquin Jesusan ésaquin unicama cacëxa:

—Ui unix cara uníxa shiman bamai 'unpax 'aisa taní bënëcésaribi oi 'énan 'iisa taní bënëtia a unix ca 'ë cai 'ëmi catamëti 'icën.

38 Axa asérabi 'ëmi catamëcë uni, an ca aín nutunén 'ë 'unánan 'ën cushiñu 'ixun uni itsiribi 'ëmia cataménun 'a quinti 'icën, Nucën Papa Diosan bana cuënëo quicësabi oquin.

39 Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí ca axa ami catamëcë unicamanu uti 'icë quixuan 'unánum ca Jesusan usaquin unicama cacëxa. Ax bamatancëx baísquitancëx naínu cuancëma pain 'aían Nucën Papa Diosan aín Bëru Ñunshin Upí aín unicamabë 'inun xucëma pain 'ain ca Jesusan usaquin unicama cacëxa.

Unión Jesús ñuiquin bëtsi bëtsi oquin sinan

40 Ésaquian Jesusan cacëxun cuati ca axa timëcamë'ëocë uni raírinëx:

—Enëx ca an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuni utinu nun caíncë a 'icë —quiacëxa.

41 Quimainuan raíri —enëx ca Cristo, axa utinu nun caíncë a 'icë —quicëbëbi ca raírinëx quiacëxa:

—Cristo ca Galilea menuax utima 'icën.

42 Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca quia, ax ca Davidnën rëbúnqui 'iti 'icën. Usa 'aish ca anuaxa David bacëan, Belén, anu 'icë uni ax 'iti 'icën.

43 Usa 'ain ca unin Jesús ñui quiquin bëtsi bëtsi oquin sináncëxa.

44 Usaquin sinánquin ca bëtsi bëtsi unin sipuanuxun biisa tanquinbi Jesús biáma 'icën.

Judíos unicaman cushicamaxa Jesúsmi catamëisama tan

45 Usa 'ain ca Jesús binun xucëx cuanxbia ñancáishi aia isquin sacerdotenën cushicamabëtan fariseocaman suntáru cacëxa:

—¿Uisa cupí caramina bëcëma 'ain?

46 Quixuan cacëxun ca suntárucaman cacëxa:

—Axa ènë uni banacësari banacë uni ca 'aíma 'icën.

47 Cacëxun ca fariseo unicaman cacëxa:

—Mitsuribi sapi ca an paránxa.

48 Achúshira nun 'apúnbi ca axa quicë aín banax ca asérabi 'icë quixun sináncëma 'icën. Usaribi oquin ca achúshira fariseo uníbi axa quicë banax ca asérabi 'icë quixun sináncëma 'icën.

49 Usa nun 'apucama 'ain ca ènë unicamax Moisésnëan cuënéo bana 'unáncëma cupí 'aisama 'aish 'uchocë 'ianan uisa oquin cara Nucën Papa Diosan 'ati 'icë usoquin 'acë 'iti 'icën.

50 Usaquier fariseocaman caia cuaquin ca Nicodemo, ax paían béráma Jesúsnu imë cuan, axibi fariseo uni 'ixun cacëxa:

51 —Nucën Papa Diosan bana Moisésnën cuënéo ca quia, unin ca añu cara 'axa quixun upí oquin ñucáxunmashi bëtsi uni 'uchotima 'icën.

52 Cacëxun ca sacerdotenën cushicamabëtan fariseo unicaman Nicodemo cacëxa:

—¿Mixribi caramina Galilea menu 'icë uni 'ain?

Nucën Papa Diosan bana cuënéo upí oquin isquin camina isti 'ain, uisa 'aíshbi ca an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë uni Galilea menu 'icë uni 'icëma 'icën.

⁵³ Usaquian 'apucaman Nicodemo cacëbë ca unicamax aín xubunu cuancëxa.

8

Aín bënëma 'aínbia uni itsibë 'icë xanu

¹ Cuancëbë ca Jesús Olivos cacë matánu cuancëxa.

² Coon pëcaracëbëa amiribishi anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu cuancë ca unicaman manaruquin nëpúaracëxa. Usocëxun ca atu nëbëtsi tsóxun bana ñuixuancëxa.

³ Usaquian uni bana ñuixuncëbëtanbi ca an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama 'imainun fariseo unicama raírinën, aín bënëma 'aínbia bëtsi unibë 'ia mérabëtsinquin, achúshi xanu Jesúsnu bëacëxa. Bëxun atu nëbëtsi nitsínxun

⁴ ca Jesús cacëxa:

—Ènë xanúxa aín bënë 'aímabi unibë 'ia cananuna mëran.

⁵ Moisésnëan cuënëo bana ca quia, èsai 'icë xanu ax ca maxaxan 'acë 'iti 'icën. ¿Min caina uisaquin sinanin?

⁶ Ami manánuxon uisai cara isa quia cuacatsi quixun ca usaquin atun Jesús cacëxa. Cacëx meu bësui tétubuxun ca ñucácëxunbi uni caquinma aín mëcën rëbun me cuënëocëxa.

⁷ Usa 'ain ca cacëxunma oquian 'itsa oquin ñucácëx chairuquin cacëxa:

—Micama uinu 'icëx cara 'uchañuma 'icë an pain ca maxaxan 'ati 'icën, mitsúnribimi 'anun.

⁸ Èsoquin cai amiribishi tétubutëcënxun ca aín mëcën rëbun me cuënëotëcëancëxa.

⁹ Cuënëomainun ca unicamax Jesús quia cuax —'ëx cana 'uchañumama 'ai —quixun sinani

cuancëxa. Cuanía mëcócamax pain cuancëbë ca usaribiti bëri canicëcamaxribi cuancëxa. Cuancëbëa Jesúsëshi anu 'imainun ca a xanuribi anu 'iacëxa.

¹⁰ Usa 'ain ca chairuquin Jesusan xanu cacëxa:

—¿Axa mimi manáncë unicama cara uinu 'ic?

¿Achúshira unínbì cara mi maxaxan 'acëma 'ic?

¹¹ Cacëxun ca xanun cacëxa:

—Achúshi unínbì ca 'ë maxaxan 'acëma 'icën.

Usaquian cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ënribi cana mi 'uchojiman. Ca cuantan. Cuantancëxun camina amiribishi ñu 'atima 'atëcëntima 'ain.

Jesusan aín unicama aín sinan 'ináncë bana

¹² Usa 'ain ca amiribishi Jesusan unicama cacëxa:

—An aín sinan upíira 'ixun uni upí 'imiti a cana 'ëx 'ain. Axa 'ëmi catamëti 'ëx cuëëncësabi oi 'icë uni ax ca ñu 'atima 'acëma 'ianan aín sinan upí 'aish upiti tsotia.

¹³ Cacëxun ca fariseo unicaman cacëxa:

—Mix camina mixbi, 'ëx cana usa 'ai quin.

Usaími quicë 'aish ca cëmëimi quicë 'iti 'icën.

¹⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ëxbi 'ëx cana usa 'ai quicëxbi ca 'ën banax asérabi 'icën. Uinuax carana uan, uinu carana cuani quixun cana 'ën 'unanim. 'Ën 'unáncë 'ainbi camina mitsun, uinuax carana 'ëx uan, uinu carana cuani quixun 'unaniman.

¹⁵ Unin sináncësa oquinshi sinánquin camina mitsun bëtsi 'uchoin, 'ainbi cana 'ën uni 'uchojiman.

¹⁶ Usa 'ixunbi 'ën uni 'uchoquein cacë 'ain ca 'ën Papa, an 'ë xuá, anribi, usa ca quixun sinania. Usa 'ain ca 'ën 'uchoquein cacë banax asérabi 'iti 'icën.

17 Moisésnën cuënëo bana ca quia, achúshi unin banaxa bëtsix quicësaribi 'ain ca, a uni rabëtan banax ca asérabi 'icë quixun unin 'unánti 'icën.

18 Aserabi ca usa 'icën. 'Ex 'ëbi ñuiácati, usa cana 'ëx 'ai quimainun ca an 'ë xuá, 'en Papa, axribi 'ë ñui usai quia.

19 Usaquian Jesusan cacëxun ca fariseo unin cacëxa:

—¿Uinu cara min Papa 'ic?

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mitsun camina 'unaniman, ui carana 'ëx 'ai quixun. 'En Paparibi camina 'unaniman. Asérabi ui carana 'ai quixun 'ë 'unánqui camina 'en Paparibi 'unántsian.

20 Usaquin ca Jesusan anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun unicama bana ñuixuancëxa, anu curíqui nanti ñu rapasunuxun. Ñuixuncëxunbi ca anúan unin a biti nëtëa 'icëma pain 'ain, achúshira uníbi biáma 'icën.

Anu 'ëx cuanti, anu camina mitsux cuantima 'ai, Jesús quia bana

21 Jesusan ca amiribishi unicama cacëxa:

—'Ex cana cuantëcën. Cuancë bariquinbi camina mitsun 'ë mëraiman. Mëraima camina 'uchañu 'aish usabi bamati 'ain. Anu 'ëx cuanti anu camina cuantima 'ain.

22 Cacëx ca judíos unicama quiacëxa:

—Anu 'ëx cuanti, anu camina cuantima 'ai quiax ca quia. ¿Usa 'aish cara axbi bamati 'ic?

23 Quiáxa quia ca Jesusan cacëxa:

—Mitsux camina ënë nëtënu 'icë unishi 'ain. 'Ex cana naínu 'icë 'ain. Mitsux camina ënë nëtënu 'icë 'ain. 'Ex cana ënë nëtënu 'icëma 'ain.

24 Mitsun, ui carana 'ëx 'ai quixun 'unani 'ëmi sináncëma 'aish camina 'uchañu 'aish usabi bamati 'ain. Usaquin sinánquin cana — 'uchañu 'aish camina usabi bamati 'ai — quixun mitsu can.

25 Cacëxun ca judíos unicaman:

—¿Ui caramina mix 'ain? —quixun cacëxa.

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ëx carana ui 'ai quixun cana 'itsa oquin mitsu can. A cana 'ëx 'ain.

26 'Itsa ñu ñuiquin cana mitsu cacëma pain 'ain, uisa ñu 'ai caramina 'uchai quixunmi 'unánun. Caquinma cana an 'ë xuá axa quicë banax asérabi 'ain, an 'ë cacëxun 'ën cuacë, ashi ënë nëtënu 'icë unicama ñuixunin.

27 Usaía Jesús quiabi ca, Nucën Papa Dios ñui ca quia quixun a unicaman cuama 'icën.

28 Cuatiama ca Jesusan cacëxa:

—Uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'icë 'ë inu matástancëxun camina ui carana 'ëx 'ai quixun 'unánti 'ain. 'Unánan camina, 'enbi sinánquin 'aquinma cana 'ën Papan cacësabi oquin ñu 'ai quixun 'unánti 'ain. 'En Papan 'ë cacësabi oquin cana unicama cain.

29 An 'ë xuá ax ca 'ëbë 'icën. 'Ën axa cuëëncësabi oquin 'acë 'icë ca an 'ëxbi 'inun 'ë encëma 'icën.

30 Usaquier Jesusan cacëxun ca 'itsa unin aín bana cuaxun, asérabi ca ax Nucën Papa Diosnuax uá 'icë quiax ami sináncëxa.

*Nucën Papa Diosan unicama 'imainun ñunshin
'atimanën sinánmicë unicama ñuia bana*

31 Usa 'ain ca Jesusan axa aín bana cuati ami sináncë judíos unicama cacëxa:

—'En mitsu cacë bana ënë manuquinma ax quicësabi oquin 'ai camina asérabi 'en uni 'iti 'ain.

³² Usai 'iquin camina 'en cushi, anun mitsux upí 'iti, a asérabi 'unánti 'ain. 'Unanimi mitsux 'ëx cuëëncësa oíshi 'ia ca uínbi uisa ñu 'atimabi mitsu 'amitima 'icën.

³³ Cacëxunbi ca cacëxa:

—Nux cananuna Abrahamnën rëbúnqui 'ain, uinu 'icë uníni ca nucën raracama 'imainun nucën chaitiocëcamaribi uisa ñubia 'anun 'amiamá 'icën, nuribi ca usoquin 'amicëma 'icën. ¿Usa 'ain caina uisa 'aish mix, uínbi ca uisa ñubi nu 'amitima 'icë quiax quin?

³⁴ Cacëxunbi ca Jesusan catëcëancëxa:

—Asérabi cana 'en mitsu cain, an 'atima ñu 'acë unicama an ca 'ëx cuëëncësa oquin 'aisa tanquinbi aín sinan 'atima 'ixun anbi ñu 'atimashi 'aia.

³⁵ Ca ésa 'icën. An uni ñu mëëxuncë unix ca an ñu mëëmicë unin xubunubi 'ima. An uni ñu mëëmicë unin bëchicënëx cuni ca aín papan xubunubi 'ia.

³⁶ Usa 'ain camina mitsux Nucën Papa Diosan Bëchicë 'ixun 'en 'imiçëx uínbia uisa ñu 'atimabi 'amicëma mitsux 'iti 'ain.

³⁷ Abrahamnën rëbúnqui camina 'ai quixun cana 'en mitsu 'unan. Usaquin 'en mitsu 'unáncë 'aíshbi camina 'en bana cuaisama taní 'ë 'acatsi quiax 'ëmi 'ëséñanin.

³⁸ 'En Papan 'ë ismicë ñu cana 'en mitsu ñuixunin. Ñuixuncëxunbi camina mitsun papan cacëxunmi cuacë ñuishí 'acanin.

³⁹ Cacëxun ca atun cacëxa:

—Abrahamnëxëshi ca nucën rara 'icën.

Usoquian cacëxunbi ca Jesusan cacëxa:

—Mitsux asérabi Abrahamnën rëbúnqui 'ixun camina Abrahamnëan 'ásabi oquin 'atsían.

40 Abrahamnëan 'ásabi oquin camina mitsun 'aiman. Nucën Papa Diosan 'ë 'unánmicë ñu 'ën mitsu ñuixuncëxbi camina 'ë 'acatsi quiax 'ësénanin. Usai ca Abraham an Nucën Papa Diosan unimi 'iáma 'icën.

41 Mitsun papan 'acësabi oquin camina 'ain.

Cacëxun ca a unicaman cacëxa:

—Nux cananuna papa itsiñuma 'ain. Nucën Papa Dios axëshi ca nun Papa 'icën.

42 Usaquian cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Nucën Papa Diosnuax cana 'ëx ënë menu uacëen. 'Ëx cana 'ëxbi uáma 'ain, an ca ënu unun 'ë xuacëxa. Usa 'ain camina mitsux asérabi Nucën Papa Diosnan 'aish 'ëmi sinántsian.

43 ¿Uisa cupí caina mitsun 'ën cacëxun cuatiman? Mitsúnbi cuaisama tanquin camina 'ën, bana ñuixuncëxunbi cuatiman.

44 Mitsun papax ca ñunshin 'atimanën 'apu 'icën. Ainan 'ixun camina axa cuëëncësa oquinshi 'aisa tanin. An ca nëtë ióñubi uni 'ati sináncëxa. Ax ca cëmë 'aish axa 'iásabi cëmëia. Cëmëi ca an sináncësa oquinshi sinani banaia. Ainra ca cëmëntapun 'ixun unían uni itsi cëmëquin paránun 'imia.

45 Mitsux usuribi 'ixun camina 'ën mitsu cacë banaxa asérabi 'icëbi cuaisama tanin.

46 ¿Uinu 'icë micaman caramina 'ën isana 'atima ñu 'a quixun ñuiti 'ain? Camina 'atima 'ain. ¿Cëmëquinma 'ën cacëxunbi caramina uisa cupí 'ën banax ca asérabi 'icë quixun sinaniman?

47 Uicamax cara ainan 'icë an ca Nucën Papa Diosan bana cuatia. Usa 'aínbi camina mitsun, ainanma 'ixun, Nucën Papa Diosan bana cuatiman.

Abraham 'iisama 'aílan Jesús pain 'iá bana

48 Usaquian cacëxun ca nishquin judíos unicaman Jesús cacëxa:

—Mix camina Samaria menu 'icë uni 'ianan ñunshin 'atimañu uni 'ai quixun nun mi cacë, ënëx ca asérabi 'icën.

49 Usai quia ca Jesusan cacëxa:

—'Ex cana ñunshin 'atimañuma 'ain. Ami sinánquin camabi unin 'en Papa Dios rabinun quixun cana an 'ë sinánmicësabi oquin aín bana ñuianan ñu 'ain. Usa 'icëbi camina mitsun 'en bana cuatiman.

50 Unían 'ë, ax ca upí 'icë caquin 'ë rabinun quiax cana quiman. Axa 'ea unin rabiti cuééanan, 'ë ñui cara uni cëmëia, cara cëmëima quixun iscë, ax ca Nucën Papa Dios 'icën.

51 Asérabi cana 'en mitsu cain, an 'en bana cuacë uni ax ca xënibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'ia.

52 Quixuan cacëxun ca judíos unicaman Jesús cacëxa:

—Bëri cananuna upí oquin 'unanin, mix camina ñunshin 'atimañu 'ai quixun. Abraham 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicamaxribi ca bamacëxa. Usa 'aínbi camina mix quin, an min bana cuacë unix isa xënibua 'aínbi 'iti 'icë quiax.

53 ¿Mix caramina nucën rara Abrahamsáma 'ain? Ax ca bamacëxa. An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicamaxribi ca bamacëxa. Usa 'aínbi camina mix quin, an min bana cuacë unix isa xënibua 'aínbi usabi 'iti 'icën. ¿Mix caramina, ui caina mix 'ai quixun sinanin?

54 Quia ca Jesusan cacëxa:

—'Ex rabicacëbëtanbi ca, aín banax sapi ca asérabima 'icë quixun unin sinánti 'icën. Usa 'aínbi

ca an 'ë rabicë, ax 'ën Papa 'icën, ami mitsun —ax ca Nucën Papa Dios 'icë —quixun ñuicë a.

⁵⁵ Ax ca Nucën Papa Dios 'icë quiquinbi camina mitsun a 'unäniman. Mitsúnmi 'unaniamabi cana 'ën a 'unan. 'Ën 'unáncëma ca ax 'icë quixun mitsu cai cana 'ëxribi mitsusaribi cëmë 'itsían. 'Ën cana asérabi a 'unan. Usa 'ixun cana axa quicësabi oquin 'ain.

⁵⁶ Mitsun rara Abrahamnëx ca 'ëx aia isti siñani cuëëancëxa. Usai ca 'ëx aia isi cuëëinra cuëëancëxa.

⁵⁷ Usaquian cacëxun ca judíos unicaman Jesús cacëxa:

—¿Mix cincuenta bariñu 'ixunmabi caramina Abraham isacën?

⁵⁸ Quia ca Jesusan cacëxa:

—'Ën cana asérabi mitsu cain, Abraham 'icëma pain 'ain cana 'ëx 'iacën.

⁵⁹ Usaquian cacëxuan judíos unicaman anun 'acatsi quixun maxax bicëbëbi ca Jesús uni xanpëscabiani, anuxun Nucën Papa Dios rabbiti xubunuax cuancëxa.

9

Usabia bacëan bëxuñu unia Jesusan bëpëxcüa

¹ Usocëx cuáinquin ca Jesusan usabia bacëan bëxuñu uni achúshi isacëxa.

² Isia ca aín unánmicë unicaman Jesús ñucácëxa:

—¿'Ënë uníxa bëxuñu bacénun cara uin ñu 'atima 'acëx, aín papa, aín titan cara 'acëx, ënë unínbri cara 'acëx?

³ Quixuan cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Bëxuñu ca ax 'icën. Aíshbi ca aín 'ucha cupía 'icëma 'icën, 'imainun ca aín tita, aín papan 'ucha

cupíribia 'icëma 'icën. Nucën Papa Diosan ñu 'aia unin isnun ca ax bëxuñu 'icën.

⁴ Béánquicëbétan ca unin ñu mëëtima 'icën. Usa 'ain ca nëtëen ñu mëëia. Usaribi oquin cana bamacëma pain 'ixun 'ën an 'ë xuá axa quicësabi oquin ñu 'ati 'ain.

⁵ Ënë nëtënu 'aish cana 'ëx upí oquin sinánuan, an unicama 'imicë a 'ain, bëánquibucënu 'icësa 'ima xabánu 'icësa 'inun.

⁶ Usaquin aín 'unánmicë unicama catancëx, anu tushuquicëxuan chabóia me chamara bitancëxun ca anun uni bëshíacëxa,

⁷ bëshíquin ca cacëxa:

—'Ian cha, Siloé cacë, anu cuanx ca anuax bëchucatan. Siloé quicë bana ax ca cuanun xucë qui quicë bana 'icën.

Cacëxëshi cuanx bëchucacuatsini ca bëpëxcüax uacëxa.

⁸ Usaía 'ian ca axa a rapasu 'icë unicama 'imainun an a uni bëxuñu 'icë iscë unicamaxribi quiacëxa:

—¿An tsóxun uni curíqui ñucácë uni ama cara ënëx 'ic?

⁹ —A ca ënëx 'icë —quiáxa bëtsix quicëbëbi ca ráirinëxribi —Ama ca, a iscësaribi ca ënëx 'icë —quiáxa quiacëxa. Quiabi ca bëpëxcucë unin cacëxa:

—A cana 'ëx 'ain.

¹⁰ Cacëxun ca ñucáquin cacëxa:

—¿Mix a 'aish caramina uisax bëpëxcüan?

¹¹ Cacëxun ca cacëxa:

—Jesús cacë uni, an ca anu tushuquicëxuan chabóia me chamara bitancëxun 'ë bëshíaxa, bëshíquin ca 'ian, Siloé cacë, anuax ca bëchucatan

caxun 'ë xuaxa. Xucëx cuanx bëchucacuatsínquin cana upí oquin isan.

¹² Cacëxun ca atun ñucácëxa:

—¿Uinu cara a uni 'ic?

Cacëx ca —uinu cara, cana 'unanimá —quiacëxa.

Fariseo unicaman bëpëxcucë uni asérabi cara Jesusan usaquin 'axa quixun ñucá

¹³ Usa 'ain ca an 'unánçé unicaman bëpëxcucë uni fariseo unicamanu buáncëxa.

¹⁴ Anun ñu mëëtima nëtëan anu tushuquicëxuan chabóia me chamara bitancëxun anun bëshíxun Jesusan bëxuñu uni a bëpëxcucë cupí,

¹⁵ ca fariseo unicaman a uni ñucátëcëancëxa, uisax caraisa bëpëxcüaxa quixun. Ñucácëxun ca cacëxa:

—Me chabatan 'ë bëshíçëx bëchucaxun cana upí oquin isan.

¹⁶ Quixuan cacëx ca fariseo uni raírinëx quiacëxa:

—A unin ca anun ñu mëëtima nëtëen ñu 'aia. Usa 'aish ca Nucën Papa Diosnuaxa ucë uni 'itima 'icén.

Quiáxa quicëbë ca raíri quiacëxa:

—¿An ñu 'atima 'acé unin cara ésaquin uni itsían 'acëma ñu 'ati 'ic?

Usari ca bëtsi bëtsi oquin sinani atúxbi quiacëxa.

¹⁷ Usai Jesús ñui quiquin ca bëpëxcucë uni amiribishi ñucátëcëancëxa:

—¿Min sináncëx cara an mi bëpëxcucë uni ax uisa uni 'ic?

Cacëxun ca cacëxa:

—'En sináncëx ca ax an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë uni a 'icén.

¹⁸ Usaquian cacëxunbi ca judíos unicaman, ènë unix ca bëxuñu 'iá 'aíshbi bëpëxcucë 'icë quixun

sinántisama tancëxa. Sinántisama tanquin cuënxun ñucácëxuan aín papabëtan aín titä cacëxun pain ca 'unáncëxa.

19 Cuënxun ca aín papa ñucácëxa:

—¿Enëx cara min bëchicë 'ic, mitsúnmi bëxuñua bacéan ñuicë, a cara enëx 'ic? ¿Usa 'ixúnbi cara uisaxun bérí upí oquin isin?

20 Usaquian ñucácëxun ca cacëxa:

—Asérabi ca enëx 'en bëchicë bëxuñua bacéan a 'icën.

21 Uisa 'ixun cara bérí upí oquin isia, uin cara usabia bacéan 'icëbi bëpëxcüaxa cananuna 'unaniman. Ax ca mëcócë 'icën, ca ñucát, an ca mitsu ñuixunti 'icën.

22 Judíos unicamaxa béráma 'ësënani —uinu 'icë unin cara, Jesús ax ca Cristo, ax utia judíos unicaman caíncë, a 'icë quixun ñuia, ax ca anua judíos unicama timëti xubunua atsíntëcëntima oquin chiquíncë 'iti 'icë —quia 'unánxun ca usoquin cacëxa.

23 Usai quia 'unánx atumi racuëquin ca a unin papabëtan aín titan —ax ca mëcócë 'icën, a ca ñucát —quixun judíos 'apucama cacëxa.

24 Usaquian cacëxun ca a judíos unicaman amiribishi cuëntëcënxun bëpëxcucë uni ñucátëcëancëxa:

—Nucën Papa Diosan ismainun ca nu asérabi ñuixun, ¿uisaxira caramina bëpëquian? A uni, Jesús, ax ca 'atima 'icë quixun cananuna 'unan.

25 Cacëxun ca bëpëxcucë unin cacëxa:

—Ax cara 'atima uni 'icë quixun cana 'en 'unaniman. 'Ex bëxuñu 'ixunbi 'en bérí iscë, ënéishi cana 'unan.

26 Cacëxun ca cacëxa:

—¿Mi cara uisox? ¿Uisoquin cara mi bëpëxcüax?

²⁷ Cacëxun ca cacëxa:

—Ashiquin cana mitsu can, cacëxunbi camina cuaisama tan. ¿Uisati caramina 'ë mitsun ñucatëcënин? Mitsúxribi sapi camina aín 'unánmicë uni 'iisa tanin.

²⁸ Quia ca fariseo unicaman bëpëxcucë uni 'usánquin cacëxa:

—Mixmi aín 'unánmicë uni 'aínbì cananuna nun Moisésnëan usai nux 'inun quixun cuëñeo bana 'unan.

²⁹ Nun cananuna 'unan, Moisésbë ca Nucëن Papa Dios banacëxa. Usa 'ixunbi cananuna uinuax cara a uni uaxa quixun 'unaniman.

³⁰ Cacëxun ca bëpëxcucë unin cacëxa:

—¿An 'ë bëpëxcucëbi caramina a uinuax cara uaxa quixun mitsun 'unaniman?

³¹ Cananuna 'unanimin, an ñu 'atima 'acë unin bana ca Nucëن Papa Diosan cuatima. An a ami sinánquin a rabianan axa cuëñëcsa oquinshi 'acë uni, aín bana cuni ca Nucëن Papa Diosan cuatia.

³² Uínsaran nëtënbì ca unin, usabi bacëan uni bëxuñu ca unin bëpëxcüaxa quixun ñuia cuama 'icëн.

³³ Nucëن Papa Diosan xuáma 'ixun ca an usaquin 'atsianma.

³⁴ Cacëxun ca fariseo unicaman cacëxa:

—Mix camina 'uchañubia min tita bacëan 'aish usabi 'ain. ¿Usa 'ixunbi caramina min nu bana ñuiuinsa tanin?

Usaquin caquin ca bëpëxcucë uni anuaxa quantánun quixun chiquíancëxa.

Jesús mi sináncëma unicama bëxuñusa

35 Fariseo unicaman ca bëpëxcucë uni chiquíanxa quixuan unin ñuia cuaquin ca Jesusan baríquin méraxun a bëpëxcucë uni cacëxa:

—¿Axa uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, ami caramina sinanin?

36 Quixuan ñucácëxun ca cacëxa:

—'Ex ami sinánun camina ui cara ax 'icë quixun 'ë cati 'ain.

37 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Camina isin, an mi cacë, 'ëx cana a 'ain.

38 Quixuan cacëxun ca cacëxa:

—Asérabi camina mix a 'ai quixun cana bërí 'unanin.

Usaquin caquin ca ami sinánquin aín bëmánon rantin purúnquin a rabiacëxa.

39 Rabicëxun isquin ca Jesusan cacëxa:

—'En a uni 'unánmiti ñu 'unáncëma pain 'aish bëxuñusa 'ixunbi ca 'ëmi catamëquin bëxuñumasa 'ixun unin 'unánti 'icën. Usa 'aínbi ca an —'en cana ñu 'unani —quixun sináncë uni ax 'ëmi catamëtiama 'ën 'unánmicëma 'aish usabi bëxuñusa 'iti 'icën. Usaía 'inun cana uacën.

40 Usaquier caia cuaquin ca anua 'icë fariseo unicaman Jesús cacëxa:

—¿Núxribi caranuna bëxuñu 'ain?

41 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mitsun asérabi 'ë ñui quicë bana 'unáncëma 'aish bëxuñusa 'aish camina 'uchocëma 'itsían. Usa 'aínbi mitsun —cana a bana cuati —quicë 'ixúnbi —asérabi ca a bana 'icë —quixun sinántisama tancë cupí camina 'uchacë 'iti 'ain.

10

An aín cënënu>xun carnero bérúancë uni

¹ Ÿsaquinribi ca Jesusan fariseo unicama cacëxa:

—Asérabi cana 'én mitsu cain, axa anu carnero 'icë cënë aín xëcuën atsinima amo 'icë manámitan atsíncë uni ax ca an ñu mëcamacë uni 'icën, mëcamaxuan an ñu buáncë uni ca ax 'icën.

² Usa 'ainbi ca axa aín xëcuën atsíncë uni ax asérabi an carnero bérúancë uni 'icën.

³ Axa ucëbëtan an xëcuë xeócacë unin xëócacëbë atsínxuan an bérúancë unin aín anën cuëncëxun ca carnerocaman aín bana cuatia. Cuabëtsinia aia ca cënënu>äeman buania.

⁴ Usoxuan rëcuënquianquin buáncëxun ca carnerocaman aín bana cuaquin a caxu cuanquin nuibiania.

⁵ A 'unáncëma uni, a ca carnerocaman nuima, usa 'aish ca an cuëncëxbi aín bana 'unáncëma 'aish abatia.

⁶ Usaquin caquian —an carnero bérúancë unisaribi cana 'éx 'ai —quixun caquin Jesusan 'unánmisa tancëxunbi ca anu 'icë unicaman uisai quicë cara a bana 'icë quixun cuama 'icën.

Jesusan upí oquin aín unicama bérúancë bana

⁷ Usa 'ain ca Jesusan amiribishi cacëxa:

—Asérabi cana 'én mitsu cain, 'éx cana carneronën cënënu>xesaribi 'ain.

⁸ 'Ex ucëma pan 'aían anpáinra uá unicama ax ca an mëcamacë unisa 'iacëxa. Usa 'ixun ca Nucën Papa Diosan bana isa ñuixunia quixun aín bana cuanun quixun uni paráncëxa. Usa 'icë ca atun banä unicaman cuaisama tancëxa.

⁹ 'Ex cana anua carnero 'icë cënënu anun atsínti xëcuësaribi 'ain. Axa 'ëmi catamëcë unicama ax ca Nucën Papa Diosnan 'inux iëtia. Usa 'aish

ca chuámashirua 'aish, carnerocama cënënuax chiquíxun pasto pitancëx atsíntëcëncësaribi 'iti 'icën, 'en bërúancëx.

10 Axa mëcamacë unicama, ax ca mëcamanan 'aracacë ñuina rëquin 'atimoi aia. Usa 'aínbi cana 'ëx a unicaman 'acësa oquin 'aquinma 'ëmi catamëtia upitax bucunun unicama 'imi uacëن, bamatancëxribia xënibua 'aínbi Nucëن Papa Diosbë 'inun.

11 'Ex cana ainra carnero upí oquin bërúancë asaribi 'ain. Ainra carnero upí oquin bërúancë, ax ca aín carnero bamati rabanan bamanuxunbi bëarati 'icën.

12 Usa 'aínbi ca an curíqui biti cupíshi carnero bërúanquin ñu mëecë uni, ax 'inu aia isquin carnero ëbiani abatia, ax asérabi aín 'ibuma 'aish. Abácëbë uxun ca bëtsi biquin 'inun raíri tsuácaia.

13 An carnero upí oquin bërúanti sinánquinma curíqui binuxuinshi ñu mëecë uni, ax ca carnerocaman rabanan nëëtima abatia.

14-15 'Ex cana ainra carnero upí oquin bërúancë a 'ain. 'En Papan ca 'ë 'unánxa, 'ënribi cana a 'unan. Usaribi oquin cana 'ën carnerocamaribi 'ën 'unanin, atúnribi ca 'ë 'unania. Usa 'aish cana 'ëx bamatsianxmabi anun rabanan bamati 'ain.

16 Bëtsi carneroñuribi cana 'ain. A 'aíshbi ca ënë cënënu 'icëma 'icën. Aribi cana ënë cënënu 'inun bëti 'ain. Acamanribi ca 'ën bana cuati 'icën. Usaquin 'ën 'acëx ca 'ën carnerocamax achúshi cënënushi 'iti 'icën, achúshishi ca an a bërúancë 'iti 'icën.

17 Baísquitëcëanx tsónux 'ëx bamatsianxmabi bamati cupí ca 'ën Papan 'ë nuibatia.

18 'Ex cuëëniama ca unin 'ë bamamitima 'icën. Bamatsianxmabi cana 'ëxbi cuëëncë cupí bamati 'ain. 'Ex cuëëncë cupí cana bamati 'ain, bamatancëx cana baísquitëcënti 'ain. Usai 'inun ca 'ën Papan 'ë caxa.

19 Usaquian cacëxun cuaxun ca a banan rabanan judíos unicaman bëtsi bëtsi oquin sináncëxa.

20 Sinani ca 'itsa uni —ñunshin 'atimañu ca a uni 'icën, ca ñunshianxa. ¿Uisa cupí caramina aín bana cuatin? —quiacëxa.

21 Usa 'ain ca raírinëxribishi —ësai ca ñunshin 'atimañu uni banaima. Ñunshin 'atimanenbi ca bëxuñu uni bëpëxcutima 'icë —quiax quiacëxa.

Jesús cuëëanma bana

22 Anuxun a rabiti xubu mënítancëxun anun ami sinánquin —asábi ca —quixun cá, a nëtë simánquin Nucën Papa Dios rabinux ca judíos unicama mita 'ain Jerusalénu timëacëxa.

23 Usa 'ain ca Jesús anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu amo 'icë, anua uni niti, Salomón cacë, anun niacëxa.

24 Nitsia ca judíos unicaman nëbëtsioraquín cacëxa:

—¿Uisati caramina nu chiquiracëquin caiman? Mix Cristo, axa utinu nun caíncë, a 'ixun ca nu upí oquin cat.

25 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Cana mitsu can, cacëxunbi camina 'ëx cana a 'ai quixun sináncëma 'ain. 'En Papan cacë 'ixun 'ën ñu 'aia isquin ca unin, 'ëx cana Cristo 'ai quixun 'unánti 'icën.

26 'En 'aia isquinbi, camina 'ëmi catamëcëma 'ixun, asérabi cana Cristo 'ai quixun sinaniman.

27 Carneronéan an bérúancë unin bana cuacësaribi oquin ca axa 'ëmi catamëcë unin 'en bana cuatia. Cuatia cana acama 'en 'unanin. Usa 'ixun ca 'en bana cuaquin a bana quicësabi oquin 'aia.

28 Acama cana nëtëtimoi Nucën Papa Diosnan 'inun 'imiti 'ain. 'Imia ca uínbì atu 'ë bicuantima 'icën.

29 Atux ca 'en Papa, axa uinu 'icë unibëtanbi sënénmaira, an 'ënan 'inun 'ëmi sinánmiquin 'ë 'ináncë 'icën. Usa 'icë ca uínbì atu a bicuantima 'icën.

30 'Ex 'en Papabë rabë 'aishbi cananuna achúshishi 'ain.

31 Usaquian cacëxun ca judíos unicaman anun rëcatsi quixun maxax biacëxa.

32 Bitsia ca Jesusan cacëxa:

—'En Papan 'ë 'amicëxun cana mitsúnmi isnun 'itsa ñu 'an. ¿'En usoquin 'acë uinu 'icë ñu cupí caramina 'ë maxaxan 'acatsi quin?

33 Esoquian cacëxun ca judíos unicaman cacëxa:

—Minmi upí ñu 'acë cupí cananuna mi maxaxan 'aiman. Mixmi Nucën Papa Dios ñui 'atimati banacë cupí cananuna mi 'ain. Mix camina unishi 'aishbi mix isamina Dios 'ai quiax quin. A cupí cananuna mi 'ain.

34 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca èsai quia: "Mitsúxbi camina dioscama 'ain".

35 Cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosan bana cuënëo a ca unin —asérabima ca —quixun catima 'icën. Usa 'ain ca an asérabi ami sinánquin aín bana

cuacë unicama Nucën Papa Diosan “‘En bëchicë ‘aish camina dioscama ‘ai” quixun cacëxa.

³⁶ ¿Nucën Papa Diosan ènë menu uni 'inun 'ë xuá 'aínbi caramina mitsun uisa 'ixun, aín Bëchicë cana 'ai qui cana Nucën Papa Dios ñui 'atimati banai quixun 'ë Cain?

³⁷ 'En ñu 'acë ax 'en Papan cushínbì 'acëma 'ain camina 'ëx cana Nucën Papa Diosnuax uá 'ai quixun sinántima 'ain.

³⁸ 'Emi sinánquinmabi camina 'en, uni itsían 'acëma ñu 'aia isquin 'en Papa Dios ax ca asérabi 'ëbë 'icë quixun 'unánan 'ëxribi cana abë 'ai quixun 'unánti 'ain.

³⁹ Usaquin cacëxuan biisa tancancëxbi ca anuax cuani nëtéacëxa.

⁴⁰ Jordán 'ucë manan cuantëcëntancëx ca Jesús anuxuan Juanën uni nashimia, anu 'iacëxa.

⁴¹ Anua 'ain, a isi riquianxun axa quia cuati ca 'aisamaira uni quiacëxa:

—Juanëan uni itsían 'acëma ñu 'á 'aínmabi ca axa ènë uni ñui quia banacama ax asérabi 'icëen.

⁴² Usaquin sinánquin ca anuxun 'itsa unin aín bana cuaxun —ax ca asérabia Nucën Papa Diosnuax uá 'icë —quixun sináncëxa.

11

Lázaro bama

¹ Betania èmanu 'icë uni Lázaro cacë, ax ca 'insínñu 'iacëxa. Aín chirabacë rabëtax ca Marta 'imainun María 'iacëxa.

² María ax ca an Nucën 'Ibu Jesús aín taë 'iníntisarón chabóxun aín bun tatérëncë, a 'iacëxa.

3 Usa 'ixun ca aín chirabacë rabëtan —axa mibë nuibanancë uni ca 'insíanxa —quixuan Jesùs catánun uni xuacëxa.

4 Xucëx cuanxuan unin cacëx ca Jesùs quiacëxa:
—Ca 'insíanxa 'aíshbi ca bamatima 'icën. Unían uisaira cara Nucën Papa Diosan cushi 'icë quixun 'unánan, uisaira cara aín Béchicënën cushiribi 'icë quixun 'unánun ca a uni 'insíanxa.

5-6 Usa 'ain ca —Lázaro ca 'insíanxa —quixun ñuia cuaxbi Jesùs, ax Marta, María, Lázaro acama nuibacë 'aíshbi, anua unin usaquin cacë ëma, anu rabë nëtëñ pain 'iacëxa.

7 Rabë nëtë 'icëbëtan ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Amiribishi Judea nëtënu cuanun ca cuan.

8 Cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman cacëxa:
—¿Anu 'icë judíos unicamaxa maxaxan mi 'acatsi quiax 'ësénaënxanbi caina amiribishi Judea nëtënu cuantëcëncatsi quin?

9 Quixuan cacëxun ca Jesusan cacëxa:
—Achushi nëtëx ca doce horas 'icën, ¿usa cat? Barían pëcarupuncëbë xabá 'ain ca unin upí oquin isquin chacáquinma upí oquin ñu mëëia.

10 An pëcacëa 'áima 'ain ca imë nitsi chacánan unin ñu mëëima. Usaribiquin cana 'ëx anun bami nëtëma pan 'ain ñu 'ati 'ain.

11 Usaquin caquin ca Jesusan amiribishi aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Nuxnu abë nuibanancë Lázaro ca 'uxaxa. A bësuní cana cuanin.

12-13 Asérabi ca Lázaro bamaxa quixun 'unánquinbi ca —ca 'uxaxa —quixun cacëxa. Usaquian Jesusan cacëx ca atux, asérabi 'uxcë ñuisa quia quixun sinani, quiacëxa:

—'Uxcë 'aish ca pëxcúti 'icën.

¹⁴ Usai quia ca Jesusan atúan upí oquin 'unánun cacëxa:

—Lázaro ca bamaxa, ca 'áima 'icën.

¹⁵ Mitsúnmi 'en cushi isti cupí cana 'ëx anuma 'ian. Usa 'ain cana anu 'ëx 'icëma cupí cuëénin. Béri anu cuanun ca cuan.

¹⁶ Cacëxun ca rabé bacëan 'icë Gemelo caquin anëcë, Tomás, an Jesusan 'unánmicë uni raíri cacëxa:

—Nuxribi abë bamai cuanun ca cuan.

Jesús ax, anun baísquianan anun Nucën Papa Diosbë uni 'iti bana

¹⁷ Usai quiquiani cuani bëbaquinshi ca Jesusan, matá témú naëcënu mëníoëxancë 'aish Lázaro rabé 'imainun rabé nëtë 'icë ocëxa.

¹⁸ Betaria ax ca Jerusalénu bëbati tres kilometrosa 'iacëxa.

¹⁹ Usa 'ain ca judíos unicama Martacëñun María aín rarëbacë ñucë sinania, masá nuitutia isi riquianx raruai aín xubunu a rapasu bucüacëxa.

²⁰ Tsóxunbi Jesús isa aia quixun ñuia cuabiani María xubunua tsócë ëbiani cuanquin ca Martanëen Jesús aia bëñaquin biacëxa.

²¹ Biquin ca cacëxa:

—Mixmi énu 'ain ca 'en rarëbacë ñucëma 'itsíanxa.

²² Usa 'aínbi cana añu caramina ñucati a ca Nucëen Papa Diosan mi 'axunti 'icë quixun 'unanin.

²³ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Min rarëbacë ca baísquiti 'icën.

²⁴ Usaquian cacëxun ca Martanëen cacëxa:

—Ënë nëtë cëñúcëbë anun bama unicama baísquiti nëtëna ca baísquiti 'icë quixun cana 'unanin.

25 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ex cana an uni baísquimiti a 'ain, 'ianan cana anúan uni ainan 'aish Nucën Papa Diosbë 'iti a 'ain. Axa 'ëmi catamëcë uni, ax ca bama 'aíshbi tsónux baísquiti 'icën.

26 Axa bamacëma pain 'aish ënë menu tsoti, aín 'ucha cupí bamacësa 'aíshbi 'ëmi catamëcë, acamax ca xénibua 'aínbi nëtëtimoi Nucën Papa Diosbë 'iti 'icën, bamatancëxbi. ¿Esai 'ex quicë ënë caina asérabi ca quixun sinanin?

27 Usaquier cacëxun ca Martanën cacëxa:

—Mix camina Nucën Papa Diosan Bëchicë, Cristo, axa utinu nun caíncë a 'ai quixun cana 'unanim.

Anu Lázaro mëníoëxancënuaxa Jesús bëunan mëscúa

28 Usaquin cabiani aín xubunu cuanquin ca Martanën aín xucën María amo nitsinaxun munu cacëxa:

—Unu ca Jesús 'icën, ca uaxa. Mi cuanun 'en mi canun ca quiaxa.

29 Cacëxun cuati ca María bënëtishi niruquiani Jesúsnu cuancëxa.

30 Jesúsa Betania émanu bëbacëma pain 'aish, anuxun Martanën méracë anubi pain 'ain, ca anu María cuancëxa.

31 Bënëtishi niruquiania xubunuax cuania isquin ca axa abë xubunu bucucë judíos unicaman, —sapi ca anua aín rarëbacë maíncënuax rarumati cuania —quixun sinánquin María nuibiancëxa.

32 Cuancëbë anua 'icë anu bëbai a tanáin tsóbuquin ca Maríanën Jesús cacëxa:

—Mixmi énu 'ain ca 'en rarëbacë ñucëma 'itsíanxa.

33 Maríá ini rarumamainuan abë ucë judíos unicamaxribi ini rarumatia isi ca Jesúś masá nuituti nitéxéacëxa.

34 Nitéxéquin ca Jesusan anu 'icë unicama cacëxa:

—¿Uinu caramina aín rarëbacë mëníoëxan?

Cacëxun ca cacëxa:

—Ca isi cuan.

35 Cacëx cuani ca Jesúś bëunan mëscúacëxa.

36 Usai 'ia isi ca judíos unicamax canancëxa:

—An ca Lázaro nuibairaxa, ca is. Usa 'aish ca anun rabanan bëunan mëscutia.

37 Usaía quicëbë ca uni raírinëx quiacëxa:

—¿An uni bëxuñu bëpëxcucë uni ènën cara ñucëma 'aínshi uxun Lázaro iémicë 'itsianx?

Jesusan Lázaro bamacëbi baísquimia

38 Usaía quicëbë nitéxétéceni ca Jesúś anua Lázaro mëníoëxancancë anu bëbacëxa. Anu Lázaro mëniocë ax ca matá me naëcë 'aish maxax cha achúshinën xëpucë 'iacëxa.

39 Anu bëbaquin ca Jesusan atu cacëxa:

—Maxax ca racanat.

Caiabi ca bamaëxancë uni aín chirabacë Martanën cacëxa:

—Anúan ñuëxancë nëtë ca rabë 'imainun rabë 'icën. Usa 'ain ca añëia.

40 Usaquieran cacëxunbi ca Jesusan Marta cacëxa:

—¿En cana mi can, asérabi 'ëmi catamëquin camina Nucën Papa Diosan aín cushin ñu 'aia isti 'ain. ¿Usa cat?

41 Cacëbëtan ca anu 'icë unicaman maxax racanacëxa. Racanamainun ca Jesusan manámi bësuquin Nucën Papa Dios cacëxa:

—Papan, camina 'ën bana cuan. Usa 'ain cana mi asábi ca quixun cain.

42 'En cana 'unananin, min camina camabi nëtën 'ën cacëxun cuatin. 'Aínbi cana min camina 'ë asérabi xuacën quixuan ènë unicaman 'unánun, ésaquin mi cain.

43 Usaquin catancëxun ca munuma banaquin cacëxa:

—Lázaro, anuax ca chiquit.

44 Usaquian cacëxëshi ca axa bamacë uni tatanianan mëtanicë 'ianan aín bëmánanribi chupan bérábuncë 'aish nirui quiniuax chiquícuatsianscëxa. Chiquícuatsincëbëtan ca Jesusan abë 'icë unicama cacëxa:

—Cuantánun ca aín taë tubuanan aín mëcën tubuanan anun aín bëmánan rabúncë chuparibi mabit.

*Jesús 'acatsi quixuan sináncan
(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)*

45 Usoquian 'aia isquin ca axa Maríabë cuancë judíos unicaman, Jesús ca asérabi Nucën Papa Dios-nuaxa uá 'icë quixun sináncëxa.

46 Usaía 'imainun ca anu cuanxun raírinën fariseo unicama —Jesusan ca uni bamacë baísquimiaxa —quixun ñuixuancëxa.

47 Ñuixuncëx abë timëxun ca sacerdotenën cushicama 'imainun fariseo unicaman judíos cushibunën 'apucama cacëxa:

—Ènë unin ca uni itsían 'acëma ñu 'itsaira 'aia.
¿Usa 'ain caranuna uisa oti 'ain?

48 Nun nu an usoquin ñu 'aia isëshicëbëtanbi ca camabi unin ami catamëquin aín bana cuati 'icën. Usocëbë uxun ca Romanu 'icë unin anuxun nun Nucën Papa Dios rabiti xubu rurupanan nu bëtsi bëtsi oquin nun aintsicamaribi bëtsi bëtsi nëtënuá cuanun tsuáquirumiti 'icën.

49 Cacëxun ca Caifás caquin anëcë uni, ax a barin sacerdotenën cushima 'apu, an axa timëcë unicama cacëxa:

—Mitsun camina bana sinaniman.

50 Nua unin bëtsi bëtsi oquin ancëcëxnu 'ura 'icë nëtëcamanu cuani tsuáquití ca 'aisama 'icën. Usai 'imanu nux upitax bucuti cupía uni achúshi bamati ca asábi 'iti 'icën. Usai ca 'iti 'icë quixun camina mitsun sinaniman.

51 Usai qui ca anbi sinani quiáma 'icën; ax a barin judíos sacerdotenën cushima 'apu 'ixun ca Nucën Papa Diosan sinánmicëxun —judíos unicamaxa asábi 'inun ca Jesús bamati 'icë —quixun judíos 'apucama cacëxa.

52 Judíos unicamaxëshima bëtsi bëtsi nëtënuaxa ax Nucën Papa Diosmi sináncë unicamaxribia ainan 'aish achúshisa 'inúan Jesús bamati ñuiquin ca usaquin cacëxa.

53 Usaquian cacëx ca a nëtën judíos 'apucamax Jesús 'acatsi quiax 'ësénancëxa.

54 Usa 'ain ca Jesús judíos unicaman istin rabanan Judeanuax anua uni 'icëma menu 'urama 'icë ëma Efraín cacë, anu cuancëxa. Anua 'ain ca abë aín 'unánmicë unicama 'iacëxa.

55 Pascua, anúan judíos unicaman carnero 'ati nëtëa 'urama 'ain ca axa a 'urama unicamax Jerusalénu cuancëxa, anuax judíos unicama 'icësaribiti Pascua nëtën pinux Nucën Papa Diosan aín nuitu upí isnun mëníocati.

56 Cuantancëx bëbxax ca Jesús bari, anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu riquianx, a isímabi atúxbi ñucacánani ësai quiacëxa:

—¿Mitsun sináncëx cara Pascua nëtë 'ain, Jesús utima 'ic?

⁵⁷ Usa 'ain ca sacerdotenën cushicamabëtan fariseocamanribi anu 'icë unicama —Jesús mëraquin camina nun nu binun nu cati 'ai — quixun cacë 'iacëxa.

12

*Achúshi xanúan Jesús 'inínti ron tachuca
(Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)*

¹ Mëcën achúshi 'imainun achúshi nëtë anun carnero 'ati nëtë 'iisama pain 'ain, ca Jesús Betania émanu cuancëxa, a émanuxuan Lázaro bamacëbi baísquimicë anu.

² Cuanxa Jesús atun 'itinu bëban ca Martanën piti 'aruacëxa. 'Aruxuan 'ináncëxun ca Jesúsbëtan Lázaro 'imainun anu 'icë unicaman mesanuxun piacëxa.

³ Pimainun ca Maríanën 'itsaira cupícë 'inínti ro sanuira, nardo cacë, a medio kilosa bëacëxa. Bëxun anun tachabotancëxun ca Jesús aín bun tatérëancëxa. Usoquian 'acëxa xubu namë camabi tsitsirui bëqui sanuia ca xécancëxa.

⁴ Usoquian Maríanën Jesús 'aia isi ca aín 'unánmicë uni achúshi, Judas Iscariote, an uni Jesús 'inánti, ax quiacëxa:

⁵ —¿Uisoti caranuna ènë ro maruxun aín cupí trescientos curíqui bixun ñuñuma unicama 'ináncëma 'ain?

⁶ Asérabi ñuñuma unicama nuibati sinani ca usai Judas quiáma 'icën. Ax an curíqui mëcamacë uni 'ixun, anua Jesusan aín 'unánmicë unicamabëtan curíqui 'arucë burasa bërúanquin, anua curíqui mëcamacë 'aish ca usai quiacëxa.

7 Quia ca Jesusan Judas Iscariote cacëxa:
—Usabia 'inun ca ën. An ca anúan bamaia 'ë 'ati
a ro nanxa. A ro ca ënëx 'icën.

8 Camabi nëtëن camina a mitsun 'a quinti
ñuñuma uni isin. Usa 'aínbì camina mitsun
xëni buquin 'ë istima 'ain.

Lázaromi unicama 'ësënan

9 Usa 'ain ca —Jesús ca Betanianu 'icë —quixun
cuabiani a isanan, bamacëbia baísquimicë Lázaro
aribi isi judíos unicamax riquiancëxa.

10-11 Riquiani ca 'itsa uni an Lázaro baísquimicë
cupí, Jesús mi sináncëxa. Usa 'ain ca Jesusan bana
cuaquian unicaman atun ñuicë bana cuaisama
tancë cupí, sacerdotenëن cushicaman Lázaroribi
'ati sináncëxa.

Jerusalénu cuania unicaman Jesús rabia (Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

12 Usa 'ain ca Pascua anun carnero 'ati nëtëن
Jerusalénu uëxancë unicamax timëcamë'ëocë, an —
Jesús ca Jerusalénu aia —quixun ñuicania cuacëxa.

13 Cuabiani ca camaxunbi xëbin pëchi tëaquin
bibiani, bain aia Jesús bëñaquin bitsi biránanquiani
riquiancëxa. Riquiancëbëa ucëbë ca munuma ba-
nai sharati quicancëxa:

—Nucën Papa Dios rabinun ca 'acan. Nucën 'Ibu
Diosan xucëx ca Israel unibunën 'apu ënëx aia.

14 Usaquian a rabicamainun ca Jesús burro
mërai anu 'iruquiani Jerusalénu cuancëxa, us-
aquiania cuantia Nucën Papa Diosan bana unin
ësaquin cuëñëosabi oi:

15 Siónu 'icë unicama, racuëaxma ca 'ican. Mitsun
'apu ca burron caxunu tsotax aia.

16 Usai 'ia isquinbi ca aín 'unánmicë unicaman, a ñuiquin cuënëo bana quiásabi oi ca 'ia quixun 'unánma 'icën. Baísquitancëxa Jesús naínu cuantëcëan cuni ca a ñuiquian, usai ca 'iti 'icë quixun cuënëosabi oi ca 'iaxa quixun 'unáncancëxa.

17 Usa 'ain ca an Jesusan Lázaro bamacë matá me naëcënu mëníoëxancëbi cuënquin baísquimia isëxancë unicaman Jerusaléñuxun a bana ñuiacëxa.

18 Ñuia cuabiani ca anu 'icë unicama —usoquin ca Jesusan uni itsin 'acëma ñu 'axa —quixun sinani a isti sinánbiani Jesús mërananquini riquiancëxa.

19 Usaía 'icancëbë ca fariseo unicamax canancëxa:

—Camina iscanin, camabi unix ca ami sinani a isi cuanxa. Usaía 'ia isquin camina 'unáncanti 'ain, nun Jesús 'acatsi quiax 'ësénanquinbi cananuna añubi oiman.

Griego banan banacë unían Jesús istisa tan

20 Judíos unicamax Pascua anun carnero 'ati nëtëñ Jerusalénu cuanmainun ca griego banan banacë unicama raírinëxribi atubë Nucëñ Papa Dios rabi cuancëxa.

21 Cuanxun ca Galilea menu 'icë ëma itsi, Bet-saida, anu 'icë uni, Felipe, a mëraquin cacëxa:

—Jesús cananuna istisa tanin.

22 Quixuan cacëx cuanxun ca Felipenëñ Andrés pain cabiani a rabëtaxbi cuanxun —griego banan banacë unin ca mi istisa tania —quixun Jesús cacëxa.

23 Cacëxun ca Jesusan Felipeçëñun Andrés cacëxa:

—Uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'aish cana 'ëx bamatancëx baísquiti 'ain. A nëtë ca bërí 'urama 'icën.

²⁴ Asérabi cana 'ën mitsu cain, me 'ucë mëu 'apácëma 'aish ca ñu bëru aín nami ax usabi 'imainun aín napu axribi nëtëtimu usabi 'ia. Me 'ucë mëu 'apácëxun cuni ca aín nami nëtécëbëbi aín napu ax cotancëxun upí oquin tuaia.

²⁵ Axa ënë nëtënu upiti tsótishi sináncë uni ax ca ainanma 'aish Nucën Papa Diosbë 'itima 'icën. Usa 'aínbi ca axa ënë nëtënu ax cuëëncësa oishi upiti tsótishi sináncëma uni, ax ainan 'aish nëtëtimoi xénibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'ia.

²⁶ Axa 'ënan 'iisa tancë unin ca 'ëx cuëëncësabi oquin 'ati 'icën. Usoquin 'ai ca uinu carana 'ëx 'ain, anuribi ax 'iti 'icën. An 'ëx cuëëncësabi oquin 'acë unicama a ca 'ën Papan nuibaquin 'aquinia.

Jesusan aín bamati ñuia

²⁷ Cana 'itsaira masá nuitutin. ¿Uisaquin carana 'ën Papa cati 'ain? ¿Carana, Papan, bërí uisa cara ocaniabi ca 'ë iëmit quixun cati 'ain? Usama ca. Uisa cara oti 'icë usa oquin 'acánun cana uacën.

²⁸ Papan, unicaman mix cuëëncësa oquin mi rabinun ca uisashi cara, 'ë ocancëxbi asábi 'iti 'icën.

Cacëxun ca naínuax banaquin aín Papan cacëxa:

—Atúan 'ë rabinun cana mëníocën, mënío 'ixun cana 'ëa rabinun sinánmitécënti 'ain.

²⁹ Usai naínuax banaia cuax ca anu 'icë unicama raírinëx —caná ca banaxa —quiacëxa. Quimainun ca raírinëxribi —ángel ca Jesúsbë banaxa —quiaz quiacëxa.

³⁰ Quia ca Jesusan atu cacëxa:

—Enë banax ca 'ën cuanun 'ën Papa quicëma 'icën. Mitsúnmì cuanun ca quiaxa.

³¹ Bérí ca enë nëtënu 'icë unicama, cara 'ëmi sinania, cara 'ëmi sinanima quixun Nucën Papa Diosan isti 'icën. Isanan ca an 'ëmi sináncëma unicaman 'apu, ñunshin 'atimanën 'apuribi ax cushi 'icëbi 'ën unicama 'ibuatimoquin ñusmoti 'icën.

³² 'Ex unin i curúsocënu matáscë 'itancëxun cana camabi menu 'icë uni 'ëmia sinánun 'imiti 'ain.

³³ Esoquin ca uisai 'iax cara bamati 'icë quixun cacëxa.

³⁴ Usaquian cacëxun ca unicaman Jesús cacëxa:
—An Nucën Papa Diosan bana cuënëo uni ñuixuncë unían a bana isquin unicama ñuixunia cananuna cuan, ax ca ësai quia, Cristo ax ca nëtëtimoi xënbua 'aínbi 'iti 'icën. ¿Usa 'aínbi caramina min, axa Nucën Papa Diosnuax uni 'inx uá, ax ca i curúsocënu matáscë 'iti 'icë quixun nu cain? ¿Ui cara Nucën Papa Diosnuaxa uni 'inx uá ax 'ic?

³⁵ Cacëunbi ca Jesusan, 'ëmi camina sinánti 'ai quixun caquin ésaquin catëcëancëxa:

—Itsama nëtëinshi ca an mitsu upí oquin sinánmiti, ax mitsubë 'iti 'icën. Usa 'ain camina ax cuancëma pan 'ain, an mitsu 'unánmicësabi oi 'iti 'ain, ax cuancëbëmi usabi 'inun. A an 'unánmicëma uni, an ca uisai cara 'iti 'icë quixun 'unanima.

³⁶ Usa 'ain camina an mitsu upí oquin 'unánmiti, axa mitsubë 'aínshi, an 'acësaribi oquinmi mitsúnribi sinánun, aín bana ca asérabi 'icë quixun sinani ami catamëti 'ain.

Usaquin catancëx ca Jesús atun isnunma cuani nëtëacëxa.

Judíos unicama Jesúsmi sinántisama tan

37 'Itsa oquin Jesusan uni itsin 'acëma ñu 'aia isquinbi ca judíos unicaman ax ca asérabi Cristo 'icë quixun sinánma 'icën.

38 Nucën Papa Diosan sinánmicëxun aín bana Isaíasnën cuënëosabi oi ca 'iacëxa. A banax ca èsai quia:

Nucën 'Ibu, ¿Uinu 'icë unin cara, min bana nun ñuixuncëxun cuaquin, asérabi ca quixun sinanx? ¿Uinu 'icë unin cara minmi ñu 'aia isquin mix camina asérabi cushi 'ai quixun sinanx?

39 Uisa 'aish cara ami sinántisama tania quixuan unin 'unánun ca Nucën Papa Diosan bëtsi banaribi Isaías cuënëomiacëxa. Ax ca èsai quia:

40 Nucën Papa Diosan ca acama atun nuitu mëu 'unántisama tanan atun pabitan cuaquinbi uisai quicë cara quixun 'unántisama tanun 'imiaxa. 'Imianan ca atun bërun isquinbi, 'ëx cana cushiira 'ai quixun sinántisama tanía 'ën iémisama 'inun 'imiaxa.

41 Èsaquin ca Isaíasnën cuënëocëxa, an Nucën Papa Diosan 'imicëxun Jesusan usoquin ñu 'ati isanan bana ñuixunti iscë cupí.

42 Usa 'aínbì ca 'itsaira judíos uni 'imainun aín 'apu raírinënribi Jesús, ax ca Cristo, axa utia atun caíncë, a 'icë quixun sináncëxa. Atun nuitu mëu usaquin sinaníbi ca chiquiracëti banama 'icën, fariseo unicamami racuëti —atun sapi ca anua judíos unicama timëti xubunu nu atsínmitëcëntima 'icë —quixun sinani.

43 Nucën Papa Dios cuëenun 'icësamairai ca a unicama fariseo unicamami racuëti atux cuëencësa oíshi iacëxa.

*Jesusan bana cuaisama tancë cupí uni 'uchocë
'iti*

44 Usa 'ain ca Jesusan munuma banaquin atu cacëxa:

—Axa 'ëmi catamëcë uni ax ca 'ëmishi catamëtima, Nucën Papa Dios, an 'ë xuá, amiribi catamëtia.

45 An 'ë iscë uni an ca Nucën Papa Dios, an 'ë xuá, aribi isia.

46 An aín sinan upíira 'ixun uni upí 'imiti 'ëx cana unicama ñu 'atima 'acë 'aíshbi sinanati 'ëmi catamëti upí 'inun 'iminux uacën.

47 Uinu 'icë unin cara 'ën bana cuaqueinbi 'ëx quicësabi oquin 'aima, a uni cana 'ën 'uchóiman. 'Ex cana ënë nëtënu 'icë uni 'uchoi uáma 'ain. Atúxa Nucën Papa Diosnan 'inux iénun cana uacën.

48 An 'ë timaquin 'ën bana cuaisama tancë uni ax ca 'ën bana quicësa oquin 'acëma cupí, ënë mecamä cëñuti nëtëen 'uchocë 'iti 'icëen.

49 'Ex cana 'ënbì sinánx banaiman. 'En Papa, an 'ë xuá, an ca uisai carana banati 'ain, uisoquin carana uni 'unánmiti 'ai quixun 'ë caxa.

50 'En cana 'unanin, an 'ë cacë bana ax ca anúan uni ainan 'aish Nucën Papa Diosbë nëtëtimoi 'iti a 'icëen. Usaquin 'unánxun cana 'ën Papan 'ë cacësabi oquin bana ñuin.

II. BAMATANCËXA JESUCRISTO BAISQUIA (13-21)

13

Jesusan aín 'unánmicë unicama tachuca

¹ Pascua anun carnero 'ati nëtëa 'icëma pan 'ain ca Jesusan 'unáncëxa, anúan ënë menuax aín Papantu cuanti nëtë ca 'uramatia quixun. Jesusan ca ënë menuxuan aín bana cuacë unicama camabi nëtën upí oquin nuibacëxa. Usa 'ain ca Jesús ax an atu nuibacë cupí bamaia aín unicaman —asérabi nu an nuibati ca usai bamaia —quixun 'unánti nëtë 'uramacëxa.

² 'Uramacëbëtan ca ñunshin 'atimanën 'apun Judas Iscariote, Simonan bëchicë, a Jesús uni 'inánti sinánmiacëxa. Usoquian sinánmicë 'ain ca a ñantan Jesusan aín 'unánmicë unicamabëtan piacëxa.

³ Piquin ca —'én Papan camabi ñu 'ibuamianan ënë nëtënu xuá 'aish cana anuribi cuantëcënti 'ai —quixun sináncëxa.

⁴ Usaquin sinani ca pitancëx niruacëxa. Niruxun aín cutun pëxun nantancëx ca anun ratérëmëti chupan tsitëcérëquiacëxa.

⁵ Usaquin sinani ca pitancëx niruacëxa. Niruxun aín cutun pëxun nantancëx ca anun ratérëmëti chupan tsitëcérëquiacëxa.

⁶ Tatérëntancëxa aribishi tachucati aia ca Simón Pedronën Jesús cacëxa:

—¿Min caramina 'ë tachucati 'ain?

⁷ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Uisa cupí carana 'én ësoquin mitsu 'ai quixun camina bërí 'unaniman. Nëtë itsin cuni camina 'unánti 'ain.

⁸ Cacëxun ca Pedronën cacëxa:

—'Ex mi meuira 'icë camina uisa nëtënbì min 'ë tachucatima 'ain.

9 Ÿsoquian cacëxun ca Jesusan catëcëancëxa:
 – 'En mi chucacëma 'aish camina 'ënan 'itima 'ai
 – quixun.

9 Cacëxun ca Simón Pedronën:
 – Usa 'ain ca 'ën taëishi 'axunma 'ën mëcëñ rabë
 'imainun 'ën maxcárabi chucat – quixun cacëxa.

10 Cacëxunbi ca Jesusan amiribishi cacëxa:
 – Nashicëxa aín namicama upí 'ain ca unin
 nashitëcëñquinma aín taëishi anun nicëxa chuaia
 chucati 'icëñ. Usaribiti camina micamax
 nashicësa 'aish, nuitu upíñu 'ain, 'aíshbi camina
 micama achúshinëxëshi min nuitu upíma 'ain.

11 Uin cara a uni 'inánti 'icë quixun 'unánquin ca
 – micama achúshinëxëshi camina min nuitu upíma
 'ai – quixun cacëxa.

12 Ÿsoquin caquin atu tachucatancëxun aín cutun
 bixun pañuax mesa rapasu tsóbutëcëñtancëxun ca
 amiribishi catëcëancëxa:

– ¿Uisa cupí carana 'ën Ÿsoquin mitsu 'a quixun
 caramina 'unanin?

13 Mitsun camina 'ëx isana mitsun 'Ibu 'ianan an
 mitsu 'unánmicë a 'ai quixun 'ë cain. Asérabi cana
 'ëx usa 'ain.

14 'Ex mitsun 'Ibu 'ianan an mitsu 'unánmicë
 'ixunbi cana mitsu tachucan. Usaribiti camina
 micamax bëtsibë bëtsibë tachucananti 'ain.

15 'Enëx ca a tanquinmi usaribi oquin 'acanun 'ën
 mitsu 'acë 'icëñ.

16 Asérabi cana 'ën mitsu cain, “an uni ñu
 mëëxuncë uni an ca an a ñu mëëmicë uni inuíma”.
 Usaribiti ca a xucë uni, ax an xucë abë sënénma
 'icëñ.

17 'Enë banacama 'unánquin a bana quicësabi
 oquin 'ai camina chuámarua tani cuëëncanti 'ain.

18 Mitsux camina cuëënti 'ai quibi cana camabi mitsu ñui quiman. Ama. 'En caíscë unicama, mitsux caramina uisa uni 'ai quixun cana 'unanin. 'En 'unáncësabi oi ca Nucën Papa Diosan bana cuënëo, ësai quicësabi oi, 'iti 'icën: "An 'ëbëtan pán picë uni ax ca 'ëmi 'iaxa".

19 A unian aín sináncë ñu 'acëma pan 'ain cana mitsu can. Uساquin mitsu catancëx, 'ëx usai 'icëbëtan, camina asérabi carana 'ëx ui 'ai quixun 'unánuxun 'acanin.

20 Asérabi cana mitsu cain, uin cara 'ën bana ñuixunun 'ën xucë uni aín bana cuatia an ca 'ën banaribi cuatia. Usaribi oquin ca ui unin cara 'ën bana cuatia an Nucën Papa Dios, an 'ë xuá, aín banaribi cuatia.

*Judasnën a uni 'inántia Jesús ñuia bana
(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)*

21 Usoquin catancëx masá nuituquin ca Jesusan upí oquin atun cuaisabi oquin atu cacëxa:

—Asérabi cana 'ën mitsu cain, mitsu achúshinën ca an 'atimonun uni 'ë 'inánti 'icën.

22 Cacëxbi ca aín 'unánmicë unicama ui ñui cara quia quixun 'unanimä sináncasmai isanancëxa.

23 Usa 'ain ca aín 'unánmicë uni achúshi, aira Jesusan nuibacë, ax Jesús rapasu 'iacëxa.

24 Usa 'icë ca Simon Pedronën, ui ñui cara quia ñucánun quixun sanánquin mëtúnquin cacëxa.

25 Cacëxun ca axa a rapasu 'icë an Jesús cacëxa:

—¿Nucën 'Ibu, ui uni cara ax 'ic?

26 Cacëxun ca Jesusan pán chamara bixun cacëxa:

—A 'ën pán chamara ënë chabóxun 'ináncë uni, ax ca a 'icën.

Caxun ca pán chamaratsu chabóxun Simonan bëchicë, Judas Iscariote, a 'ináncëxa.

27 'Ináncëxuan bitsiashi ca ñunshin 'atimanën 'apu, Satanásnën Judas bënénquinshi sinánmiacëxa. Usaquian sinánmia ca Jesusan Judas cacëxa:

—Añu caramina 'acasi ca bënénquinshi 'at.

28 Usaquin caia ca mesa rapasu 'icë unicaman uisoti cara Jesusan usaquin Judas caia quixun sináncasmaquin cuama 'icën.

29 Judas ax ca anu curíqui puruti ñusuti a niquincë uni 'iacëxa. Usa 'ain ca raírinën, Jesusan sapi isa Pascua nëtën piti ñu marutanun canan, ñuñuma uni ñu 'inántanun caxa quixun sináncëxa.

30 Usa 'ain ca pán chamaratsu bixun pitancëx sënénquiani Judas imë cuancëxa.

Axa quicësabi oi 'iti bana ió

31 Chiquíquiania Judas cuancëbëtan ca Jesusan aín 'unánmicë uni raíri cacëxa:

—Bérí, bamatancëx, 'ëx baísquicëbëtan ca unin 'unánti 'icën, 'ëx cana asérabi Nucën Papa Diosan xuá a 'ai quixun. 'Unánan ca uisaira cushi cara Nucën Papa Dios 'icë quixun 'unánti 'icëen piti ñu marutanun canan, ñn.

32 Uisaira cushiñu cara ax 'icë quixun 'unánquian unin a rabinun ca Nucën Papa Diosan uni 'inux anuax uá 'icë, 'ë baísquimiti 'icën. Usocëbëtan ca 'ëx cana asérabi aín Bëchicë 'ai quixun 'unánquin unin 'ëribi rabiti 'icën. Béríbi ca usai 'iti 'icën.

33 Xénibutíma cana bënétishi mitsubë 'iti 'ain. Mitsubë 'itancëx cuancë camina 'ë barinuxun 'ain. Usa 'ain cana 'ën judíos unicama cacësabi oquin

bërí mitsuribi cain, anu 'ëx cuancë anu camina mitsux cuantima 'ain.

³⁴ Mitsun 'unáncëma bana ió ënëribi cana axa quicësabi oími 'inun mitsu cain, mitsúxbi camina bëtsibë bëtsibë nuibananti 'ain. 'Ën mitsu nuibacësaribi oi camina micamax bëtsibë bëtsibë upiti nuibananti 'ain.

³⁵ Micamaxmi bëtsibë nuibania isquin ca camabi unin, ënë unicamax ca asérabi Jesusan 'unánmicë 'icë quixun 'unánti 'icën.

*Pedronën a ñuiquin uni paránti Jesusan ñuia
(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)*

³⁶ Usaquian cacëxun ca Simón Pedronën Jesús cacëxa:

—¿Uinu caramina cuanin?

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Anu 'ëx cuanti, anu camina bërí 'ëbë cuantima 'ain. Anúnmci cuanti nëtë sënëncëbë camina cuanti 'ain.

³⁷ Cacëxun ca Pedronën cacëxa:

—¿Uisa cupí carana bëribi mibë cuantima 'ain?
Unían 'ë 'anúnbì cana mibë cuanti 'ain.

³⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Asérabi caramina unin mi 'acascëxbi 'ëbë cuanti 'ain? Asérabi cana 'ën mi cain, 'atapa banatisama pan 'ain camina —'ën cana a uni 'unanima — quixun 'ë ñuiquin rabé 'imainun achúshi oquin uni cati 'ain.

14

Nucën Papa Diosnan 'inux ca uni Jesúsmi catamëti 'icë quicë bana

¹ Usaquin catancëxun ca ñsaquinribi Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Masá nuituaxma ca 'ican. Nucën Papa Diosmi camina catamëti 'ain. Nucën Papa Diosmi catamëti ca 'ëmiribi catamët.

² 'En Papan 'icënu ca anu 'iti 'itsa 'icën. Anu 'iti 'áima 'ain cana, anu 'iti ca 'áima 'icë quixun mitsu catsían. Usa 'ain cana anumi 'icánti a mitsu ménioxuni cuanin.

³ Ménioxunbëtsini cana anumi 'ëbë 'inun mitsu bitsi utëcënu 'ain, 'ëx anu 'icë anumi mitsux 'ëbë 'inun.

⁴ 'Ex anu cuanti a 'unánan camina ëx anun cuanti bai aribi mitsun 'unanin.

⁵ Cacëxun ca Tomásnën cacëxa:

—Uinu caramina cuanin, a cananuna 'unaniman. ¿Usa 'ixun caranuna uisaxun mix anun cuanti bai 'unánti 'ain?

⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ex cana anun cuanti bai, a 'ain. 'Ianan cana an Nucën Papa Diosan sináncë ñucama 'unánquin ax cuëñcësabi oquin 'acë, a 'ain. 'Ianan cana an uni anun tsótì nëtë 'ináncë, a 'ain. Uix cara Nucën Papa Diosnu cuainsa tania ax ca 'ëmi pain catamëti 'icën.

⁷ Mitsun 'ë upí oquin 'unáncë 'ixun camina 'ën Paparibi upí oquin 'unántsian. Usa 'ain camina bérí a 'unarin, a camina isan.

⁸ Quia ca Felipenën cacëxa:

—Nucën Papa Dios ca nu ismit. Bëtsi ñuuma, ashi cananuna mi ñucatin.

⁹ Cacëxunbi ca Jesusan cacëxa:

—¿Camabi nëtëñ mitsubë 'iabi caramina uisa uni carana 'ai quixun 'ë 'unaniman? An 'ë iscë uni, an ca Nucën Papa Diosribi isia. ¿Usa 'aínbi caramina uisa cupí, nu ca Nucën Papa Dios ismit quin?

10 ¿'Ex cana Nucën Papa Diosbë 'ain, Nucën Papa Dios ax ca 'ëbë 'icë quixun caramina sinaniman? 'En mi cacë bana ñenex ca 'ënbi sinani quicë banama 'icën. Ax 'ëbë 'ixun ca Nucën Papa Diosan ax cuëëncë ñu 'anun 'ë 'amia.

11 'Ex cana Nucën Papa Diosbë 'ai quianan Nucën Papa Dios ax ca 'ëbë 'icë quia camina a banax ca asérabi 'icë quixun sinánti 'ain. 'Ex quicë bana ax ca asérabi 'icë quixun sinánquinmabi camina 'ën ñu 'iammi iscë, acama cupí, 'ex cana asérabi Nucën Papa Diosnuax uá 'ai quixun 'unánti 'ain.

12 Asérabi cana 'ën mitsu cain, 'ex Nucën Papa Diosnu cuancë cupí ca axa 'ëmi catamëcë uni, an 'ën 'acë ñuribi 'ati 'icën, 'anan ca 'ën 'acësamaira oquin ñu 'ati 'icën.

13 Añu caramina 'ën anën ñucácësa oquin 'ëx cuëëncësabi oquin ñucati, a cana mitsu 'axúnti 'ain, Nucën Papa Dios ca cushiira 'icë quixuan 'ën 'aia isquin unin 'unánun.

14 Añu caramina 'ë sinánquin 'ëx cuëëncësabi oquin ñucati, a cana mitsu 'axúnti 'ain.

Jesusan aín Bëru Ñunshin Upí aín unicamanu xuti

15 Asérabi 'ëmi sináncë 'ixun camina 'ën mitsu cacësabi oquin ñu 'ati 'ain.

16 Usaquinmi 'acëbëtan cana an mitsu 'a quinti a mitsubëa 'inun xunun Nucën Papa Dios ñucáti 'ain, axa xënibua 'aínbi mitsubë 'inun.

17 Ax ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí 'icën, an Nucën Papa Diosan sináncë ñucama 'unáncë, a. A ca an Nucën Papa Diosan bana sináncëma unin ui cara ax 'icë quixun 'unántima 'icën, ca a istima 'icën. Usa 'aish ca atux Nucën

Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíñu 'itima 'icën. Usa 'aínbi camina mitsun a 'unánti 'ain, axa mitsunu 'ianan xënibua 'aínbi mitsubë 'icë cupí.

18 'En cana mitsu 'ibuñumoima, cana mitsunu utécënин.

19 'Itsama nëtë 'icëbëtan ca an Nucën Papa Diosan bana cuacëma unin 'ë istécëntima 'icën. Usa 'aínbi camina mitsun 'ë istécënuixun 'ain. 'Ex pain Nucën Papa Diosbë 'icë cupí camina usaribiti mitsúxribi abë 'inuxun 'ain.

20 A nëtën camina 'unánuxun 'acanin, 'ëx cana 'ën Papabë 'ain, usaribiti camina mitsux 'ëbë 'ain, 'ëxribi mitsubë 'imainun.

21 An 'ën bana 'unánquin ax quicësabi oquin 'acë uni ax ca axa 'ëmi asérabi sináncë uni a 'icën. Axa 'ëmi sináncë uni a ca 'ën Papánribi nuibatia. Usaribi oquin cana 'ënribi a uni nuibaquin uisaira carana 'ëx 'ai quixun 'unánminuxun 'ain.

22 Cacëxun ca Judas Iscariote ama, bëtsi Judasnën Jesús cacëxa:

—¿Uisa cupí caramina nu uisaira caramina mix 'ai quixun ismiquinbi an Nucën Papa Diosan bana cuacëma unicamaribi ismitima 'ain?

23 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Uix cara 'ëmi sinania, ax ca 'ëx quicësabi oi 'iti 'icën. Usai 'ia ca 'ën Papan nuibati 'icën. An nuibacëbë cana 'ën Papabë 'ëxribi a unibë 'iti 'ain.

24 Axa 'ëmi sináncëma uni ax ca 'ëx quicësabi oi 'ima. 'En mitsu cacë bana, ënëx ca 'ënbì sinanx quicëma 'icën. Ax ca Nucën Papa Dios, an 'ë ënu 'inun xuá, an 'ë sinánmicë 'icën.

25 Mitsubë ënë nëtënu 'ixúinshi cana ënë bacama mitsu ñuixunin.

26 Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan 'ë cupíshi aín Bëru Ñunshin Upí, an uni 'a quinti, xuti 'icën. Xucéxun ca an camabi ñu 'unánmianan 'én ñuixuncé banacama manutimoquin mitsu sinánmiti 'icën.

27 'Ex cuancébëbi camina chuámashirua bucucanti 'ain. 'En 'imicëx camina énë menu 'icë ñu sinani cuëëncësamaira oi 'enan 'aish cuëëni chuámarua 'iti 'ain. Usa 'ain ca masá nuituaxma 'ianan racuéaxma 'ican.

28 'En mitsu, cana cuanin, cuantancëxbi cana mitsubë 'inux utéceni cuani quixun cacëxun camina camaxunbi cuacan. Asérabi 'ëmi sináncë 'aish camina mitsux, 'ësamaira 'én Papa anu cana cuani quixun 'én cacëx cuëëntsian.

29 Énë ñucama 'iisama pain 'ain cana mitsu ñuixuan, mitsúnmì énë ñucama 'ia isquin, asérabi cana 'ex Nucën Papa Diosan xuá 'ai quixun 'unánun.

30 Énë banacamaishi cana mitsu cain. An énë menu 'icë unicama ax cuëëncësa oquian 'anun 'amicë 'apu ca aia. Usa 'ain cana bana itsiribi ñuquin mitsu caiman. Uxunbi ca an 'ë uisoima.

31 Usa 'aínbi cana camabi unían 'ex cana 'én Papami sinani quixun 'unánun, an 'ë cacësabi oquin 'ain. Énëishi cana mitsu cain. Cuanti ca nirut – quixun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa.

15

Aín icëñun uvasnën pëñan Jesusan bana ñuixuan

1 Usaquin catancëxun ca ësaquinribi Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Ésa ca. 'Ex cana uvas 'apácë aín i rarasaribi 'ain. 'Imainun ca 'én Papax an ñu 'apácë bërúancë unisa 'icën.

² Usa 'ixun ca an uinu 'icë 'ën pëñanëx cara bimiñuma 'icë a tëaxun nia. Nianan ca uinu 'icë 'ën pëñanëx cara bimiñu 'icë a upíira oquian tuanun ramëníoia.

³ Micaman 'ën mitsu ñuixuncë bana cuacë cupí camina mitsun nuitu mëníocë 'aish upí 'ain.

⁴ 'Ex mitsubë 'imainun ca mitsúxribi 'ëbëbi 'it. Ésa ca: Uva pëñan pëónxquicë 'aish aín i rarami upiti tacáshquicëma 'ixun ca upí oquin tuaima. Upiti aín rarami tacáshquicë 'ixun cuni ca upí oquin tuaia. Usaribiti camina mitsux asérabi 'ëbë 'ima uvas tuáñumasaribi 'iti 'ain.

⁵ 'Ex cana uvas aín i rarasaribi 'ain. Aín pëñánsaribi camina mitsux 'ain. Usa 'aish camina 'ëmi cataméanan 'ëmi upiti sinánan 'ex mibë 'ain, min sinan 'ën sinánsaribi 'aish 'ex cuëëncësabi oquin 'anan 'ën bana quicësabi oi 'iti 'ain. 'Ex mitsubëma 'ain camina 'ex cuëëncësa oi 'itima 'ain.

⁶ Uva pëñan bimiñuma ax ca unin tëaxun nicëx xanania. Xanania bucúnrutancëxun tsí rëquirucëmi nicëx ca xaratia. Usaribiti ca axa 'ëmi catamëti 'ëmi sináncëma unicamax 'iti 'icën.

⁷ Mitsux 'ëmi cataméanan 'ën bana manuima 'ëx quicësabi oi 'icë 'ixunmi ñucácëxun ca Nucën Papa Diosan mitsúnmi cacësabi oquin mitsu 'a quinti 'icën.

⁸ Mitsun 'ën sinánsaribi 'ixun upí ñu 'aia isquin ca unin 'unánti 'icën, mitsux camina asérabi 'ën uni 'ai quixun. Usa 'ixun ca mitsu cupí unin Nucën Papa Dios rabiti 'icën.

⁹ 'En Papan 'ë nuibacësaribi oquin cana mitsu 'itsaira nuibatin. 'En mi nuibemainun camina 'ë manuima 'ëmi sinánti 'icanin.

¹⁰ Ax quicësabi oi 'ia ca 'ën Papa Diosan énquinma 'ë nuibatia. Usaribitimi 'ëx quicësabi oi 'ia cana

'ënribi ënquinma mitsu nuibatin.

11 'Ex 'icësaribitimi mitsúxribi chuámarua taní cuéëni bucucanun cana ènë banacama ñuixunquín mitsu cain.

12 Ènëx ca asérabi ax quicësaími 'icanti bana a 'icën: 'Èn mitsu nuibacësaribiti camina bëtsibë bëtsibë nuibananti 'ain.

13 Abëa nuibanancë uni axa bamati 'aínbì ca a uni bamati rabanan a nuibacë uni ax bamati 'icën. Usa unin ca uni itsin 'acësamaira oquin uni nuibatìa.

14 'Èn cacësabi oi 'i camina mitsux 'ëbë nuibanancë uni 'ain.

15 Usa 'ain cana 'én ñu mëëmicë uni camina 'ai quixun mitsu caiman. An ñu mëëxuncë unin ca uisoquin ñu 'ati cara an ñu mëëmicë unin sinania quixun 'unanima. 'Ebë nuibanancë unicama camina 'ai quixun cana mitsu cain. Usa 'icë cana 'én Papan 'è cacë ñucama mitsu 'unánmian.

16 'Ex mitsun 'ibu 'inúnmì 'è caíscancëxunmabi cana 'énan 'inun mitsu 'énbi caísan. Usotancëxun cana mitsúnmi 'én sinánsaribi 'ixun upí ñuishi 'anun mitsu can, xénibua 'aínbìa Nucëñ Papa Dios cuéënen. Usaquin 'aia ca 'ex cuëëncësabi oquinmi ñucácëxun mitsu 'axúnti 'icën.

17 Usa 'ain cana mitsu catëcënin, camina bëtsibë bëtsibë nuibananti 'ain.

Jesúscëñun aín unicamamia ènë nëtënu 'icë uni nisha

18 Èsaquinribi ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Nucëñ Papa Diosan bana cuacëma unicamaxa mitsumi nishcëxun camina sinánti 'ain, 'ëmi pain ca nishcancëxa quixun.

19 Mitsun atun sinánsaribi 'icë ca an Nucën Papa Diosmi sinánquinma ënë nëtënu 'icë ñuishí sináncë unicaman mitsu nuibatsianxa. Aínbi camina mit-sux 'en caíscë 'aish, atun sinánsama 'ain. Usa 'ain ca atun nuibatima mitsumi nishia.

20 'En ésaquin mitsu cacë a camina sináncanti 'ain, "an uni ñu mëëxuncë uni an ca an a ñu mëëmicë uni inuíma". 'Emi pain nishquin ca unin 'ë bëtsi bëtsi oia. Usaribi oquin ca 'enan cupí mitsu unin bëtsi bëtsi oti 'icën. Usa 'aínbi ca uni raírinëñ 'en bana cuati 'icën. Usaribi oquin ca 'enan cupí uni raírinëñ mitsun bana cuati 'icën.

21 Nucën Papa Dios an 'ë xuá a 'unáncëma 'ixun ca 'enan cupí raíri unin mitsu bëtsi bëtsi onuxun 'aia.

22 'En atu bana ñuixuni uáma 'ain ca atux usabi 'itsíanxa. Aínbi cana 'ëx uá 'ixun atu bana ñuixuan. Usa 'ain ca 'en bana 'unanibi 'ëmi catamëísama tancë cupí aín 'ucha téréncëma 'aish atun 'uchabi 'icën.

23 Axa 'ëmi nishcë uni, ax ca 'en Papamiribi nishia.

24 Atúan isnun 'en uni itsin 'acëma ñu 'acëma 'ain ca atux usabi 'itsíanxa. Usa 'aínbi ca 'en 'acë ñucama isaxa. A cupí ca 'ëmi nishanan 'en Papamiribi nishaxa.

25 Nucën Papa Diosan bana cuëñeo ax ca 'ë ñui èsai quia: "En 'atima ñu 'acë 'aímabi ca 'ëmi nish-canxa". A bana quicësabi oi ca 'ia.

26 Unicamax 'ëmi nishcë 'aínbi ca aín Bëru Ñunshin Upí, an Nucën Papa Diosan sináncë ñucama 'unánan uni 'aquincë, an uisa carana 'ëx 'ai quixun mitsu 'unánmiti 'icën. Ax ca an Nucën Papa Diosan sináncë ñucama 'unáncë, a 'icën. A cana Nucën Papa Dios cuëñësabi oquin mitsubëa 'inun xuti 'ain.

²⁷ Mitsúnribi camabi nëtën 'ëbë 'ixun 'ën bana ñuixunia cuanan 'ën ñu 'aia iscë 'ixun camina 'ë ñuiquin uisa carana 'ëx 'ai quixun unicama 'unánmiti 'ain.

16

¹ Nucën Papa Diosmi manuaxmami 'icánun cana
ënë bana mitsu ñuixunin.

² Mitsúxmi 'ënan cupí ca anua judíos unicama
timëti xubunu atsíntëcëanxmami 'inun mitsu
chiquíncanuxun 'aia. Nucën Papa Dios cuëëncësabi
oquin isa 'aia quixun sinánquin ca unin mitsu bëtsi
bëtsi oquin 'ati 'icën. Usai 'ia camina isti 'ain.

³ Uisa nëtënbí Nucën Papa Dios 'imainun 'ëribi
'unáncëma 'ixun ca usoquin mitsu 'ati 'icën.

⁴ Usoquian unin 'atimocëxunmi a sinánun cana
usai ca 'iti 'icë quixun mitsu cain.

Aín Bëru Ñunshin Upitan Nucën Papa Diosan unicama 'unánmiti bana

Ñsaquinribi ca Jesusan aín 'unánmicë unicama
cacëxa:

—Camabi nëtën mitsubë 'ixun ñuixunxunmabi
cana cuanuxun bërí, unían bëtsi bëtsi ocëxunmi a
sináncanun, enë banacama mitsu ñuixunin.

⁵ Bërí cana an 'en xuá anu cuanin, abë 'i. Ñsaquin
'en cacëxunbi camina mitsu achúshinënbi uinuira
carana cuanin quixun 'ë ñucatiman.

⁶ 'Ë ñucatímabi camina 'en cacëx masá nuitu-
canin.

⁷ Usai 'iabi cana asérabi mitsu cain, upitaxmi 'ë
cupí 'icanun cana 'ëx cuanin. 'Ex cuancëbëma ca
an uni 'a quinti, Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin
Upí, ax mitsubë 'i utima 'icën. Usa 'aínbi cana 'ëx
cuauquin a xuti 'ain.

8 An ca Nucën Papa Diosan bana cuacëma unicama atux ca 'uchañu 'icë quixun 'unánmianan, usai ca 'ëmi catamëti, uni upí nuituñu 'iti 'icë quixun 'unánmianan, Nucën Papa Diosan ca 'ëmi sináncëma unicama atun 'ucha cupí castícanti 'icë quixun 'unánmiti 'icën.

9 'Ëmi catamëti sináncëma cupí ca atux 'uchañuira 'icën.

10 'En Papanu cuancëmi mitsun 'ë istéccëbëtanma ca atun uisai cara 'ëmi catamëcë 'aish uni upí 'iti 'icë quixun 'unánti 'icën.

11 An ënë nëtënu 'icë unicama 'ibuacë ñunshin 'atimanën 'apu ca casticanuxun 'uchocë 'icën. Usa 'ain ca axa 'ëmi catamëcëma unicamanribi, usuribiti ca atux castícance 'iti 'icë quixun 'unánti 'icën.

12 'En a mitsu ñuixunti bëtsi banacamaribi ënu 'aínbi camina 'en bérí ñuixuncëxunbi uisai quicë cara quixun cuacantima 'ain.

13 'Aínbi ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí, an Nucën Papa Diosan sináncë ñucama 'unáncë, an mitsubë 'ixun, 'en mitsu ñuixuncë banacama ax cara uisaira quicë 'icë quixun mitsu 'unánmianan uisa ñucamax cara upí 'icë mitsu 'unánmiti 'icën. An ca anbi sináncësa oquinma, Nucën Papa Diosan cacëxuan cuacë ñucamaishi mitsu 'unánmiti 'icën. 'Unánmianan ca uisai cara 'en unicama ënë nëtënuax 'ianan Nucën Papa Diosan nëtënuaxribi 'iti 'icë quixun mitsu 'unánmiti 'icën.

14 An ca 'en sináncë ñucama 'unánquin usuribi oquin mitsu 'unánmiti 'icën. An mitsu 'unánmicë cupí camina 'ë rabiti 'ain.

15 'En Papan ñu ax ca 'ënanribi 'icën. Aín

sinánsaribi ca 'ën sinan 'icëن, 'ën cushix ca aín cushisaribi 'icëن. Usa 'ain cana mitsu can, aín Béru Ñunshin Upí an ca 'ën sináncë ñucama 'unánquin usuribi oquin mitsu 'unánmiti 'icëن.

*Masá nuitutancëxbi ca aín unicama chuámarua
tani cuëënti 'icë quiáxa Jesús quia*

¹⁶ Ënu mitsubë 'itancëxbi nëtëtia camina 'ë istima 'ain. 'Ixunbi camina 'itsama nëtëinshi 'ë istëcëncanti 'ain. Anu Nucëن Papa Dios 'icë anu cana cuanin.

¹⁷ Esoquian cacëx ca aín 'unánmicë unicama raírinëx canancëxa:

—¿Uisai quicë bana cara, “ënu mitsubë 'itancëx nëtëtia camina 'ë istima 'ain. 'Ixunbi camina 'itsama nëtëinshi 'ë 'istëcënti 'ai”, quianan, “anu Nucëن Papa Dios 'icë anu cana cuanin” quicë ënëx 'ic?

¹⁸ Quianan ¿uisa cupi cara “'itsama nëtëinshi” quiax quin? Cananuna cuatima —quiax canancëxa.

¹⁹ A ñucácatsi quiáxa canania 'unánquin ca Jesusan atu cacëxa:

—Ënu mitsubë 'itancëx nëtëtia camina 'ë istima 'ain. 'Ixunbi camina 'itsama nëtëinshi 'ë istëcënti 'ai quixun 'ën mitsu cacë bana ñui caramina cananin?

²⁰ Asérabi cana 'ën mitsu cain, 'ë cupí camina masá nuituti bëunan mëscúcanti 'ain. Mitsúxmi usai 'imainun ca an Nucëن Papa Diosan bana cuacëma unicama cuëënti 'icën. Masá nuitutancëxbi camina mitsux 'ë cupí chuámarua taní cuëënti 'ain.

21 Anúan bacénti nëtën ca xanu paë taní bënëtia. Usa 'aínbi ca nanipacëtancëxun aín tuáratsu isi — cana bacéan —quixun sinani cuéëni, chuámashi tanquin, béráma paë tancë a manuia.

22 Usaribiti camina mitsux bérí masá nuitutin, 'aíshbi camina 'ë istécëni cuéëenquin chuámashirua tanti 'ain, uinu 'icë unínbi sinanamitisama oi.

23 A nëtën camina uisai quicë cara 'ën mitsu cacë bana ënëx 'icë quixun 'ë ñucánulixirna 'ain. Asérabi cana mitsu cain, 'ëx quicësabi oquinmi a ñucácëxun ca Nucën Papa Diosan mitsu 'axunti 'icën.

24 'Enan 'ixunbi camina 'ëx quicësabi oquin aña ñubi Nucën Papa Dios ñucácancëma pain 'ain. Ca ñucát. Ñucácëxun ca cuéëeinra cuéëenun an mitsu 'axunti 'icën.

*Axa aín unicamami nishcë unicamasama cushi-
ira ca Jesucristo 'icë quicë bana*

25 Canan ca ësaquinribi Jesusan cacëxa:
—Bëtsi ñu ñuicësoquin cana 'ën 'unánmisa tancë banacama mitsu ñuixuan. Usa 'aínbi cana 'itsama nëtë 'icëbëtan bëtsi ñu 'acësoquin ñuiquinma upí oquin cuaquinmi 'unánun Nucën Papa Dios ñuiquin mitsu ñuixunti 'ain.

26 Usacëbëtan camina 'ënan cupí Nucën Papa Diosan mitsu 'aquinun ñucáti 'ain. 'Einshi mitsu a ñucásunti caínquinma camina mitsúnbi abë ba-naquin a ñucáti 'ain.

27 An ca asérabi mitsu nuibatia. Mitsúxmi 'ëmi sinánan 'ëx cana Nucën Papa Diosnuax uá 'ai quixun sináncë cupí ca an mitsu nuibatia.

28 Nucën Papanuax cana ënë nëtënu uacëen. Uá 'aíshbi cana ënë nëtënuax amiribishi Nucën Papabë 'i quantëcënin.

29 Cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman cacëxa:
—Asábi ca, bérí camina bëtsi ñu ñuicësoquin
ñuiquinma —usa ca —quixúnu upí oquin 'unánun nu
bana ñuixunin.

30 Bérí cananuna 'unanin, upí oquin camabi ñu
'unánquin camina bana ñuixuanan bëtsi ñuribi 'an.
A cupí cananuna mi ñucátëcënquinma, asérabi ca
usa 'icë quixun 'unánan mix camina asérabi Nucëen
Papa Diosnuax uá 'ai quixun 'unanin.

31 Ësoquian cacëxun ca Jesusan aín 'unánmicë uni-
cama cacëxa:

—¿Usa 'ain caramina bérí pain 'ëx cana asérabi
Nucëen Papa Diosnuax uá 'ai quixun 'unanin?

32 'Unanibi camina béríbi camáxbi 'ë ëbiani
tsuáquiquiani amami amamitan cuanti 'ain. Usai
camina béríbi 'ë ëbiani cuancanin. Mistúxmi 'ë
ëbiani cuancëbëbi cana 'ëshi 'ima, Nucëen Papa Dios
ax ca 'ëbë 'icën.

33 'Ëmi catamëtími chuámashirua 'aish upitax
'icánun cana ënë banacama mitsu ñuixuan. Ënë
nëtënuax camina mitsux 'ënan cupía mitsumi
nishquin unin 'atimocë 'inuxun 'ain. Usai 'ibi
camina bënëtima 'ëmi cushicanti 'ain. An ënë
menu 'icë unicama 'ibuacë 'icëbi cana 'ën ñunshin
'atimanën 'apu ñusmon.

17

Aín 'unánmicë unicama Jesusan Nucëen Papa Dios ñucáxuan

1 Usaquin aín 'unánmicë unicama caíshi manámi
bësui abë banaquin ca Jesusan aín Papa cacëxa:

—Papan, unían 'ë 'ati nëtë ca uaxa. Min camina
'ëx, min Béchicë 'icë, bamacëbi 'ë baísquimiti 'ain, 'ë

rabiquian camabi unin mix camina asérabi cushi-
ira 'ai quixun 'unánun.

² Min camina ui unicama caramina min Bëchicë
'ëmi sinánmi, acamaxa xénibua 'aínbi minan 'aish
mibë 'inun 'iminun 'ë can.

³ Ui unin cara mixëshimi asérabi Dios 'icë, mi
'unánan minmi ënë menu unun xuá, 'ë 'unáncë, a
unicamaxëshi ca xénibua 'aínbi minan 'aish mibë
'iti 'icën.

⁴ Mi ñuiquin unicama ñuixuanan cana minmi a
'anun quixun ënë menu 'ë xuá ñucamaribi 'aquin
sënëon, minmi 'ë cacësabi oquin.

⁵ Usa 'ain camina ënë nëtëa unicëma pain 'ain
'ëx 'iásabi oi misaribi 'itëcënun, minu cuania 'ë
'imitëcënti 'ain.

⁶ Minmi usama 'icëbi 'ëmi sinánmicë, acama
cana uisa caramina mix 'ai quixun 'unánun bana
ñuixuan. Min unio 'aísha minan 'icëbi camina 'ëmia
sinánun 'imia. Usaquinmi 'imicëx ca 'ën min bana
ñuixuncëxun cuati ax quicësabi oi 'iasha.

⁷⁻⁸ Min 'ë cacësabi oquin cana ënë unicama bana
ñuixuan. Ñuixuncëxun ca —asérabi ca —quixun atun
sinánquin asérabi cana 'ëx minuax uá 'ai quixun
'unánan min camina 'ë xuacë quixun 'unania. Usa
'ixun ca atun 'unania, 'ën atu ñuixuncë banacama
ax ca min 'ë sinánmicë 'icë quixun.

⁹ Atu sinani cana mibë banain. An min bana
cuacëma unicëma cana mi ñuçáxuniman. Minmi
minan 'inun 'ëmi sinánmicë unicama ënëishi cana
mi ñuçáxunin.

¹⁰ Uicamax cara 'ëmi sinania acamax ca
mimiribi sinania. Usaribiti ca uicamax cara mimi
sinania acamax ca 'ëmiribi sinania. 'Ën sinánsaribi
ca atun sinan 'icën.

11 Ënë nëtënu cana 'ëx tiquiman, cana mibë 'i cuanin. 'Ëx cuancëbë ca atux ënë nëtënu bëruti 'icën. Mix 'uchañuma 'aish upíira 'ianan cushiira 'ixun camina minmi minan 'inun 'ëmi sinánmicë unicama ënë bërúanti 'ain. 'Ëx mibë 'icësaribitia atux bëtsibë nuibanani achúshi sinánñuishi 'aish achúshisa 'inun camina atu bërúanti 'ain.

12 Ënë nëtënu atubë 'ixun cana minmi 'ë 'ináncë unicama min cushínbi bërúan. 'Ën bërúancëxun ca acama achúshinënbi 'ëmi sinánti èncëma 'icën. Usa 'áinbi ca achúshi uni axa usai 'iti 'ia, an cuni 'ëmi sinánti èanxa, a ñuia min bana cuëñeo quicësabi oquin.

13 Bërí cana anu mi 'icë anu cuanin. Ënë nëtënuax cuancëma pan 'ixun cana atu 'ëx 'icësaribitia chuámarua taní cuëñun atun cuamainun mi ñucáxunin.

14 'Ën cana ènëcama min 'ë sinánmicë bana upí, ashi ñuixunquin 'unánmia. 'Aínbi ca an ënë bana cuacëma unicamax atumi nishia, 'ëx 'icësaribitia atux ënë nëtënu 'icë ñuishi sináncëma 'ain.

15 Ënë nëtënuami atu binun quixun cana mi ñucatiman. An min bana cuacëma unicamaxa atumi nishcëbëtanbimi ñunshin 'atimanën 'apun 'ibuati rabanan bërúanun quixun cana mi atu ñucáxunin.

16 'Ën 'acësaribi oquin sinánquin ca atun, an min bana cuacëma unicaman sináncësa oquin sinanima.

17 Usa 'ain camina min sináncësaribi oquin sinánan min bana quicësabiira oíshi 'inun atu 'imiti 'ain.

18 Minmi ënë nëtënu 'icë unicama mimi sinánun 'aquinun 'ë xuásaribi oquin, cana ënë unicama mimi sinánun unicama 'aquinun xutin.

19 Atun min bana upí oquin 'unánquin mix cuéëncésabi oquinshi 'anun cana 'én mix cuéëncésabi oquinshi 'ain.

20 'Ixunbi cana énë unicamaishi mi ñucaxuniman. Atúan bana ñuixuncëxun cuatía ax 'ëmi catamëti unicamaribi sinánquin cana mi ñucatin.

21 An 'én bana cuati unicaman, 'ëmi catamëquin, bëtsin sináncésaribi oquin sinánti cupí cana mi ñucatin. Mixmi 'ëbë 'imainun 'ëx mibë 'icésaribitia nun sinánsaribi 'aish atux nubë achúshisa 'inun cana mi ñucatin. Énë nëtënu 'icë unicaman, asérabi camina min 'ë xuacë quixun 'unánuan atux bëtsin sináncësa oquinshi sinani, 'itsa 'aíshbi achúshisa 'inun cana mi ñucatin.

22 Nux cananuna rabë 'aíshbi achúshishi 'ain. Usaribitia atux 'itsa 'aíshbi achúshisaishi 'inun cana 'ëx misaribi 'ixun atúxribia 'ësaribi 'inun 'imian.

23 Mix 'ëbë 'icésaribiti cana 'ëx atubë 'ain, atúxa asérabi nuibanani bëtsin 'acésaribi oquin sinani achúshisa 'inun. Atúxa usa 'ain ca an min bana cuacëma unicaman 'unánti 'icën, asérabi camina min 'ë xuacë quixun. 'Unánan ca, 'ëmi 'acésaribi oquin camina an 'én bana cuacë unicama nuibati quixun 'unánti 'icën.

24 Papan, énë nëtë unitisama pan 'ain camina 'ë nuibaquin misaribi 'inun min cushi 'ë 'ináncë. Usa cana 'ëx 'ai quixun isnúxa minmi 'ë 'ináncë unicamax anu 'ëx 'icë anuribi 'ëbë 'iti cana cuéëenin.

25 Papan, upíira sinánñu camina 'ain. Usa 'icébi ca an min bana cuacëma unicaman mi 'unanima. 'Aínbi cana 'én mi 'unan, an 'én bana cuacë unicamanribi ca asérabi camina min 'ë xuacë quixun 'unania.

26 'Ex atubë 'imainun min 'ë nuibacësaribitia atúxribi bëtsibë bëtsibë nuibananun cana uisaira

caramina mix 'ain quixun atu 'unánmian. Usa 'ixun cana usabi oquin 'unánmiti 'ain.

18

Policíanëan Jesús bia

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)

¹ 'Esoquin abë banaquin aín Papa Dios catancëx ca Jesús aín 'unánmicë uni mëcën rabë 'imainun achúshi acama buani Cedrón cacë baca ësquicë, a inubiani 'uri anu i 'apácë naëratsu, anu cuancëxa.

² A naëx ca anu Jesús 'imainun aín 'unánmicë unicamabéribi 'itsai timécë 'ixuan, Judas, an Jesús uni 'inánti, anribi 'unáncë 'iacëxa.

³ Usa 'ain ca an 'unánxun Judasnën, judíos sacerdotenën cushicamabétan fariseo unicaman xucë policiacëñun suntárucamaribi buáncëxa. Buáncëxun raírinëan buí ërénçë buánmainun raírinëen anun 'acananti manë xëtocë 'imainun i têacë acama buanx ca Jesúsmi bëbacancëxa.

⁴ Ami bëbaia ca, béráma usocanti 'unánxunbi 'ë uisoi cara aia quixun sinánquin mëramiquin Jesusan atu cacëxa:

—¿Ui caramina baricanin?

⁵ Cacëxun ca —Jesús, Nazaretnu 'icë uni, a cananuna barin —quixun cacancëxa. Usaquin cacëxun ca Jesusan atu cacëxa:

—'Ex cana a 'ain.

Usai quimainun ca Judas, an Jesús atu 'inánti, ax atubë 'iacëxa.

⁶ —'Ex cana ami mitsun baricë a 'ai —quixun Jesusan cacëx ca caxutan titiqui camáxbi menu nipacëacëxa.

⁷ Usai 'ia ca amiribishi Jesusan ñucátëcëancëxa:

—¿Ui caramina baricanin?

Cacëxun ca:

—Jesús, Nazaretnu 'icë uni, a cananuna bari — quixun cacancëxa.

8 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ex cana a 'ai quixun cana mitsu can. Usa 'ain camina mitsun 'ë bariquin 'ëbë 'icë unicama ènë quantánun ènti 'ain.

9 Atúan bixun 'atimocëxun aín unicaman ami sinánti ènti rabanan ca Jesusan usoquin an biti unicama cacëxa, aín bana, “minmi 'ë 'ináncë unicama achúshinëxbi ca 'ëmi sinánti èncëma 'icën” quicësabi oía 'inun.

10 Usaquin cacëbëtan ca Simón Pedronën manë xëtocënu 'ixun aín xacánu biquin sacerdotenën cushicaman 'apun ñu mëëmicë uni, Malco cacë, a aín pabí mëqueu 'icë biscacëxa.

11 Usoiabi ca Jesusan Pedro cacëxa:

—Min manë xëtocë a ca aín xacánu 'arutëcën. 'Ex ènë unicaman bicëx 'aisamaira témérati 'en Papa cuëëncëbë cana usai 'iti 'ain.

Judíos sacerdotenën cushicaman 'apunua Jesús buáncan

(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54)

12 Usa 'ain ca suntárucama, aín comandante 'imainun judíos unibunën xucë policía acaman bixun Jesús nëacëxa.

13 Usotancëxun ca Anásnën xubunu buáncancëxa. Anás ax ca Caifásnën xanun papa 'iacëxa. 'Ianan ca a barin judíos sacerdotenën cushicaman 'apu 'iacëxa.

14 Caifás ax ca —nuxnu upitax bucunuan achúshi uni bamati ca asábi 'iti 'icë —quixuan an judíos 'apucama cacë a 'iacëxa.

*An 'unáncëma isa Jesús 'icë quiax Pedro cëmëa
(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)*

15 Jesúsa suntárunën buáncëbë ca Simón Pedro 'imainun Jesusan 'unánmicë uni itsi, atu nuibiani cuancëxa. Axa Pedrobë cuancë uni ax ca sacerdotenën cushicaman 'apun 'unáncë 'aish, Jesúsbë a 'apun xubu, cénëcënu me mëniocë, anu atsíancëxa.

16 Atsinia ca Pedronën éman bérúxun xëcuënu xun caíancëxa. Usa 'ain ca ax paían Jesúsbë atsíncë uni, an sacerdotenën cushicaman 'apun 'unáncë 'ixun, an xëcuë bérúancë xanubë banatancëxun Pedro atsínmiacëxa.

17 Atsínmia ca an xëcuë bérúancë xanun Pedro cacëxa:

—¿Béría bëcancë uni an 'unánmicë unicama a achúshima caramina mix 'ain?

Cacëxun ca Pedronën cacëxa:

—Ama cana 'ain.

18 Catancëx ca matsi 'aían 'apun ñu mëëmicë unicama policíacamabë tsi rëcaruax sënamëcëbë, Pedroribi atubë anuax sënamëacëxa.

*Sacerdotenën cushicaman 'apun Jesús ñucá
(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71)*

19 Usa 'ain ca judíos sacerdotenën cushicaman 'apuira an, ui cara isa aín 'unánmicë unicama 'icë canan uisa bana cara isa 'unánmiaxa quixun 'unáncatsi quixun Jesús ñucácëxa.

20 Ñucácëxun ca Jesusan cacëxa:

—En cana camabi unían cuamainun, anua judíos unicama timëcë xubucamanuxun ñuixuanan anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu anua judíos unicama timëcë, anuxunribi unéquinma unicama bana ñuixuan.

21 ¿Usa 'aínbi caramina uisa cupí 'ë ñucatin? An 'ën cacëxun cuacë unicama ca ñucát. Atun ca aňu carana 'ën 'unánmia quixun 'unania.

22 Caia ca policía achúshi a rapasu nicë an –¿min caramina ësoquin sacerdotenën cushicaman 'apu ñéé cain? –quixun caquin Jesús cuëtashcacëxa.

23 Usocëxun ca Jesusan cacëxa:

–'Ex 'atimati banaia cuaquin camina uisai carana quia quixun 'ë cati 'ain. Upiti banaia camina 'ë mëëtimá 'ain.

24 Usa 'ain ca Anásnën, Jesús nëamitancëxun policíacama sacerdotenën cushicaman 'apu, Caifás, anu buántanun quixun xuacëxa.

An 'unáncëma isa Jesús 'icë quiáxa Pedro cémëtéçéan
(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)

25 Usomainun ca Simón Pedro tsimi sënamëti 'iacëxa. Sënamëtia ca ñucácancëxa:

–¿Mixribi caina ñéé unin 'unánmicë uni achúshima 'ain?

Cacëxunbi ca –ama cana 'ai –quixun cacëxa.

26 Quia ca an sacerdotenën cushicaman apu ñu mëëxuncë uni achúshi, aín aintsia pabísconcë, an Pedro cacëxa:

–¿Naënua carana miribi a unicëñun isíma 'ion?

27 Cacëxun ca Pedronën amiribishi –ama cana 'ai –quixun catëcëancëxa. Usoquian cacëbëbi ca 'atapa banacëxa.

Policíanëan Jesús Pilátonu buan

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Lc 23.1-5)

28 Pëcaracëma 'aínshia xabaracécëbëtan ca Caifásnën xubunua policíanën Jesús Romanuaxa ucë 'apu, Pilato, aín xubunu buáncëxa. Usa 'ain

ca a 'apua aín caibuma 'ain, aín xubunu atsini 'uchaxuinsa Pascua nëtën 'ati ñu pitima 'icë quixun sinani judíos unicama anu atsíanma 'icën.

29 Usa 'ain ca Pilato aín xubunuax chiquíxun atu cacëxa:

—¿Añu ñu cupí caramina ènë unimi manáncanin?

30 Cacëxun ca atun cacëxa:

—'Uchañuira 'icëma cananuna minu bëcë 'itsiama.

31 Cacëxun ca Pilátoneñ cacëxa:

—Mitsúnbì camina buántancëxun mitsun cuati bana quicësabi oquin, cara 'uchaxa, cara 'uchacëma 'icë quixun isti 'ain.

Cacëxun ca atun cacëxa:

—Usa 'aínbi ca mitsun 'apux quia, judíos unicaman ca uni 'atima 'icë quiax.

32 —Usai cana i curúsocënu unin matáscëx bamanuxun 'ai —quiáxa Jesús quiásabi oi bamanun ca judíos unicaman usoquin Pilato cacëxa.

33 Usa 'ain ca judíos unicama cabiani aín xubunu atsíntëcënxun cuëncëxa aia Pilatonëñ Jesús cacëxa:

—¿Mix caramina judíos unicaman 'apu 'ain?

34 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Minbi sinánquin caramina èsoquin 'ë ñucatin?

¿Bëtsi unin cara 'ë ñuiquin mi cacëma 'ic?

35 Cacëxun ca Pilátoneñ cacëxa:

—'Ex cana judíos unima 'ain. Min aintsinbi ca sacerdotenëñ cushicamabëtan ènu mi bëaxa. ¿Añu ñu caramina 'an?

36 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ènë nëtënu 'icë 'apu 'inux cana uáma 'ain. 'Ex ènë nëtënu 'icë 'apu 'ain ca judíos unicaman 'ë bitima cupí 'ën unicama atubë 'acanantsianxa. Usa 'ain cana ènë nëtënu 'icë 'apu 'inux uáma 'ain.

37 Cacëxun ca Pilátonën catëcëancëxa:

—¿Usa 'ain caramina asérabi 'apu 'ain?

Quixuan cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ex cana 'apu 'ain, min 'ë cacësabi oi. Usai 'inux cana ënë nëtënu uacëñ, Nucëñ Papa Diosan sináncë ñucama ñuiquin camabi uni canux. Uicaman cara uisaira cara a bana 'icë quixun 'unántisa tania, an ca 'en bana cuatia.

38 Cacëxun ca Pilátonën Jesús cacëxa:

—¿Uisa cara min Diosan sináncë 'ic?

Jesús ca bamati 'icë —quiáxa Pilato quia

(Mt 27.15-31; Mr 15.6-20; Lc 23.13-25)

Usaquin catancëx amiribishi éman chiquíquin ca Pilátonën judíos unicama cacëxa:

—'En iscëx ca ënë uni 'atima ñu 'acëma 'icëñ.

39 Camabi baritia cana Pascua nëtëñ mitsúxmi cuëëncësabi oquin sipuacë uni achúshi chiquinin. Usa 'ain ¿caramina 'en judíos unibunën 'apu chiquínti cuëëncanin?

40 Cacëxunbi ca amiribishi munuma cuëncëni banaquin judíos unicaman cacëxa:

—A 'axunma ca Barrabásëshi chiquin. Barrabás, ax ca an ñu mëcamacë uni 'iacëxa.

19

1 Usa 'ain ca Pilátonën xubunu atsíntëcëñquin Jesús rishquinun quixun suntárucama cacëxa.

2 Cacëxun rishquitancëxun ca 'apu isa quiax ami cuaiquin suntárurunën muxa mañuti otancëxun mañumianan upí chupa minanën pucucësa aribi pañumiacëxa.

3 Usotancëxun ca aín bëmánanu niracëquin 'usánquin —judíos unicaman 'apu ca chuámashi 'it —caquin tantáshcacëxa.

4 Usocëbë chiquíquin ca Pilátonën judíos unicama cacëxa:

—'En iscëx ca ënë uni 'uchacëma 'icën. Usa 'icëmi mitsun 'unánun cana a bëtëcënин.

5 Ņsoquian cacëbë ca Jesúsribishi muxa mañutiocë mañuanan chupa minanën pucucësa pañucë 'aish chiquíacëxa. Chiquícëbëtan ca Pilátonën judíos unicama cacëxa:

—A cënë 'icën, a uni.

6 Cacëx ca sacerdotenën cushicama 'imainun policíamacaxribi a isi munuma cuëncëni quiacëxa:

—I curúsocënu ca matas, i curúsocënu ca matas.

Cacëxun ca Pilátonën cacëxa:

—'En iscëx ca ënë uni 'uchacëma 'icën. Usa 'ain ca mitsúnbi buántancëxun i curúsocënu matástan.

7 Ņsaquian cacëxun ca judíos unibunën Piláto cacëxa:

—'Enë unix ca 'ëx cana Nucën Papa Diosan Bëchicë 'ai quia. Usa 'ain ca axa ësai banacë unix ca 'acë 'iti 'icë quia Moisésnën cuëñeo bana quicësabi oi bamati 'icën.

8 Usa 'ain ca 'ëx cana Nucën Papa Diosan Bëchicë 'ai quia quia quixun judíos unicaman ñuia cuati Pilato aín bëmánan pëqui 'aisamaira racuëacëxa.

9 Racuëti aín xubunu atsíntecënxun ca Jesús cacëxa:

—¿Uinu 'icë uni caramina 'ain?

Cacëxunbi ca cáma 'icën.

10 Cacëxunma ca Pilátonën cacëxa:

—¿'En mi ñucácëxunbi caramina 'ëribi caiman? 'Ex cuëñquin cana mi chiquínti 'ain; 'ëx cuëñquin

cana unían mi i curúsocënu matásnun 'amiti 'ain. ¿A caramina 'unaniman?

11 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Naínu 'icë Nucën Papa Dios cuëëncëbëtanma camina min 'ë uisabi otsíama. Usa 'ain ca an mi 'ë 'ináncë unicama ax mix 'icësamairai 'uchaxa.

12 Usoquian Jesusan cacëxuan Pilátonën Jesús chiquínti sinaniabi ca judíos unicaman munuma cuëníshoquin cacëxa:

—Min ënë uni chiquíanx camina Romanu 'icë 'apu Césarbë upí 'itima 'ain. Uinu 'icë unix cara — 'ëx cana 'apu 'ai —quia, ax ca Césarbë nishanancësa 'iti 'icën.

13 Usaquian judíos unicaman cacëxun Jesús èman chiquímitancëx ca Pilato anuxuan ami uni manáncëxun cuacë anu tsóbuacëxa. Anu tsótí ax ca me mëníoquian anu maxax nancë 'aish hebreo banan Gabata cacë, 'iacëxa.

14 Pascua nëtë iméishi 'inun a nëtën piti anun mëníoti nëtëan bari xamárumainun ca anu tsóxun Pilátonën judíos unicama cacëxa:

—A cënë 'icën, mitsun 'apu.

15 Cacëxun ca cuëníshoquin cacëxa:

—Ca bamati 'icën, ca bamati 'icën. I curúsocënu ca matas.

Cacëxun ca Pilátonën cacëxa:

—¿'En carana mitsun 'apu i curúsocënu matásmiti 'ain?

Quia ca sacerdotenën cushicaman cacëxa:

—Nun 'apu itsi ca 'aíma 'icën. Césarnëxëshi ca nun 'apu 'icën.

16 Usaquian cacancëxun ca Pilátonën atúnbia i curúsocënu matásnun quixun cacëxa. Usoquian

Pilátonën cacëxun ca judíos unicama cuëëncësabi oquin suntárucaman Jesús buáncëxa.

*I curúsocënu Jesús matáscan
(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)*

17 Buáncëxun ca Jesusan abi anua matásanti i curúsocë 'iábianquin Calvario cacë matá, hebreo banan Gólgota cacë, anu buáncëxa.

18 Buanx bëbacë ca suntárucaman Jesús i curúsocënu matástancëxun nitsíancëxa. Usoquin ca rabé uniribi, bëtsi amo 'anan bëtsiribi amo i curúsocënu matástancëxun nitsíancëxa, Jesús a nëbëtsi 'inun.

19 Usocamainun ca Pilátonën cuënëomitancëxun i curúsocënu ësai quicë bana matásmiacëxa: "Jesús, Nazaretnu 'icë, judíos unicaman 'apu".

20 Usa 'ain ca Gólgota matá anuxuan Jesús i curúsocënu matásancë, axa Jerusalén 'urama 'ain, raírinëxa umainun raírinëxribi cuanquin judíos unicaman a bana cuënëocë isacëxa. A banax ca hebreo banan 'anan, latín banan 'anan, griego banánribi cuënëocë 'iacëxa.

21 Usoquian cuënëocë 'ain ca judíos sacerdotenën cushima Piláto cacëxa:

—“Judíos unicaman 'apu ca” quixun cuënëoxunma ca 'at. Usoquinma ca “axa, 'ëx cana judíos unicaman 'apu 'ai quicë, a ca ènëx 'icë” quixun 'at.

22 Cacëxun ca Pilátonën cacëxa:

—'En cuënëomicë bana ax ca usabi 'iti 'icën.

23 Usaquian 'an ca rabé 'imainun rabé suntáruntén Jesús i curúsocënu matástancëxun mëtícananquin aín chupa biacëxa. Aín chupa

bitancëx ca chupa itsi cëxëquinma tēpëxuinshi pañucë,

²⁴ a bitsi canancëxa:

—Tucatima ca. Uin cara a tari biti 'icë quixun isti cananuna ñuratsu pain niquin tanti 'ain.

Nucën Papa Diosan bana cuënëo, axa ësaí quiásabi oquin ca suntarucaman 'acëxa: “Ñuratsu pain niquin tantancëx ca 'ën chupacama mëtícananxa”.

²⁵ Jesúus usocamainun ca aín tita 'imainun aín titan xucën 'imainun Cleofásnën xanu María 'imainun María Magdalena, acamax anua Jesúus mastáscë i curúsocë a 'urama 'iacëxa.

²⁶ Usa 'ain ca Jesusan aín tita a 'uramanua isanan aín 'unánmicë uni achúshi aira nuibacë a, a rapasunua isquin cacëxa:

—Titan, ax ca min tuá 'iti 'icën.

²⁷ Canan ca aín 'unánmicë uni aribi cacëxa:

—Ca is, ax ca min tita 'iti 'icë —quixun.

Usoquian Jesusan cacësabi oquin ca an María aín xubunu 'inun buáncëxa.

Jesúus bama

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)

²⁸ Usa 'ain ca Jesus, 'en 'ati ñucama cana cëñua quixun 'unani Nucën Papa Diosan bana cuënëo quicësabi oi, —cana shemain —quiacëxa.

²⁹ Quia ca manë xanpanua vino cachacë buácacë 'ain, tsatimi rënmencë xapusa ñu ami chabótancëxun buáruxun 'amiacëxa.

³⁰ 'Amicëx ca Jesúus vino cachacë 'atancëx, —'en 'ati ñu cana cëñuan —qui tétúbutishi bamacëxa.

Suntárunëan Jesúus manë xëtocën aín pichánpurunu 'á

31 Pascua nêtëa iméishi 'iti 'ain ca a nêtëxa bëtsi nêtësamaira anun ñu mëëtima 'ain, i curúsocënu matáscë unicama anubi 'iti judíos unicaman cuëéanma 'icën. Usa 'ixun ca Pilatonéan aín suntárucama i curúsocënu 'icë unicama aín xo tècénmianan i curúsocënu biminun cacëxa.

32 Cacëxuan xucëx cuanxun ca suntárurunën Jesúscëñun matáscë uni rabé a bëtsi pain 'atancëxun bëtsiribi aín xo tècëancëxa.

33 Usobëtsini Jesúrabi 'ai uxunbi ca asérabi bamacë isquin 'ama 'icën.

34 'Aiamabi ca suntáru achúshinëinschi aín pichánpuru amoshi manë xëtocën chachiacëxa. Usocëx ca imi 'unpáxbë mëscúcë 'ibúacëxa.

35 Asérabi ènë ñucama isá 'ixun cana ènë bana cuënëoin. 'En cuënëocë bana ènëx ca asérabi cémëcëma 'icën. Usa ca quixun 'unánquin cana ènë banacama mitsu cuënëoxunin, mitsúnribimi asérabi ca usai 'iacëxa quixun 'unánun.

36 Nucën Papa Diosan bana cuënëosabi oi ca ènë ñucama 'iacëxa. Ax ca èsai quia: "Aín xo achúshibi ca tècëntima 'icën". A bana quicësabi oquin ca uínbì aín xo achúshibi tècëanma 'icën.

37 Èsairibi ca cuënëo bana quia: "Tarotancëxun ca an 'acëcaman isti 'icën".

*Jesús matá naëcënu mëníocan
(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)*

38 Arimatea èmanu 'icë uni, José, an ca Jesusan bana cuacë 'ixunbi judíos unicamami racuëquin uíbi —'ëx cana Jesusan bana cuacë 'ai —quixun cama 'icën. Usa 'ixun ca bamacë Jesús buántisa tanquin Piláto —¿asábi cara 'iti 'ic? —quixun ñucácëxa.

Ñucácëxun ca Pilátonën, —asábi ca, ca buántan — quixun cacëxa. Cacëxun ca bamacë bibianquin Jesús buáncëxa.

³⁹ Buánmainun ca Nicodemo axa imë cuanx Jesúsbë bana, anribi 'inínti ro mirra rocëñun áloe ro mëscucë, treinta kilosa bëacëxa.

⁴⁰ Usotancëxun ca Josébëtan Nicodemonën judíos unibunëan bamacë maínuoxun uni 'acësabi oquin, Jesús 'inínti ro mëscucë anun 'acë chupa, anun rabúancëxa.

⁴¹ Usoquian Jesús mëníocë 'ain ca i curúsocë 'urama anu i 'apácë naératsu matánu 'iacëxa. Anu ca me naëcë achúshi anu uni bamaia mëníoti 'acë 'aínbia anu uni mëníocëma pan 'iacëxa.

⁴² A quinixa 'urama 'ain ca Pascua nëtë 'aían atux a nëtëni tantiti cupí anu racántancëxun Jesús mëníocëxa.

20

Bamaxbi Jesús baísquia

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)

¹ Domingo nëtë pëcaracëma 'aínshi ca María Magdalena ax anua Jesús mëníoëxancë quini isi cuancëxa. Cuanx bëbaquin iscëxbi ca anúan quini xëpuëxancë mapara ax racanacë 'iacëxa.

² Usobiani bënëtishi abáquiani cuanxun ca aín 'unánmicë uni aira Jesusan nuibacë, acëñun Simón Pedro cacëxa:

—Unin sapi ca Nucën 'Ibu quininua bibianquin buánxa, uinu cara buánxun racánxa cananuna 'unaniman.

³ Cacëx ca Pedrobë Jesusan 'unánmicë uni itsiribi anua Jesús mëníoëxancë quininu abáquiani cuancëxa.

4 Cuaníbi ca Pedro axa munu cuanmainun bëtsi axira pain rëcuénquiani cuanx quininu bëbacëxa.

5 Bëbai xënirácëti tétúbuquin quini naísquinbi ca 'áimonan anun rabúénxancë chupa ashi anua isacëxa. Isíbi ca quininu atsíanma 'icën.

6 Atsíncébëma ca Simón Pedro ax tsíancuatsini aí ax pain quininu atsíancëxa. Atsínxun ca chupa anun Jesús rabúénxancë, ashi isacëxa.

7 Isanan ca anun marábuénxancë pañun aribi bëtsi chupabëma capúncësa 'aish amo racácë isacëxa.

8 Iscébëbi ca ax paían rëcuéncuatsincë uni axribi quini mëu atsínxun —asérabi ca Jesús énuma 'icë — quixun isacëxa.

9 A ñu isquinbi ca a rabëtan Nucën Papa Diosan bana cuënëo, bamatancëx ca ax baísquiti 'icë quiáxa quicë, a uisai quicë cara quixun 'unánma 'icën.

10 'Unánquinmabi ca Jesús quininuma 'icë obiani aín xubunu cuancëxa.

*María Magdalenanëan Jesús isa
(Mr 16.9-11)*

11 Usa 'ain ca a uni rabëtaxa cuanmainun utécéanx María quini rapasu niracëti aín namë isnux tétúbuti aín bëunan mëscúacëxa.

12 Usai 'iquinbi ca quini mëucüa ángel rabë, chupa uxuira uxu pañuaxa, anu Jesús racáénxancënu aín maxcá 'icëu bëtsi 'imainun aín taë 'icëu bëtsiribishi tsócë isacëxa.

13 Iscéxun ca ángelnën María cacëxa:

—¿Uisacatsi caramina ini bëunan mëscutin? — quixun.

Cacëxunbi ca Maríanën catëcëancëxa:

—Unin ca quininu atsínxun 'ën 'Ibu bacarubian-quin buánxun amanu racánxa, uinu cara racánxa cana 'unaniman.

¹⁴ Cai caxu bësui cuainacëquinbi ca Jesús a caxu nicë isacëxa, isquinbi ca —ax ca Jesús 'icë —quixun 'unánma 'icën.

¹⁵ 'Unáncëxunmabi ca Jesusan María cacëxa:

—¿Uisacatsi caramina ini bëunan mëscutin? ¿Ui caramina barin?

Cacëxunbi ca an naë bérúancë uni isa quixun sinánquin Maríyanën cacëxa:

—Min buánxun camina bitsi cuanun uinu caramina racan 'ë cati 'ain.

¹⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—María —ësaquinshi.

Cacëx cuainacëquin ca Maríyanën ratúquin, hebreo banan —Raboni —cacëxa. A banax ca an uni ñu 'unánmicë qui quicë 'icën.

¹⁷ Usaquierian cacëxun ca Jesusan María cacëxa:

—Ë ramëxunma pan ca 'at, 'en Papanu cana cuancëma pain 'ain. Cuantancëxun ca èsaquin 'ën xucëncama catan: An ca 'ë caxa, 'ëx cana 'ën Papa axa mitsun Paparibi anu cuanin. Ax 'ën Papa Dios 'aish ca mitsun Papa Diosribi 'icën.

¹⁸ Usoquierian Jesusan cacësabi oquin ca María Magdalenanën aín 'unánmicë unicama atunu cuanxun:

—Ën cana Nucën 'Ibu isan —quixun canan Jesús quicë banacama atu ñuixuancëxa.

Aín 'unánmicë unicaman Jesús baísquicë isa

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49)

¹⁹ Anúan Maríyanën Jesús ispuncë domingo nëtë ñantánbucëbë ca aín 'unánmicë unicamax, xubu achúshinu timëax judíos unibumi racuëti 'aímaquin

xëpuax 'iacëxa. Anua 'ain, atu nëbëtsi niracëquin ca Jesusan cacëxa:

—Cana uan, chuámashirua ca 'ican.

²⁰ Esoquin caquin ca aín mëcën rabë ismianan aín pichánpururibi ismiacëxa. Ismicëx ca aín 'unánmicë unicama Nucën 'Ibu isi shimëniocati cuëëancëxa.

²¹ Cuëënia ca amiribishi Jesusan atu cacëxa:

—Chuámashirua ca 'ican. 'En Papan amia sinánun unicama 'aquinun 'ë xuásaribi oquin cana 'ëmia sinánunmi unicama 'aquinun mitsu xutin.

²² Canan ca cuëbitan atumi uínpuquin atu cacëxa:

—Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíñu ca 'ican.

²³ Mitsúnmì tërëncëx ca axa 'uchacë unin 'ucha tërëncë 'ia. Usa 'aínbi ca mitsúnmì tërëncëxma a unin 'ucha tërëncëma 'ia.

Tomásnëan Jesús baísquicë isa

²⁴ Anua Jesús atubë 'imainun ca aín 'unánmicë uni achúshi Tomás, 'icëbi rabë bacëan 'icë Gemelo caquinribi anëcë, ax atubëma 'iacëxa.

²⁵ Usa 'ain ca Jesús cuancë caxua aia, an Jesús iscëcaman Tomás cacëxa:

—Nucën 'Ibu cananuna isan.

Cacëxun ca Tomásnën cacëxa:

—Aín mëcën rabë anua rabun matáscancë isquin anu 'ën mëcën rëbun ticánan aín pichánpurunu 'ën mëcën atsínmiquin tanxunma cana asérabi ca ax Nucën 'Ibu 'icë quixun sinaniman.

²⁶ Jesús baísquixancëa achúshi semana 'ain ca aín 'unánmicë unicama amiribishi achúshi xubunu timëcë 'iacëxa. A nëtëen ca Tomásribi atubë 'iacëxa. Usa 'ain ca xubu xëpucë 'aínbi atu nëbëtsi niracëquin Jesusan aín 'unánmicë unicama —Cana uan. Chuámashirua ca 'ican —cacëxa.

27 Atu catancëxun ca Tomásribi cacëxa:

—Min mëcën rëbun ca ënu ticat, 'ën mëcën rabëribi ca is. 'Ën pichánpurunu min mëcën atsínmiquin ca tan. 'Ëx cana ama 'ai quixun sinánxunma ca 'ëx cana asérabi Jesús 'ai quixun sinan.

28 Cacëxun ca Tomásnën —mix camina asérabi 'ën 'Ibu 'ianan 'ën Diosribi 'ai —quixun cacëxa.

29 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Tomás, bërí camina 'ë baísquicë isquin, asérabi cana 'ën Papa Diosnuax uá 'ai quixun 'unanin. An 'ë isquinmabi, asérabi cana 'ëx a 'ai quixun sináncë uni, a ca Nucën Papa Diosan chuámashirua taní cuéenun 'imia.

Añu cupí carana ënë bana cuënëo quiáxa Juan quia

30 Usa 'ain ca unin 'acëma ñu 'itsaira Jesusan aín 'unánmicë unicaman isnun 'acëxa, ënë quiricanu ca Jesusan 'á ñucama camaira cuënëocëma 'icën.

31 Jesúz ax ca asérabi Cristo, Nucën Papa Diosan Bëchicë 'icë quixun 'unanimi ami catamëti mitsux xénibua 'aínbi Nucën Papa Diosnan 'inun cana ënë banacama cuënëon.

21

Aín 'unánmicë unicama mëcën achúshi 'imainun rabëmia Jesús chiquiracëtëcëan

1 Usai 'itancëxa aín 'unánmicë unicama Tiberias cacë parúnpapa cuëbí 'ain ca Jesús atumi pëasquitëcëni ésai 'iacëxa:

2 Anu ca Simón Pedro, Tomás 'icëbi rabë bacéan 'icë Gemelo caquinribi anëcë, a 'imainun Natanael, Galileanu 'icë Caná cacë émanu 'icë,

a 'imainun Zebedeonën bëchicë rabé acamabë Jesusan 'unánmicë uni rabéribishi timécë 'iacëxa.

³ Anuxun ca Simón Pedronën —cana tsatsa ricani cuani —quixun raíri cacëxa. Cacëxun ca —nuxribi cananuna mibë cuani —quixun cancëxa. Cabiani nuntinu cëñúruquiani coónxun ricánquinbi ca tsatsa achúshirabi biáma 'icën.

⁴ Bitsíma 'inëti ñancáishi pëcaraxun ca Jesús masinua nicë iscancëxa, isquinbi ca, ax ca Jesús 'icë quixun 'unáncanma 'icën.

⁵ 'Unáncëxunmabi ca Jesusan atu cacëxa:

—¿Tsatsa caramina bicancëma 'ain?

Cacëxun ca —cananuna bicëma 'ai —quixun cancëxa.

⁶ Usaquier cacëxun ca Jesusan —nunti rapasu mëqueu ca mitsun rica nanpat, anua camina tsatsa biti 'ai —quixun cacëxa. Cacëxun ax quicësabi oquin nanopátancëxun ca rica niancëxa. Ninquiñbi ca 'aisamaira 'ixúan tsatsan 'iéoia bërucasmacëxa.

⁷ Usocëbëtan ca aín 'unánmicë uni achúshi, aira nuibacë, an —ax ca Nucën 'Ibu 'icë —quixun Pedro cacëxa. Cacëxuñshi pëxúan nancë aín chupa bixun pañutancëx ca Pedro nuntiuax bacanu 'ibúquiani Jesúsnu cuancëxa.

⁸ Cuanmainun ca raírinëinshi Jesúsnu bëbati cien metrosa 'ixun aín rica tsatsa buáquicë munuishi buani cuancëxa.

⁹ Usa 'ain ca masinu atun nunti 'arutancëx cëñúbucuatsini uquinbi tsi bëpubucëna tsatsa xulia isanan pánribi isacëxa.

¹⁰ Isia ca Jesusan atu cacëxa:

—Bérími bicancë tsatsa 'itsamashi ca 'ë bëxun.

¹¹ Cacëxun ca Simón Pedronën nuntinu 'iruxun, ciento cincuenta y tres tsatsa chabu buáquicë 'icë,

atun rica nériobëtsinquin masinu bëacëxa. Bëcëxbi ca tsatsa chabu 'itsaira 'aínbì atun rica narásquiamá 'icën.

¹² Usoia ca Jesusan —ca pi ucan —atu cacëxa. Cacëxunbi ca aín 'unánmicë unicama achúshinënbì, ënëx ca Nucëñ 'Ibu 'icë quixun camaxunbi 'unánquin, —¿ui caramina 'ain? —quixun ñucáma 'icën.

¹³ Usa 'ain ca Jesusan atu rapasu niracëquin pán bixun atu 'inántancëxun tsatsaribishi 'ináncëxa.

¹⁴ Usai ca Jesús bamaxbi baísquitancëx rabëti pain 'itancëx aín 'unánmicë unicamami amiribishi chiquiracëtëcëancëxa.

Simon Pedronéan —'ëx cana asérabi mimi sinanin —quixun Jesús ca

¹⁵ Pia sénëncë ca Jesusan Simón Pedro cacëxa:
—¿Jonásnën bëchicë, Simón, min ñucama sináncësamaira oi caramina 'ëmi sinánquin 'ë nuibatin? Cacëxun ca cacëxa:

—'En 'Ibu, min camina 'unanin, 'en cana mi nuibatin.

Quia ca cacëxa:

—'En carnero bacë ca piminuxun 'at.

¹⁶ Catancëxun ca amiribishi cacëxa:

—Jonásnën bëchicë, Simón, ¿caramina 'ë nuibatin?
Cacëxun ca catëcëancëxa:

—'En 'Ibu, min camina 'unanin, 'en cana mi nuibatin.

Quia ca cacëxa:

—'En carnero ca piminuxun 'at.

¹⁷ Rabé oquin catancëxun ca amiribishi catëcëancëxa:

—Jonásnën bëchicë, Simón, ¿caramina 'ë nuibatin?

Rabé 'imainun achúshi oquian —caramina 'ë nuibati —quixun cacëxun ca Simón Pedronën —¿uisoti cara 'ë 'itsoquin ñucatia? —quixun sinani masá nuituquin cacëxa:

—'En 'Ibu, min camina camabi ñu 'unanin. Usa 'ixun camina 'ën cana mi nuibati quixun 'unanin.

Quia ca Jesusan cacëxa:

—'En carnero ca piminuxun 'at.

¹⁸ Asérabi cana 'ën mi cain, bëná 'aish camina minbi chupa pañuanan uinu caramina cuainsa taní anu cuancën. Usa 'aínbì ca xëniira 'aíshmi mëshpatia uni itsin chupa pañumixun uinu caramina cuainsama taní anubi mi buánti 'icën.

¹⁹ An, usai cana bamati 'ai quixun 'unánan bamaibi ami sinánquin ënquinma cana Nucën Papa Dios cuëénmiti 'ai quixun 'unánun ca Jesusan usoquin Pedro cacëxa. Catancëxun ca —'ëx cuëéncësabi oíshi ca 'it —quixun cacëxa.

Aín 'unánmicë uni achúshi, a Jesusan nuibacë, a ñui quicë bana

²⁰ Usoquian cacëx caxu bësui cuainacëquin ca Pedronën a nuibairacë aín 'unánmicë uni, Juan, an Jesús nuibiania isacëxa. Ax ca an abëtan pi a rapasu tsóxun —uin cara uni mi 'inánti 'icë —quixun Jesús ñucáëxancë, a 'iacëxa.

²¹ A uni isquin ca Pedronën Jesús ñucácëxa:

—¿Uisaira cara ënë uni 'iti 'ic?

²² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Imitisa tanquin 'ën 'imicëxa 'ëx utëcëntamainun ënë unix ënë nëtënu tsócëbëbi camina uisa cupí cara usai 'ia quixun sinani bënëtima 'ëx cuëéncësabi oíshi 'iti 'ain.

23 Usaquian cacëxun cuaxun ca an Jesusan bana cuacë unicaman —a uni sapi ca bamatima 'icë — quixun sinánxun chaniocëxa. Usa 'aínbi ca Jesusan —Juan ca bamatima 'icë —quixun Pedro cáma 'icën. Caquinma ca ësoquinshi cacëxa: “Imitisa tanquin én 'imicëxa 'éx utècëntamainun énë unix énë nëtënu tsócëbëbi camina uisa cupí cara usai 'ia quixun sinani bëñétima 'ai” quixun.

24 'Ex Jesusan 'unánmicë uni achúshi 'ixun cana énë ñu camabi ñuiquin cuënëon. 'En cuënëocë banacama énëx ca asérabi 'icë quixun cananuna 'unanin.

25 'En mitsu ñuixuncë bana énë 'imainun ca bëtsi ñucamaribi Jesusan 'acëxa. A ñucama ñuiquin achúshi achúshi cuënëocëxbi ca a quirica camabi menu sënëntima 'icën. Ashi.

**Nukën 'Ibu Diosan ain unikama 'inan ain
bana**
New Testament in Cashibo-Cacataibo
(PE:cbr:Cashibo-Cacataibo)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cashibo-Cacataibo

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cashibo-Cacataibo

cbr

Peru

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cashibo-Cacataibo

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are
licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,
please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
c8d73d75-386c-5f5e-a601-116dba3dae9b